

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ühiskonnateaduste instituut

Oskused, mida veebiajakirjanikud
rakendavad oma töös
Magistritöö

Autor: Laurits Leima
Juhendaja: Marju Himma-Kadakas, MA

Tartu
2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. TÖÖ TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	7
Varasemad uuringud Tartu ülikoolis	17
2. UURIMISMETOODIKA JA VALIM.....	19
Valim.....	21
Uurimisküsimused	21
3. TULEMUSED	22
3.1 Oskused, mida reflekteeritakse ja rakendatakse.....	22
3.2 Oskused, mida rakendati, kuid ei reflekteeritud	33
3.3 Hoiakud veebiajakirjanike oskuste suhtes.....	38
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	46
Diskussioon.....	51
KOKKUVÕTE.....	54
SUMMARY.....	56
VIIDATUD ALLIKAD	58
LISAD.....	61
Lisa 1. Fookusgrupi intervjuu küsimuste kava	61
Lisa 2. Fookusgrupi intervjuu 1, transkriptsioon	62
Lisa 3. Fookusgrupi intervjuu 2, transkriptsioon	81
Lisa 4. Ülevaade <i>online</i> -töötoa vaatlusest	90

SISSEJUHATUS

Tihti räägitakse ajakirjanike professionaalsete oskustest selles võtmes, et mida nad peaksid oskama. On tehtud mitmeid uuringuid, mis selgitavad, millised on ootused ajakirjanike oskuste osas (Eek 2013, Poynteri uuring 2014), vähem on seda, et mis on see, mida ajakirjanikud tegelikult oma igapäevatöös kasutavad. Kuna *online*-ajakirjanduse üheks eripäraks on pidev uuenemine, kohesus, pakub vaid paberlehes töötanud autorile eriti huvi see, kuidas mõjutab veebiajakirjanikke oma töös ja otsustes kiirem töötsükkel.

Töötasin mõnda aega Tartu kohalikus nädalalehes, mille tööütm oli rahulik. Esmaspäeval arutasime, millest peaksime kirjutama. Suhtlesime allikatega ja pidevalt omavahel, et teaksime, kas on muresid või probleeme, millega aidata. Aega oli piisavalt, et otsida infot nii veebist kui inimestelt, seda kontrollida ning vajadusel lisakommentaare küsida.

Peamine töö oli tekstiga – kirjutasime lugusid väga erinevates žanrites. Enim oli vaja kirjutada uudised, kuid tihti ka reportaaže ja arvamislugusid. Pidime oskama teha ka pressiteatest või muu info põhjal ühelauselisi kokkuvõtteid rubriigi „ühe lausega“. Kui enda lood olid valmis, lugesid lisaks peatoimetajale need läbi ka teised ajakirjanikud, peale mida kontrollis lood üle ka keeleteimetaja, kes pööras tähelepanu lisaks grammatikale ka sisule. Võisime alati olla kindlad, et lehte jõuab ka mitmete inimeste poolt korduvalt üle loetud korrektne tekst.

Kuna toimetuses polnud eraldi fotograafi, pidid kõik ajakirjanikud ise fotosid teha oskama. Enamasti võeti intervjuule minnes lisaks diktofonile ja märkmikule kaasa ka fotokott. Kui aga intervjuu toimus telefoni teel või ei saanud ajakirjanik muul põhjusel fotoga hakkama, oli keegi kolleegidest alati valmis appi tõttama ning foto ära tegema. Fotograafia põhitõdesid – kadreerimine, säriaeg, ava jne – pidid kõik teadma, et saada sobilik foto nii hämaras siseruumis kui ereda päikse käes.

Kolmapäeva päevaks pidid lood küljendamiseks valmis olema. Kui leht oli trükitotta saadetud, saime kujundajalt viimased, lehte läinud versioonid lugudest koos fotode ja muu graafikaga, et need ise veebi üles panna. Sellega tegelesin peamiselt mina koos peatoimetajaga, mis tähendas veebivormi kapriissuse tõttu väga konkreetselt paika pandud järjekorda ja omavahel jagatud ülesandeid.

See, et me väikesel toimetusel oli paar-kolm päeva aega lugusid kirjutada, ei tähendanud, et kolmapäeval oleks toimetuse ruumides olnud rahulik. Ikka oli kuskil mingi ots lahti või pidi eelmisel päeval ära kukkunud teemat hoopis teise nurga alt uuesti alustama.

Samas tagas pikem periood teatud meelerahu, sest võis kindel olla, et kui midagi juhtub, on kindlasti võimalik see hetk leida, et lugu taas jalule saada. Samuti oli lihtsalt rohkem aega lugu viimistleda.

Tempo mõttes on päevalehes keerulisem. Hommikul on koosolek, pärastlõunal-õhtul juba küljendamine ja trükk. Ajakirjanik peab suutma teha oma loo ära ühe päevaga, kuigi kindlasti on kellelgi töös teemad, mis ei pea kohe samal päeval ilmuma ja mida saab seetõttu kauem teha. Tsükkel koosolekust ilmumiseni on siiski päris palju lühem ja nõuab seetõttu ka kiiremat tegutsemist.

Online-väljaannetes on kiirus veelgi suurem. Kuigi töö aluseks olevates intervjuudes ei öelnud keegi otseselt välja, et nende toimetustes on ette nähtud toota päevas konkreetne arv ühikuid, on toimetustest küsides öeldud, et see on nii. Delfi veebiajakirjanikel on päevas ette nähtud toota 11, Eesti Rahvusringhäälingus 8 ja Postimehes 15 ühikut, olgu selleks mitmeleheküljeline analüüs, 5-lauseline refereering või lihtsalt piltuudis.

Teemade sissevool toimetusse on kiire ja suur. Ajakirjanik peab vastu võtma sadu pressiteateid ja vihjeid lugejate poolt, millest enamus ei saa kunagi uudiseks. Otsused, millised teemad väärivad rohkem tähelepanu ning mida võtta töösse, peavad sündima väga kiiresti ja pidevalt.

Veebi kui meediumi eripäraks on interaktiivsus, hüpertextuaalsus, kõikjalviibivus, koheusus ja konvergensus. Tänapäeval lisandub sellele ka mobiilsus, mis nutitelefonide ja tahvelarvutite suure leviku tõttu on andnud veelgi suurema panuse kõikjalviibivuse ja interaktiivsuse suurenemisele. Kui interaktiivset meediat kasutada täisvõimsusel, suudab see pakkuda ehk mitte küll originaalset, kuid igal juhul mitmekülgsemat sisu, kui mis iganes teine traditsiooniline meedium (*legacy media*).

See kõik loob veebiajakirjanduse sisu loomiseks palju erinevaid võimalusi. Väga lihtne on lisada videosid ja audiot, mahukaid fotogaleriisid ning graafikuid, et luua me uudiste tarbimise kogemus põnevamaks. Kui uudis on näiteks uuringust, saab edukalt rakendada

andmeid nign neid visualiseerida ja kasutada hüpertekstuaalsust viidates seonduvatele dokumentidele ja uuringutele.

Hoiakud ajakirjaniku rolli osas (*role perception*) on suured. Eeldatakse, et veebiajakirjanik peab olema paljuoskuslik (*multiskilled*) ehk suutma lisaks tekstitöötlustele teha ka fotosid ja salvestada videosid, neid töödelda, osata otse-eetris küsimusi küsida ja ideaalis tunda ka kahte-kolme võõrkeelt.

Online-ajakirjaniku roll (*role performance*) reaalsuses on siiski tagasihoidlikum. Eesti meedias ei kasutata ära veebiajakirjanduse kogu potentsiaali ja tegu on vaid kiiremini tarbitava digitaalse paberlehega. (Ivask 2013; Himma-Kadakas, Ivask 2013)

Kasutan oma töös Euroopa Liidu elukestva õppe programmi sätetest võtmepädevusi, mis on justkui liim nende oskuste vahel, mida päriselt rakendatakse (*role performance*) ning mida hoiakuliselt hinnatakse (*role perception*). Nende mõlema ühisosaks ongi võtmepädevused.

Võtmepädevused on raamistik, mis seob kõvad (näiteks matemaatika ja IT-pädevused) ja pehmed oskused (näiteks õppimisoskuse ja kultuuriteadlikkuse) tervikuks. Siin ei eristata õppimise konteksti või meetodit, vaid hinnatakse võrdselt igasugust õpet, olgu see siis formaalne või informaalne. Kõik võtmepädevused on tänapäeva ühiskonnas toimetulekul võrdselt olulised.

Mõeldes enda kogemusele nädalalehes ning olles kuulnud sõprade kogemusi nii päevalehtedes kui *online*-toimetustes, olen märganud, et erinevate otsuste langetamise tagamaade selgituseks on aeg. Lühikesest töötsüklist, mis on veebiajakirjanduse üheks eripäraks, tulenev kiire töötempo tundub olevat aga jällegi peamine tegur, mis piirab töömeetodite varieeruvust.

Tundub, et mida lühem on meediumi töötsükkel ja mida kiirem on töötempo, seda vähem kasutavad veebiajakirjanikud sisu tootmisel erinevaid oskusi. Sellest lähtuvalt on mu uurimistöö eesmärgiks selgitada välja, milliseid oskusi veebiajakirjanikud realselt oma töös rakendavad ning kui palju on see seotud ajaga.

Käesolev magistritöö annab vastuse küsimustele, milliseid oskusi rakendavad veebiajakirjanikud oma töös kas teadlikult või seda teadvustamata ning mis osas need

kattuvad veebiajakirjanikelt oodatud oskustega. Konkreetsed uurimisküsimused sõnastan uurimismetoodikat ja valimit kirjeldava peatüki all.

Kasutan oma töös empiirilise materjalina ka Eveliis Eegi magistritöö (2013) ning Gunnar Leheste bakalaureusetöö (2012) jaoks kogutud empiirilist materjali. Sellest räägin lähemalt uurimismetoodikat ja valimit käsitlevas peatükis.

Oma magistritöö esimeses peatükis teen ülevaate teoreetilistest lähtekohtadest. Käsitlen erinevaid teoreetilisi lähtekohti, mis puudutavad aja konstrueerimist, ümberlülitumist (*multitasking*), paljuoskuslikkust (*multiskilling*) ja info selekteerimist.

Teises peatükis kirjeldan uurimistöös kasutatud metoodikat, valimit ning sõnastan uurimisküsimused. Kolmandas peatükis annan ülevaate analüüsi tulemustest ja vastan uurimisküsimustele.

1. TÖÖ TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Veeb kui meedium lubavad tehnoloogilisest vaatepunktist infot väga kiiresti välja anda. See, millise tempoga meediumi kontrollijad ehk inimesed seda teevad ja kui kiireks nad aja konstrueerivad, sõltub juba inimestest endast. Nagu Hartmut Rosa (2009) esile toob, pakub tehnoloogiline vahend vaid võimalusi kiiremaks info vahetamiseks inimeste vahel, info hulga ning selle liikumise kiiruse üle otsustavad siiski inimesed, mis ongi sageli uue aja kiirenemise lähtepunkt.

Inimesed on harjunud meediat pidevalt tarbima, sest meil on janu uudiste järgi ning tehnoloogia võimaldab seda. Kuid miks peab kiirustama? Miks peab Eesti *online*-meedia uuendama end igal võimalikul hetkel, samas kui näiteks kvaliteetväljaande *The Guardian* veebiväljaanne teeb seda korra tunnis või harvemini? Inimesed soovivad kiire elutempo juures saada regulaarselt lühema intervalli tagant kiireid uudiseid, sest neil pole aega keskenduda pikematele tekstidele, kuna meediat tarbitakse tihti näiteks töö kõrvalt.

Rosa (2009) toob välja paradoksi, kus elutempo kasvamine tähendab seda, et igapäevatoimetused saavad tänu tehnoloogilisele kiirenemisele tehtud varasemast kiiremini. Kuigi see peaks lahendama sotsiaalse ajapuuduse probleemi tekitades rohkem vaba aega ehk elutempo peaks justkui aeglustuma, see nii pole. Tõsi, tänu tehnoloogiale saame oma asjad kiiremini ära tehtud, kuid ega siis tühjaks jäänud aeg niisama kulu – selle hõivame me üha järgmiste ettevõtmistega. Rosa sõnul on selle ainus loogiline selgitus see, et tööde ja tegemiste hulk kasvab kiiremini kui tehnoloogiline kiirenemine. Ehk – „vaba aeg“ tekib vaid siis, kui tehnoloogiline kiirenemine on suurem, kui aega nõudvate tegemiste hulk.

Üheks selgituseks pidevale kiirenemisele leiab nähtusest, mida majanduses teatakse kui libedat kallet (*slippery slope*). Kapitalist ei saa peatuda ega oma olukorda kindlustada, sest olukord saab liikuda ainult kas üles või alla, mingit vahepealset seisakut ei ole. Sama toimub ka seoses ühiskonna sotsiaalsete muutustega – kui teha paus, on seisataja juba vanamoeline, ajast maha jäänud, iganenud nii tehnika kui ka näiteks keele osas. Heaks näiteks keele osas on tänapäeva noorte jutud arvutimängudest ja muudest tehnikavidinatest, millest vanematel inimestel on raske aru saada, sest nad ei ole muutustega ühel hetkel enam kaasa läinud. (Rosa 2009: 88-89)

See, et inimesed, kaup või info saab väga kiiresti ümber maailma liikuda, ei ole uus info, kuid see, kui kiiresti ja kergelt see tänapäeval toimub, on (Rosa 2005: 446). Sedasi on inimestel võimalik kogetut edastada kerge vaevaga vajadusel teisele poole maakera, kusjuures sündmuse enda ja kajastamise vahe võib olla alla tunni. See võimaldab aga inimestel üha kiiremini väga värskeid uudiseid tarbida, et sellele mitte liiga palju aega kulutada.

Krüger (2014) toob Rosale tuginedes välja kaheksa ajakirjanduses nähtavat aja kiirenemise vormi:

1. Sündmuse ja selle kajastamise ajaline vahe väheneb.

Selle positiivseks pooleks on see, et inimesed saavad info väga kiiresti ning jõuavad vajadusel ka kiiresti reageerida; halvaks omaduseks on aga see, et ajasurvel kiiresti sisu tootvatel ajakirjanikel pole peaaegu üldse aega faktikontrolliks (Krüger 2014).

2. Lühikese aja vältel toimuvad sündmused saavad rohkem tähelepanu

Uuringud on näidanud, et lühikese aja jooksul ja äkitselt toimuvad sündmused, mis sobivad toimetuse töögraafikuga, saavad rohkem kajastust, kui need sündmused, mis toimuvad tasapisi. Negatiivse poole toob aga kaasa lugude erinevates meediumites ilmumise kiiruse kasv, mille tõttu võivad tähtsad pikemaajalised protsessid ja sündmused saada veelgi vähem meediatähelepanu. Need „neelatakse“ pidevalt peale tulevate kiiremate uudiste poolt alla.

3. Kaadrivoolavus

Kaadrivoolavuse (olgu siis organisatsioonisiselt või erinevate meediaväljaannete vahel) positiivseks küljeks on küll uute tulijate värsked ideed, uudishimu ja allikasõltumatus (ehk varasemad regulaarsed allikad ei kujunda enam nii palju uudiste sisu), kuid seetõttu ei kandu nii tugevalt edasi jällegi väljaande professionaalne identiteet.

4. Ajakirjaniku töögraafiku tihenemine

Keskmine ajakirjanik kulutas 2005. aastal uurimistööle ja tekstiloomele vähem ning tehnilistele oskustele poole võrra rohkem aega kui 1993. aastal (Weischenberg *et al* 2006: 80 Krüger 2014: 15 kaudu), mis tähendab seda, et pealiskaudsem töö mõjutab loo sisulist kvaliteeti.

5. Uudisühikute suurenenud hulk

Positiivse poolena toob Krüger (2014) välja suurenenud põnevate ja meelelahutuslike uudiste hulga koos infograafikaga, kuid see mõjub jällegi negatiivselt uudiste arusaadavusele ja meeldejälvusele.

6. Uudiste vastuvõtmise mustrid kiirenevad

1988. aastal veetis meediatarbija ühel kanalil keskmiselt 27 minutit, 1994. aastal aga vaid 16 minutit (Reinold 1994 Krüger 2014: 19 kaudu). 1995. aastal vahetas meediatarbija kanalit keskmiselt 10 korda ühes tunnis, 2005. aastal oli see kasvanud 16 korrani ühes tunnis (Ettenhuber 2007 Krüger 2014: 19 kaudu). 1995. aastal jälgiti paralleelselt kahte meediumit korraga keskmiselt 13 minutit, 2010. aastal aga peaaegu kolm korda rohkem – 37 minutit (Best/Breunig 2011 Krüger 2014: 19 kaudu). Kõik see mõjutab negatiivselt seda, kui põhjalikult suudavad meediatarbijad vastuvõetud infost aru saada ja seda meelde jätta.

7. Kiirem uudiste levik

Positiivne aspekt selle punkti juures on inimeste võimalus vajadusel väga kiiresti vastavalt uudistes edastatule tegutseda või reageerida. Näiteks teadis Rootsi peaminister Olof Palme tapmisest rohkem kui 90% rootslastest esimese kuue tunni jooksul selle toimumisest (Rosengren 1987: 242 Krüger 2014: 21 kaudu). 2004. aasta India ookeani tsunami kohta tuli esimene avalik teade uudisteagentuuri AFP kaudu tund aega pärast selle toimumist, samas 1755. aasta Lissaboni maavärinast kirjutasid naaberriigi pealinna Madridi lehed alles nädal aega pärast selle toimumist (Wilke 2010 Krüger 2014: 11 kaudu). Kui aga näiteks vaenulik naaberriik asub rünnakule, võib väga kiire uudiste levik üle terve maa sõna otseses mõttes elusid päästa.

8. Teemade käsitlestüklil lühenemine ja jätkuteemade hulga suurenemine

Tony Blair on öelnud, et kui 1997. aasta valimistel oli vaja päevas ühte aktuaalset teemat, millega tegeleda, siis 2005. aastal oli vaja ühte teemat hommikul, teist päeval ja kolmandat õhtul (Megalogenis 2010: 12). Sellise tendentsi negatiivseks küljeks on see, et ei jätku enam aega tulemuse saavutamiseks. Näiteks pole piisavalt aega tekitamiseks piisavalt poliitilist survet, et midagi muuta, sest juba on uus aktuaalsem teema peale tulnud.

Üleeuroopalises elukestva õppe võtmepädevuste raamistikus on võtmepädevusi kaheksa (Võtmepädevused 2014), mis on kõik mingil viisil ajasurvega seotud:

1. Suhtlus emakeeles (keeled)

- võime väljendada nii suuliselt kui ka kirjalikult mõtteid, tundeid ja fakte
- võime suhelda sobival viisil

2. Suhtlus võõrkeeles (keeled)

- oskus end võõrkeeles väljendada ja sellest aru saada
- kultuuriliste erinevuste ja mitmekesisuse mõistmine ja tunnustamine
- huvi keelte ja kultuuridevahelise suhtluse vastu

3. Matemaatikapädevus ning teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest (loogiline-matemaatiline pädevus)

- oskus kasutada loogilist mõtlemist igapäevaelu probleemide lahendamisel
- oskus teha faktidel põhinevaid järeldusi

4. Infotehnoloogiline pädevus (arvutioskus)

- oskus kasutada iseseisvalt ja asjatundlikult infotehnoloogia vahendeid
- põhiline arvuti ja interneti kasutamise oskus

5. Õppimisoskus

- oskus korraldada oma õppimist
- oskus vastutada oma õppimise eest ja sellega seotud takistustest üle saada
- oskus analüüsida ja hinnata oma õpitulemusi

6. Isiklik, kultuuridevaheline, sotsiaalne ja kodanikupädevus (sotsiaalsed oskused)

- oskus suhelda kohasel viisil sõprade, pere ja kolleegidega
- oskus käia läbi eri taustaga inimestega
- oskus lahendada konflikte konstruktiivsel viisil
- ülevaade sellest, mis toimub oma kogukonnas, linnas, riigis, Euroopas ja maailmas

- teadmised demokraatia, kodanikuühiskonna ja inimõiguste kohta
- osalus ühiskonnaelus

7. Algatusvõime ja ettevõtlikkus (ettevõtlikkus)

- võime tegutseda oma ideede elluviimise nimel
- loovus ja uuenduslikkus
- julgus riskida
- projektijuhtimisoskused

8. Kultuuriteadlikkus ja kultuuriline eneseväljendus (kultuuripädevus)

- kõik, mis on seotud meedia, muusika, näitekunsti, kirjanduse, kujutava kunsti ja muu sellisega

(Võtmepädevused 2014)

Ajasurve kätkeb endas paljude võtmepädevuste rakendamist. Näiteks sündmuste ja selle kajastamise ajalise vahe vähenemisega (samuti kiirema uudiste levikuga) läheb kokku nii keeleline, infotehnoloogiline kui kultuuridevaheline ja isiklik pädevus. Keelepädevus (1, 2 – pädevused siin ja edaspidi viidatud eelmärgitud numeratsiooni alusel) on ülioluline, kui on vaja kiiresti tõlgendada ja tõlkida võõrkeelset lugu, milles sisalduv info võib olla väga oluline kiiresti edastada. Infotehnoloogilisel pädevus (4) mängib eriti suurt rolli just veebiajakirjanduse puhul, kui oskus tehnikaga ümber käia võib säästa olulist aega. Kultuuridevaheline pädevus (6), olles sümbioosis keelelise pädevusega, on oluline uudiste valikul ja mõistmisel. Ajakirjanik peab teadma konteksti ja kultuurilist tausta, et otsuseid võimalikult kiirelt ja täpselt teha.

Kultuuriteadlik (8) ajakirjanik teab, mida noored pigem loevad, kui pikki uudiseid, mis seal lisaks tekstile olema peaks jne. See aitab aga kaasa uudisühikute suurenevale hulgale.

Attention economy

Attention economy ehk tähelepanu ökonomia ehk tähelepanu „turg“ tähendab seda, et informatsioonist üleküllastunud meediamaastikul peab võitlema iga lugeja eest, sest keegi ei suuda kogu informatsiooni läbi töötada (Nordenson 2008). Pidev suur lugude hulk ja kiirustamine, et saaks enne konkurente vaid infokillugi välja toob aga kaasa kvaliteedi- ja seeläbi usalduse kao. Tempot ei saa aga alla lasta, sest infonäljas lugejad pöörduvad

konkureerivate väljaannete poole. Kuna inimestel pole võimaliku kogu aeg sündmuste keskel olla, toetuvad nad professionaalsetele uudistekanalitele, mis pakuvad fakte ja teavet erinevate sündmuste kohta (York 2013).

Üheks viisiks lugejate tähelepanu võitmiseks on hakata ära kasutama rohkem *online*-väljaannete käsutuses olevaid võimalusi – veeb kui meedium pakub neid peaaegu lõputult.

Ümberlülitumine ja *multitasking*

Multitasking ehk mitme asja korraga tegemine on mitmete teadlaste arvates müüt (Hamilton 2008; Thompson 2011). Eriti tugev on see praegusel tehnikaajastul, kui tundub, et just tehnika tõttu suudame me teha mitmeid asju paralleelselt.

Me suudame teha mitut asja korraga – vaadata telekat, samal ajal ühe käega triikida ja teisega takistada last ahju ronimast – tegu on aga erinevaid meeli kasutavate oskustega. Kui peaksime püüdma aga vaadata mitut ekraani korraga või kuulama korraga kõnelevaid inimesi, ehk kasutama mitme asja tegemiseks ühte meelt, pole tegu enam *multitaskinguga*, vaid ümberlülitumisega ühelt tegevuselt teisele. Ühte meelt kasutades keskendumine kiiresti kord ühele, siis teisele ja siis jälle esimesele tegevusele. Seetõttu kasutan termini „*multitasking*“ asemel edaspidi terminit „ümberlülitumine“, kuna see on antud töö raames täpsem.

Väga laialt vaadates saaks *multitasking*u ja ümberlülitamisega ühendada peaaegu kõik võtmepädevused, kuid natuke konkreetsemaks minnes kuuluvad selle teema alla nii keeleline kui infotehnoloogiline pädevus, samuti õppimisoskus.

Online-toimetustes on kiire ümberlülitumise võime oluline. Tänapäeva avatud toimetustes kuuleb ajakirjanik pidevalt teiste inimeste jutte, telefonikõnesid ja muud olmemüra. Vahepeal astub keegi ajakirjaniku laua juurde ning küsib midagi. Kõige selle keskel peab ajakirjanik aga suutma keskenduda oma tööle – kui keegi või miski püüab korraks tähelepanu endale, on vaja see kiiresti taas põhiülesandele suunata.

Lisaks olmemürale liigub avatud toimetuses ka info palju vabamalt. Toimetaja saab kiiresti reporterile midagi öelda; kolleegid kuulevad, mis temaga keegi tegeleb ja teavad, et nemad seda teemat ei puutu või oskavad hoopis temaga seonduvat infot lisada või allikaid pakkuda. Toimetused ongi tihti koht, kus sünnivad konkreetset otsused, kus luuakse ja katsetatakse žanre, töörutiine ja väärtusi (Paterson 2008).

Ophir jt (2009) leidsid oma uuringus, et ajakirjanikke, kes tegelevad väga mitme asjaga korraga (*heavy multitaskers*), segavad suurema tõenäosusega mitmesugused ebaolulised asjad rohkem – olgu need keskkonnast tingitud segajad või asjasse mittepuutuvad mälestused. Nende võime ebaolulist välja filtreerida oli kõvasti väiksem kui neil, kes võtavadki vähem asju korraga ette (*light multitaskers*).

Samas tõi Ophir välja (Thompson 2011), et ta enda arvamusel ei pruugi mitme asjaga korraga tegelejad olla tingimata vähem efektiivsed. Need ajakirjanikud ohverdavad fookuse selle nimel, et neil ei jääks kahe silma vahele midagi väga olulist. Ophir *et. al* pakuvad välja, et internetiajastul, mil mitme asjaga korraga tegelemine on meediumi poolt lausa soositud, on edukas see, kes ei lase end lihtsalt niisama häirida, vaid teeb seda nutikalt.

Kuidas peaks veebiajakirjanik töötama, kui tal ongi mitmeid asju korraga käes, et produktiivsus ja seeläbi tema töö kvaliteet ei langeks? Ühe projektiga liiga kaua tegelemine viib kindlasti produktiivsuse langemiseni, kuid lühem tööintervall koos konkreetselt paika pandud puhkehetkedega tagab selle, et produktiivsus on kogu aeg kõrge (Ericsson *et al* 1993 Van Luling 2013 kaudu). Ehk töötades korraga mitme erineva asjaga, tuleb teha rohkem plaanitud puhkepause, et töö kvaliteet ja produktiivsus ei langeks.

Paljuoskuslikkus (*multiskilling*)

Veebiajakirjanikud peavad oma töö tegemiseks omama mitmeid erinevaid oskusi – nii tehnilisi kui sisulisi. Domingo (2007: 8) on defineerinud kolm erinevat parameetrit, mille abil paljuoskuslikkust vaadelda:

- Meediumipõhine paljuoskuslikkus ehk ajakirjanik toodab sisu erinevate meediumite jaoks.
- Teemade paljuoskuslikkus ehk ajakirjanik toodab sisu mitmetel erinevatel teemadel.
- Tehnoloogiline paljuoskuslikkus ehk ajakirjanik vastutab enamike tehniliste tootmisülesannete eest.

Meediumipõhine paljuoskuslikkus. Domingo (2007) järgi peab ajakirjanik suutma toota lugusid kõigile meediumitele, vajadusel toimetada oma lugu meediumi eripäradest lähtuvalt sobivasse „keelde“. Digitaliseeritus hõlbustab erinevatele platvormidele sisu jagamise arengut, et muuta uudiste jagamine nii tõhusaks kui võimalik. Ideaalis tähendaks see seda, et

ühe konkreetse teemaga tegeleks üks ajakirjanik ning erinevatele meediumitele loo kohandamiseks kasutatakse tema algmaterjali. Veel parem, kui ta selle kohandamise ka ise ära teeb.

Teemapõhine paljuoskuslikkus. Sõltumata meediumist on kirjutamine ajakirjanduse keskne protsess ning hea töö hõlmab endas head teemat, faktitäpsust, tõhusust (võimalikult väheste sõnadega tuumani jõudmine – L.L.), selgust ning grammatilist korrektsust (Stovall 2004: 72). Samad omadused peavad olema igal teemal kirjutades, sest veebiajakirjanikuna ei saa erinevalt paberlehe kolleegidest enamasti keskenduda vaid teatud konkreetsetele teemadele, nagu sport või majandus.

Võtmepädevustest läheb teemapõhise paljuoskuslikkusega kokku nii keeled kui isiklik, kultuuridevaheline, sotsiaalne ja kodanikupädevus.

Tehnoloogiline paljuoskuslikkus. Internet uue meediumina on leidnud rakenduse väga paljudele oskustele, mida traditsiooniline meedia ei nõudnud. Kui viimase puhul sai terve elu hakkama sellega, mida koolis õpetati, siis veebis lisandub iga päev midagi uut, mis nõuab uute oskuste omandamist.

On selge, et kõiki tänapäeva tehnikavidinaid ei saa tunda ja osata kasutada, kuid tänapäeva noortel ja veebiajakirjanikuna töötavatel inimestel peab olema julgus võtta uus asi kätte ja vaadata, kuidas see töötab. Kuigi erinevatel seadmetel on nupud erinevates kohtades ja ikoonid erinevad, on neil kõigil siiski miskit universaalset. Punase täpiga nupp alustab enamasti salvestamist ning video ja heli saab ruudukujulise ikooniga seisma jätta. Soovides seadmel mingeid parameetreid muuta, tasub tuttavat sõna otsida menüüst ning kasutatud terminidki on tavaliselt universaalsed.

Programmist või seadmest saab tööriist, mis moodustab üheskoos kasutajaga süsteemi, mille abil saab omakorda ära kasutada veebi võimalusi loomaks meediumile sobivat ajakirjanduslikku sisu.

Tehnoloogilise paljuoskuslikkusega läheb hästi kokku õppimisoskuse võtmepädevus, sest arvestades väga kiiresti muutuvat tehnikamaailma on oluline, et veebiajakirjanik saaks aru ning oskaks ja suudaks muutustega kaasas käia.

On oluline, et veebiajakirjanik oskaks intuitsiooni või kogemuse ajal aimata, kuidas midagi võiks töötada ning et tal oleks ka julgus seda proovida. Dianne Lynch (2007) usub, et ülikooli astuvad noored on kasvanud terve oma noore elu digiajastul, mis on andnud neile hea vundamendi saamaks digitaalajastul heaks ajakirjanikuks.

See tuleb kindlasti kasuks, sest Magee (2006) poolt 438 veebitoimetuse töötaja seas läbi viidud uuringu tulemused kinnitasid, et ajakirjanik peab olema pigem hästi kursis ajakirjanduse ja tehnoloogia erinevate tahkudega kui spetsialist vaid ühes-kahe tööülesandes.

Dupagne ja Garrison (2006) leidsid oma uuringus, et lugu tegema minnes võib ajakirjaniku ülesannete nimekirja esimesel kohal olla plaan, kuidas võiks sel korral olukorra multimeedia vaatenurgast lähtudes lahendada. Samuti uskusid nende intervjuueeritavad, et multimeedialahendused on loo jutustamise südameks. Intervjuudes öeldi, et veebiajakirjanike mõttemaailm teema kajastamise võimaluste osas on muutunud ning uusi lahendusi vaadatakse kui võimalust olla loov.

Veebiajakirjanike vilumus muutub ajasurvel eriti oluliseks ning seda just neis vähestes ülesannetes, mida igapäevaselt enim kasutatakse, nagu näiteks intervjuueerimine ja kiirkiri. Telefoniintervjuud tehes on aja kokkuhoiu mõttes parim viis tekst kohe üles kirjutada, kuid vilunudad lihtsalt ei transkribeeri, vaid lisavad tsitaadid kohe loosse sisse. Kui tegu pole professionaalse intervjuueerija või kiirkirjutajaga, kukub kvaliteet veelgi rohkem.

Veebiajakirjaniku vastutuskohustus

Lugejate usaldus meedia vastu on mitmes riigis languses. Näiteks Madalmaades langes pressi usaldavate inimeste hulk 66 protsendi pealt aastatel 1996-2000 61 protsendi peale aastatel 2006-2010; Ameerikas oli langus veelgi suurem – vähest või puudulikku usaldust väljendanud inimeste osakaal tõusis 26 protsendilt 1976. aastal 60 protsendi peale 2012. aastal (Wurff & Schönbach 2014). Üheks põhjuseks peavad Wurff ja Schönbach (2014) veebiajakirjanduse konkurentsi ning reklaamisurvet, peasüüdlasteks on kiirenenud uudistsükkel ja tugev toetumine pressiteadetele. Ajakirjanduse kvaliteedi tõstmiseks pakuvad nad välja vastutuskohustust oma vigade ees.

Riin Aljas (2012) uuris oma bakalaureusetöös ajakirjanike hinnanguid meedia eneseregulatsiooni kohta ning küsitletud ajakirjanikud nõustusid peaaegu täielikult sellega, et

ajakirjaniku vastutustunne on ajakirjandusvabaduse eeldus ja ajakirjanikele läheb korda kriitika, mida avaldab nende kohta auditoorium.

Ajakirjanduse läbipaistvust ja aruandevõimalust suurendavad meetmed saab Aljase (2012: 35) järgi jaotada kaheks suuremaks grupiks: 1) väljaande läbipaistvust suurendavateks meeteteks ja 2) lugejaga suhtlust soodustavateks meeteteks. Uuringus osalejad toetasid enam esimest varianti.

Vastutuskohustuse vundamendiks on ajakirjanduse läbipaistvus, mis eeldab, et auditooriumile seletatakse täpselt lahti, kuidas uudised valmivad (Wurff & Schönbach 2014: 122). Lisaks sellele, et töö selgitamine ja algallikatele viitamine aitab lugejal mõista uudisloome protsessi ja paremini otsustada temale sobiva kvaliteediga väljaannete üle, võib ajakirjanduse kvaliteeti tõsta ka lihtsalt see, et ajakirjanikele tuletatakse pidevalt meelde ajakirjanduslike normide jälgimist.

Üheks laialt levinud vastutuskohustuse võtmise meetmeks on vigade osas selgituste jagamine ning nende parandamine (Wurff & Schönbach 2014: 123) ehk vea teinud ajakirjanik ei paranda viga lihtsalt vaikselt ära, vaid jätab loo juurde märke, mida muudeti ja mis põhjusel. Ühtepidi näitab see lugejatele, et veebiajakirjanik hoolib oma loost ning tegeleb sellega ka pärast avaldamist, sest inimesed ju ikka eksivad, eriti kui neil on ajaline surve. Selline vigade ettelugemine võib aga jätta loo autori halba valgusesse ja kui selline nimekiri on mitmete lugude all, võib see mõjutada lugejate silmis tema usaldusväarsust. Gunnar Lehest (2012: 49) bakalaureusetöö jaoks tehtud intervjuudes tunnistasid mitu ajakirjanikku, et pisemaid vigu tuleb ette praktiliselt iga päev.

Teiseks võimaluseks vastutuskohustuse täitmiseks on suhtlemine väljaande auditooriumiga, kutsudes lugejaid jätma lugudele kommentaare või luues veebiväljaande kõrvalribale vestlusakna, kuhu saab jätta kommentaare, teemasoovitusi ja faktitäpsustusi. See on hea viis teada saamiseks, millised teemad lugejatele korda lähevad (Wurff ja Schönbach 2014: 123). Vahstutuskohustuse panemine väljapoole toimetust on üks viis, kuidas hoida kokku toimetustlike protsesside arvelt ressursse, sealjuures aega. Need toimetustlikud protsessid ja ülesanded, mis varem olid selgelt toimetusesisesed, jäetakse auditooriumile ja veaga või murega tegeletakse siis, kui sellele väljaspoolt osutatakse.

Ühe ohuna kommentaaride osas toovad Wurff ja Schönbach (2014) välja nähtuse, mida on selgelt näha ka Eesti *online*-meedias – väga suur osa kommentaare on sisutühjad, kaaskommentaatoreid või artikli autorit solvavad, poliitikuid sõimavad jne. See omakorda viitab vastutuskohustuse väljapoole toimetusprotsessi asetamise kitsaskohtadele – kas „toimetuseväline vastutuskohustus“ on piisavalt adekvaatne tegemaks seda tööd, mida varem tegid ajakirjanikud ning kas auditoorium on valmis võtma sellist rolli enda kanda?

Võtmepädevustest läheb vastutuskohustusega kokku keelteoskus ning sotsiaalsed oskused ehk oskus suhelda kohasel viisil sõprade, pere ja kolleegidega, ühiskonnaga üldiselt. Osaleda elus, teada selle toimumismehhanismidest.

Varasemad uuringud Tartu ülikoolis

Antud magistritööga haakuvad enim Eveliis Eegi magistritöö „Ülikoolis omandatavate veebiajakirjandustööks vajaminevate pädevuste vastavus tööandjate ootustega“ (2013) ning Gunnar Leheste bakalaureusetöö „Veebiajakirjanike tööd mõjutavad tegurid“ (2012). Nende autorite kogutud empiirilist materjali kasutasin ma käesoleva magistritöö raames.

Leheste (2012) leidis oma töös, et peamisteks veebiajakirjanikke mõjutavateks teguriteks on töökeskkond, *multitasking*, nõuded lugude arvule, teemade sissevool toimetusse ning konkurets.

Eek (2013) jõudis oma tööga järeldusele, et ülikool võimaldab õppijatel ennekõike omandada „analüüsivõime“ ja „kriitilise mõtlemise“ pädevusi. Peaaegu kõik oskused ja pädevused, mida tööandjad töötajatelt ootavad, on suurema või väiksema prioriteetsusastmega omandatavad ülikoolis, kuid pädevused, mida ülikoolis õpetatakse kõige suuremas mahus, pole tööandjate esindajate hinnangul sugugi eelistatavad.

Karin Kase leidis oma magistritöös „Eesti veebitoimetajate ajakirjanduslikud praktikad“ (2011), et veebitoimetajal, kes tegeleb päevas kuni 10 looga, pole lihtsalt aega suuremaks süvenemiseks ning valdavalt toimetatakse toimetusse saabunud pressiteateid, toimetusest väljas käiakse harva.

Mari Rebase bakalaureusetööst (2007) selgus, et uudisportaalideks kasvanud kvaliteetpäevalehtede võrguväljaannetes ilmus päevas ligi kaks korda enam lugusid kui paberlehes.

2. UURIMISMETOODIKA JA VALIM

Kasutan oma töös olemasolevat materjali, mis on kogutud Gunnar Leheste seminaritöö jaoks tehtud vaatlustelt ning semistruktureeritud intervjuudelt Gunnar Leheste bakalaureusetöö ja Eveliis Eegi magistritöö tarbeks. Lisaks viisin läbi etnograafilise vaatluse *online*-toimetuse töötoas.

Gunnar Leheste 2012. aastal kaitstud seminaritöö pealkiri on „Veebiajakirjanike töö kvaliteeti mõjutavad tegurid Delfi ja Tartu Postimehe reporterite näitel“; töö tarbeks vaatlus ta Delfi ja Tartu Postimehe toimetustes kummaski nelja tunni vältel ühte ajakirjanikku.

Samuti 2012. aastal kaitstud bakalaureusetöö pealkiri on „Veebiajakirjanike tööd mõjutavad tegurid“. Töö aluseks oli tema seminaritöö, millele lisaks tegi ta nii vaadeldud ajakirjanikega kui veel kuue ajakirjaniku ja toimetajaga Delfist, Tartu Postimehest, Õhtulehest ja ERRist süvaintervjuud.

Eveliis Eegi 2013. aastal kaitstud magistritöö pealkiri on „Ülikoolis omandatavate veebiajakirjandustööks vajaminevate pädevuste vastavus tööandjate ootustega“. Töö tarbeks viis Eveliis Eek läbi nii kvantitatiivse kontentanalüüsi õppekavade analüüsimiseks kui kuus süvaintervjuud uudistoimetuste toimetajatega.

Koos magistritöö juhendajaga läbi viidud *online*-toimetuse töötuba toimus aine **Veebiajakirjanduse alused** raames ja simuleeris võimalikult täpselt tingimusi ja keskkonda, millega puutub värskest *online*-toimetuses tööle asunud noor kokku.

Kümme tudengit korraldasid esmalt toimetuse koosoleku, määrasid ise päevatoimetaja ja mängisid läbi nelja tunni vältel ühe veebitoimetuse argipäeva. Korraldajate poolseks nõudeks oli see, et igas tunnis saaks kaetud kõik ette antud valdkonnad ja iga kümne minuti järel ilmuks üks uudisühik. Tudengid võisid kasutada mis iganes allikaid info kogumiseks, mingit pressilisti neile antud ei olnud.

Lood ilmusid Ühiskonnateaduste instituudi õpitööde avaldamiseks mõeldud veebiportaalil Peegel (peegel.ut.ee). Töötoa toimetuseruumiks oli Ühiskonnateaduste instituudi õppeklass, kus oli piisaval hulgal arvuteid tudengitele. Lisaks sellele oli nende kasutuses muu vajalik tehnika – videokaamerad, fotoaparaadid ja diktofonid.

Etnograafiline vaatlus on hea valik, sest selle kaudu on võimalik koguda väga rikkalikku vahetut materjali, samas on see väga ajakulukas ning vaatleja(te) kohalolek võib mõjutada vaadeldava(te) loomulikku tööritmi. Kuigi vaatleja näeb väga lähedalt vaadeldava(te) käitumist ja harjumusi, ei pruugi selle tõlgendamine olla alati ühene ja võib osutuda keerukaks (Domingo 2003 Paterson 2008 kaudu). Seetõttu, et situatsioonid ja teguviisid oleks mõistetud nende õiges kontekstis, tuleb etnograafilise vaatluse puhul alati läbi viia ka intervjuud (Laherand 2008, Steensen 2009).

Kohe pärast töötuba viisime läbi kaks fookusgrupi intervjuud, kus tudengid said reflekteerida oma tööd ja otsuseid õpitoas. Fookusgrupi intervjuu ehk fokuseeritud intervjuu eesmärgiks on uurida kõigilt osalejatelt pärast ühesuguse stiimuli kogemist (antud töö puhul on stiimul veebitoimetuse töötuba), millise mulje see neile jättis, kusjuures küsimuste esitamisel tuginetakse eelnevalt välja töötatud intervjuu skeemile (Laherand 2008: 188). Intervjuudel kasutatud skeem asub uurimistöö lisas. Teise fookusgrupi intervjuu viis läbi magistritöö juhendaja, et kõik õpitoas osalenud tudengid saaksid võimalikult ruttu pärast selle lõppu oma mõtteid reflekteerida.

Online-toimetuse töötoa kohta on kokku 5 erinevat videosalvestist ja audiosalvestus. Videokaameratega salvestasime nelja erineva nurga alt tudengite kasutatud arvutite ekraane ning sellele eelnenud toimetuse koosolekut ühe kaamerata ruumi üldvaatena. Töötoa audiosalvestuse kogupikkus on 4 tundi ja 20 minutit, videomaterjali on kokku 12 tundi ja 13 minutit.

Töö tulemused on laiendatavad eelkõige värsketele veebiajakirjanikele, kuivõrd tegemist on bakalaureusetudengitega, kes olid töötoa toimumise ajaks läbinud juba vastavad praktilised ajakirjanduse kursused ning enamus neist oli käinud ka praktilal ajakirjandusväljaandes. Seega on nende õpiväljunditest lähtuvad oskused võrdväärased värskel tööturul siseneva ajakirjaniku omadega. Kindlasti võib esineda teatavaid erinevusi teksti ning allikatega töötamise osas võrdluses pikaajalise tööstaažiga ajakirjanikega, kuid vaadeldud grupi tegevustes peegeldub kahtlemata suur ühisosa veebiväljaannete toimetustes tegelikult toimuvaga, millele viitab ka Gunnar Lehest (2012) läbi viidud veebiajakirjanike vaatlused.

Valim

Valimis olid bakalaureuseõppe teise ja kolmanda kursuse tudengid, kes võtsid 2014. aasta kevadsemestril ainet „Veebiajakirjanduse alused“. Tudengid olid valimis, sest töötuba toimuski selle aine raames. Enamusel neist oli olemas praktikakogemus mõnes meediaväljaandes, kuid vaid ühel oli reaalne kogemus *online*-toimetuses.

Uurimisküsimused

Lähtuvalt töö eesmärgist teada saada, milliseid oskusi rakendavad veebiajakirjanikud oma töös kas teadlikult või seda teadvustamata ning mis osas need kattuvad veebiajakirjanikelt oodatud oskustega, ning rakendades selleks eelmainitud uurimismetoodikat, on käesoleva magistritöö uurimisküsimused:

- Milliseid oskusi rakendavad veebiajakirjanikud teadlikult oma töös?
- Millised oskusi veebiajakirjanikud rakendavad, kuid ei teadvusta oma töös?
- Kuivõrd kattuvad oskused, mida veebitoimetuste juhid ajakirjanikelt eeldavad oskustega, mida tudengid eeldavad, et toimetustes töötajatelt nõutakse?

3. TULEMUSED

Selles peatükis teen ülevaate etnograafilise vaatluse ning kvalitatiivse tekstianalüüsi tulemustest. Peatükk on jaotatud kolmeks osaks. Esiteks teen ülevaate oskustest, mida veebiajakirjanikud kasutavad teadlikult; teiseks neist oskustest, mida kasutatakse, kuid ei reflekteerita ja kolmandaks vaatlen hoiakuid veebiajakirjanike oskuste suhtes ehk mis oskusi neilt oodatakse ja kuidas see läheb kokku tudengite eeldustega veebiajakirjanikelt oodatavatest oskustest.

Oskuste hulgas on ära märgitud ka „lai silmaring“, kuigi tegu pole otseselt oskusega. Siiski on oluline see välja tuua, kuna see on teadmine ja kogemus, mis hõlbustab kõikide teiste oskuste rakendamist.

Mitmeid pädevusi ja oskusi, mida toimetajad oma intervjuudes välja toovad, saab tõlgendada mitmeti. Uurijana on mu soov anda ülevaade kogu nende väljendatud pädevuste, mis justkui millegi alla ei mahu, täiendvarjunditest. Neid oskusi ja tunnusjooni võib vaadata kui komplekspädevusi, mis koosnevad mitmetest võtmepädevustest.

Näiteks kui intervjuudes öeldakse, et otsitakse „laia silmaringiga ajakirjanikku“, siis ei ole oskuseks või iseloomuomaduseks „lai silmaring“, vaid teadmised väga mitmest eri valdkonnast ja sellest, mis maailmas toimub; oskus käia ümber erinevate tehnikavahenditega ja mõista nende tööpõhimõtteid; kirjutada erinevates žanrites jne. See kätkeb endas eelpool mainitud võtmepädevusi mitmes aspektis, olles kombinatsioon nii kõvadest kui pehmetest oskustest, formaalsest ja informaaalsest õppimisest.

3.1 Oskused, mida reflekteeritakse ja rakendatakse

Infootsing

Üheks oluliseks võtmepädevuseks on infootsingu teema puhul sotsiaalsed oskused ehk oskus suhelda väga erineva taustaga inimestega (näiteks tuleb vajadusel info kätte saada nii lähedase kaotanud inimeselt, poliitikult, sõjaväelaselt jne). Samuti tuleb omada teadmisi Eestist ja muust maailmast, et taibata, mis ja miks toimub, et osata mingist punktist infootsinguga pihta hakata. Muidugi aitavad varasemad teadmised otsinguga ka paremini hakkama saada.

Infotehnoloogiline võtmepädevus aitab aga paremini hakkama saada näiteks erinevate andmebaasidega, mis ei pruugi mahuka infohulga tõttu alati kõige lihtsama ülesehitusega olla.

Pooled vaatluses osalenud tudengid tõid töötoas kasutatud oskuste seas välja infootsingu. Vaatluse põhjal oli näha, et peamiselt kasutati info otsimiseks kõigest Google'it ja Facebooki, peaaegu üldse mitte aga erinevaid andmebaase. Murekohaks on see, et tegu on juba filtreeritud infoga. Facebookist leiab otsija vaid seda, mis sinna keegi teine oma suva järgi postitanud on, Google aga sorteerib ja filtreerib otsingutulemusi sinu enda (või varem konkreetset brauserit kasutanud inimese) varasemate otsingute järgi. Google'i filtreid on võimalik küll vältida, kuid selleks on vaja selle peale tulla ja osata vajalik koht ka üles leida. Nagu ma tehniliste oskuste peatükis allpool kirjutan, võib sellega aga probleeme tekkida.

Google võib siiski appi tulla kriitilistel hetkedel, aidates infootsingu oskusega üle saada tehnilise oskuse vajakajäämisest. Üks *online*-toimetuse töötoas vaadeldav tudeng jäi hätta helifaili formaadi muutmisega ning leidis vajaliku õpetuse just nimelt sellest otsingumootorist.

„Üks tähtis asi oli audio formaadi muutmine. Seda õpetas mulle Google täpselt tollel hetkel. Kui mul olnuks enda arvuti kaasas, saanuks ise ka teha, kuid seda sai väga lihtsasti teha ka internetis.“ (tudeng 5, fookusgrupi intervjuu 1)

Et osata kasutada otsingumootorit mure lahendamiseks, pidi ta aga esmalt taipama, et midagi saab siiski teha ja oskama otsida vajalikust kohast sobilike märksõnadega.

Infotehnoloogiline võtmepädevus lubab mõelda struktuurselt, et miks midagi ei tööta, ning seetõttu leida lahenduse.

Üheks infoallikaks on kindlasti ka teised *online*-väljaanded, kust võib ajakirjanik saada lihtsalt uusi mõtteid ja materjali mõne tema enda väljaandes seni kajastamata teema refereerimiseks. Kuna töötoas avaldati ka palju refereeritud artikleid, jälgiti töötoas pidevalt teisi *online*-väljaandeid. See viis aga taas selleni, et avaldatakse kellegi (antud olukorras teise väljaande) poolt filtreeritud info. Sedasi võivad tähelepanuta jääda mitmed olulised teemad ja sündmused, mis erinevatel põhjustel filtrisse kinni ei jäänud. Näiteks ei arvanud teise väljaande toimetaja, et see teema oleks avaldamist väärt või ürituse korraldajal ei olnud võimalik maksta Facebookis oma ürituse suurema sihtrühmani toimetamise tasu („*boost your*

post“ ehk anna oma postitusele hoogu on viis, kuidas su postitatud info jõuab varasema 5% asemel ligi 100% kasutajate „seinale“).

Fookusgrupi intervjuus toodi välja, et kui ajakirjanikul on väga kiire, siis ta lõpuks lööbki käega ning ei hakka leidma kindlasti kolme allikat. See mõjutab aga otseselt tulemuse kvaliteeti, sest lugu ei pruugi enam olla objektiivne ja tasakaalus. Kui see kordub, langeb sellega nii veebiajakirjaniku kui väljaande kvaliteet.

„Sul on ikka tempo taga, siis sa ei jõua ega suuda ja lõpuks löödki käega ja ei hakka kindlalt kolme allikat leidma /.../“ (tudeng 5, fookusgrupi intervjuu 1)

Mõnikord saab saadetud pressiteate põhjal kogu info kätte, mis tähendab, et toimetusse saabunud info oli juba eelnevalt sedasi selekteeritud ja vormistatud, et ajakirjanik ei pidanudki midagi lisaks tegema ehk oma erialaseid oskusi rakendama. Reporteritöö on tehtud ära väljaspool toimetust, mis ei pruugi teksti mõttes olla kehvema kvaliteediga, kuid ei ole usaldusväärselt neutraalne ja ajakirjanduslik, sest esindab kellegi teise huve.

Oskuslikumad pressiesindajad “söödavadki” sedasi neile endile sobilikke teemasid kenasti vormistades ajakirjanikele ette ja kui viimane leiab, et kogu info oleks justkui olemas ja ei ole vaja edasi uurima hakata, leiab kajastamist info, mis tavalugejale midagi ei paku ja kasu saab sellest vaid pressiteate saatja.

Pressiteadete lugemisel on äärmiselt oluline kriitikameel, et mõista, kas antud tekst on ilusa pealispinna all ka sisuliselt midagi väärt. Info selektsioonist ehk millest lugu teha, räägin järgmises peatükis.

See omakorda viitab taas veebi kui meediumi spetsiifikast tuleneva aja kiirenemisele, mis teeb toimetusliku tsükli lühemaks ning sunnib omakorda “kokku pressitud” toimetuslikust tsüklist midagi välja jätma. Antud juhul jääb reporteritöö protsessist välja eeltöö, sisuline faktiline kaalutlemine, allikatega suhtlemine ning mõneti ka uudisväärtustamine ja fokusseerimine. Ettevalmistatud tekstilise info puhul võib, ehkki sageli ei pea rakendama tekstitoimetuslikku oskust, mis viitab 1. võtmepädevuse ehk emakeele oskuse rakendamisele.

Lai silmaring

Laia silmaringi on ehk raske oskusena tõlgendada, kuid seda märkisid üheks oluliseks vajaminevaks veebiajakirjaniku tunnusjooneks nii *online*-töötoas osalenud tudengid, Gunnar Leheste vaadeldud ja intervjuueeritud ajakirjanikud ja toimetajad ning Eveliis Eegi intervjuueeritud toimetajad.

Laia silmaringi võib käsitleda ka kui kompleksoskust või -pädevust, mis koosneb mitmest oskusest kombineeritult. Lai silmaring kui tunnusjoon hõlmab endas võtmepädevusi nagu keeleline oskus (võimaldab kasutada võõrkeelseid infoallikaid), sotsiaalsed oskused (võimaldab mõista, mis ühiskonnas toimub ning seda arusaadavalt ka tõlgendada) ning kultuurilised oskused (võimaldab mõista ja adekvaatselt tõlgendada kõike, mis on seotud meedia, muusika, näitekunsti, kirjanduse, kujutava kunsti ja muu taolisega).

Avar silmaring aitab kiirelt ühelt teemalt teisele liikuda (näiteks kultuuriteemadelt välispoliitikasse), infot selekteerida ja kõige selle põhjal valikuid teha. Lisaks sellele annab see ajakirjanikule ka suurema tegevusvabaduse, sest ta ei pea piirduma enam oma kitsa valdkonnaga, mida ta hästi tunneb, vaid saab vajadusel kajastada ka mõne teise valdkonna uudiseid, kulutamata end teemaga kurssi viimiseks väärtuslikku aega.

„Et online-ajakirjanik kipub olema siuke kõigesööja, spetsialiseerumist on suhteliselt vähe. /.../ aga kui päevatoimetaja seisukohast vaadata, siis sa pead ikka kõigest midagi jagama. /.../ Sul on taustsüsteemid, kiirus, sa tead, kust midagi otsida, kelle poole pöörduda /.../“ (Delfi toimetaja, Leheste 2012: 87)

Üks Gunnar Leheste intervjuueeritud veebiajakirjanikest arvas, et peab olema lai silmaring ja kiiresti kõike haarama, kuid „ei saa mingile asjale sügavuti keskenduda“. See omakorda viitab asjaolule, et kui pole aega süvenemiseks, peaksid olema käsitletavast teemast *ex officio* süvitsi minevad teadmised juba olemas. Ehk tegu on selle sama laia silmaringiga ehk teadmiste hulga, mille pinnalt oleks võimalik teha kiirelt ülevaadet. Mitmete toimetajate arvates annab aga ainult ajakirjandust õppinute ees eelise see, kui peamiseks erialaks on on olnud hoopis midagi muud – majandus, juura, ajalugu, filosoofia jpm –, sest neil töötajatel on olemas lisataust ja erialased teadmised.

Üks ajakirjandusharidusele tehtavatest etteheidetest ongi see, et Tartus antakse käsitööoskused, kuid maailma ei tutvusdata, silmaringi ei avardata. Lisaeriala annab

võimaluse minna oma erialase valdkonna uudiseid tehes materjaliga süvitsi ning leida üles olulisim, mis näiteks keerulise terminoloogia tõttu „tavaajakirjanikul“ tähelepanuta jääks.

Laiemate teadmistega mõnest konkreetsest valdkonnast haakub ka hea keeleoskus (üks võtmepädevustest), mis võimaldab veelgi paremini antud temaatika kohta ka võõrkeelseid materjale töödelda. Keeleosteusest kui kasutatud, kuid reflekteerimata oskusest räägin aga täpsemalt järgmise peatüki all.

Tekstiloom

Ka tekstiloom on üks komplekspädevustest, mille alla kuulub ema- ja võõrkeeles suhtlemine, hea eneseväljendus nii kirjas kui kõnes, erinevate kultuuride tundmine ja mõistmine. See on tihedalt seotud eespool kirjeldatud laia silmaringiga, olles tekstiloomel abiks.

Üheks ajakirjanike peamiseks oskuseks on töö tekstiga, mille töid välja nii Gunnar Leheste intervjuueeritud ajakirjanikud kui autori vaadeldud tudengid. Vaatlusel oli näha, et kui parajasti polnud lahti brauser (enamasti info otsimise eesmärgil), võis ekraanil näha tekstitöötlustarkvara. Teatud tudengitel oli mingil hetkel ühel ekraanil paralleelselt lahti nii tekstiredaktor kui infoallikas. Mõni kasutas kirjutamiseks või otsinguteks oma sülearvutit, jälgides sedasi korraga kahte ekraani.

Fookusgrupi intervjuus rõhutati oskust luua pööratud püramiidi struktuurist lähtuvat narratiivi. Ka see on üks viis infot selektsiooni järel korrastada. Taolised teksti žanrist ja narratiivist lähtuvad oskused on sageli koolis õpitud, kuid neis vilumuse saavutamine toimub töösituatsioonis. Ajasurve alla asetatuna peavad need aga veelgi enam n-ö automaatselt tulema.

Tekstiloom alla kuulub ka oskus tõlkida ja tõlgendada ehk osata panna tekste ühest diskursusest teise (keeleoskuse võtmepädevus). Aga ka ühest keelest teise tõlkida, sh mõista erialaspetsiifilisi termineid. See on omakorda aga väga otseselt seotud juba käsitletud silmaringi teemaga.

Fookusgrupi intervjuus töid mitu tudengit välja, et refereerimiseks artiklit otsides valisid nad uudiseid selle järgi, kas ja kui palju nad sellest aru said nii keeleliselt kui sisuliselt. Keeleoskuse ning sotsiaalsete oskuste võtmepädevus mängib siin suurt rolli. Tegu on millegagi, mida on koolis raske õpetada, inimesel peab see huvi endal olemas olema.

Üks teine tudeng jäi oma refereeritud artiklit kirjutades ajahätta seetõttu, et originaaltekst oli väga mahukas. Kuigi ta mõistis keelt ning leidis üles põnevamad mõtted, jäi juba niigi hilinevad lugu aja survele väga poolikuks ja ta enda hinnangul ka kvaliteedilt kehvaks.

Toimetuse koosolekul, poole tunni jooksul enne töötoa algust ütles sama refereeringuga ajahätta jäänud tudeng, et ta hakkab „*surfama mööda BBC-sid ja möllusid ja saab sellega üksi ka hakkama*“. Ka päevatoimetaja nõustus, et „*sellega läheb, jah, päris kiiresti*“. Hiljem pidi refereerija siiski tunnistama, et mahuka teksti refereerimine on samuti suur töö.

Kuigi teema võib isegi huvitada, on näha, et spetsiifilisemaid teadmisi omamata võtab tavapärane töö palju rohkem aega ning kui seda aega pole, kaotatakse kvaliteedis. Ei ole võimalik, et igas toimetuses on kõiki eluvaldkondi teadvad ajakirjanikud, mistõttu võib tihti tekkida olukord, kus teatud teemad jäävad kajastamata, sest veebiajakirjanikul ei ole lihtsalt aega hakata teemat endale selgeks tegema. Kui aga toimetaja sel teemal lugu siiski nõuab, võib tulemus olla ebakvaliteetne.

Online-ajakirjanduses ilmunud lugu erineb paberlehes ilmunust ühe põhimõttelise asja osas – kui paberlehes tehtud viga jääb igavesti trükituks, siis veebis saab lugu nii jooksvalt uue infoga täiendada kui oma vigu parandada. Jooksvalt fakti- ja kirjavigade parandamine on üks viisidest muutmaks ajakirjandust läbipaistvaks (Wurff & Schönbach 2014: 123).

Kui Rootsi tabloidis Expressen tuleb iga kord lugu parandades, täiendades või muud moodi muutes sellele juurde lisada, miks seda tehti (ka siis, kui see juhtus lihtsalt arusaamatuse või reporteri eksimuse tõttu), siis Eesti online-väljaannetes seda kommet pole. Tõsi, kui lugu on oluliselt täiendatud või muudetud, siis on nõue, et loo juurde pandaks sellekohane märge. (Leheste 2012)

„Kui sa ikka oluliselt muudad teksti, siis on nõue, et paned juurde kirja „Teksti on oluliselt muudetud, täiendatud“. Aga mingit sellist, et vabandust, me tegime vea, sellist asja selles mõttes ei ole.“ (Tartu Postimehe reporter)

Kiires tööolukorras peab veebiajakirjanik suutma kiiresti rakendada ka muudes valdkondades vajalikku võtmepädevust, grammatikaoskust, eriti kui mingit eeltoimetust ei ole ja see, mis kirja saab, läheb samal kujul ka kohe veebi. Fookusgrupi intervjuudes mainiti õigekirjaoskuse vajalikkust ja töötoa jooksul kasutamist korduvalt, kuid oli näha, et seda ei kasutatud täies

mahus, vead olid siiski sees. Kui veebiajakirjanikul ei ole väga häid teadmisi grammatikast või väga tugevat keelevaistust, on piiratud aja jooksul väga keeruline veatut teksti saada.

Kuigi vead jõuavad ka paberlehte, on veebilugudes nende esinemine mõnevõrra suurem, sest ajakirjanik on samal ajal ka oma loo toimetaja, keeleline korrektor ning avaldaja. Tartu Postimehes on tööl ka veebiuudiseid jälgiv keeleteoimetaja, kuid nagu selgus Gunnar Leheste (2012) Tartu Postimehe toimetuses läbi viidud intervjuus, ei kontrolli keeleteoimetaja kõiki lugusid, vaid pisteliselt nende autorite omi, kelle osas on teada, et nende artiklites võib vigu leiduda. Ka sellisel juhul toimub järeltoimetamine, kui lugu on juba avaldatud. Sama olukord on ka Õhtulehe toimetuses, kuid ERRi ja Delfi suuremate artiklite puhul tehakse aeg-ajalt ka eeltoimetamist.

Oled sa oma loos pärast avaldamist faktivigu kunagi parandanud?

Ma usun küll. /.../

Aga õigekirjavigu?

Jah, iga päev. (Delfi reporter, Leheste 2012: 114)

Nagu eelnevast tsitaadist näha, on õigekirjavigade parandamine igapäevane nähtus, mida saab põhjendada vaid keeleteoimetaja puudumisega, mis omakorda on tingitud lühikesest ajatsüklist.

Asetades vastutuskohustuse, näiteks vigade parandamise või faktikontrolli väljapoole toimetust, võimaldab toimetusel hoida kokku aega ja muid ressursse, antud juhul näiteks keeleteoimetaja oma. Sellega kaasneb aga risk, et puudub see konkreetne institutsioon, millele vastutuskohustus pannakse (ombudsman, toimetuseväline toimetaja, auditoorium („teata kommentaariumis“), õigekirjavigu kontrolliv tekstiredaktor jne.

Vastutus vigade eest on täielikult loo autoril, samas sunnib *online*’i pidev kiire tempo ja ajasurve lood koheselt pärast valmimist välja saatma ning alles pärast seda vigu parandama. Selline tavapärane käitumine jätab aga mulje, nagu poleks vastutust justkui kellelgi. Rootsi tabloidi Expressen veebitoimetuses on olukord siiski teistsugune – veebiajakirjanikud peavad oma valmis loo keskkonda üles laadima ning see avaldatakse alles pärast toimetaja ülelugemist, nagu paberlehes kombeks. Sedasi on fakti- ja kirjavigade vastutus liikunud loo autorilt toimetajale. (Leheste 2012)

Autori läbi viidud fookusgrupi intervjuudest tuli välja, et töötoas osalenud tudengid ei tundnud vigase loo esitamise osas eriti suurt vastutustunnet. Leiti, et kui mõni viga on sisse tulnud, on seda meediumi omapära tõttu väga kerge ära parandada. Samuti reflekteeriti, et vastutustunne oli seotud otseselt ajaga – mida kiirem oli tempo, seda vähem oli vastutustunne ehk et palju olulisem oli lugu välja saada kas või vigaselt, kui sellega viivitada vaid selleks, et vigu parandada.

„Mida suurem on tempo, seda vähemaks muutus vastutus. Kui mul oli viimase loo jaoks poolteist tundi, siis kirjutasin juba vastutusega. Kuid esimesed kaks refereeringut... need lasin lihtsalt välja.“ (tudeng 4, fookusgrupi intervjuu 1)

„Online'is maksab eelkõige aeg ja siis alles tuleb kõik muu.“ (Delfi toimetaja, Lehest 2012: 88)

Suhtlemisoskus

Suhtlemisoskus on võtmepädevusele kohaselt oluline igas eluvaldkonnas, eriti aga ajakirjanduses, kus tuleb pidevalt kontaktis olla nii toimetuse kui allikatega.

Fookusgrupi intervjuudes tõsteti korduvalt esile suhtlemisoskust, kuid töötuba vaadeldes oli näha, et allikatega suheldi minimaalselt – vaid ühel korral käis üks tudengitest kohapeal lugu lugu tegemas. Teisel juhul palus toimetaja ühel tudengil teha mõned kõned, et loo jaoks lisainfot saada, kuid antud olukorras oli pressiteates kõik vajalik ära öeldud ja ka siis ei olnud vaja telefonitoru tõsta.

Veel mainiti fookusgrupi intervjuudes, et ajapuudusel mindi hästi palju lihtsama vastupanu teed ehk originaallugude asemel pandi palju „augutäidet“ – piltuudiseid, toimetatud pressiteateid ja teiste lugude refereeringuid. See vähendab aga suhtlemisoskuse vajalikkust veelgi, mis võib seda lõpuks pärssima hakata. Kui viisakusreeglid nii kiiresti ei unune, tuleb täpsete ja teravate küsimuste küsimise oskamiseks seda oskust regulaarselt praktiseerida.

„Minu jaoks oli üllatav see, et originaalsisu, uudise tagaajamist oli vähe. Pigem käis arutelu selle üle ka, et kes teeb, kuidas teeb ja mis pealkiri võiks olla. Mis pilt võiks olla, kui mitte see, et mis teema on põnev või mis lugu.“ (tudeng 1, fookusgrupi intervjuu 1)

Vaatlusest oli näha, et suhtlemisoskus oli palju olulisem sisekommunikatsiooni seisukohalt, kuid seda puudutan järgmises peatükis mittereflekteeritud oskuste all.

Tehnilised oskused

Infotehnoloogiline pädevus ühe võtmepädevusena eeldab, et inimesed oskavad kasutada iseseisvalt ja asjatundlikult infotehnoloogilisi vahendeid lisaks arvuti ja interneti tundmisele. Nagu järgnevates peatükkides näha, ei pruugi see isegi tänapäeva noorte puhul päris sedasi olla. Sellele pädevusele sekundeerib aga tugevalt õppimisoskuse võtmepädevus, kuna on arusaadav, et kõiki tehnikavahendeid me ei peagi oskama, olemas peab olema aga tahe ja oskus vajadusel asjad elementaarsel tasandil selgeks õppida.

Tehnilised oskused saab tinglikult jaotada kaheks – oskuste olemasolu ning oskuste puudumine. Fookusgrupi intervjuudes tõid tudengid välja nii neid oskusi, mida nad oskasid kasutada, kui neid, mida soovisid kasutada, kuid millega jäid oskuste puudumisel hätta. Samuti mainiti selliste oskuste olemasolu või puudumise tähtsust korduvalt Gunnar Leheste bakalaureusetöö ning Eveliis Eegi magistritöö jaoks kogutud intervjuudes.

Olemasolevad tehnilised oskused

Online-toimetuse töötoas osalenud tudengid vajasisid enda sõnul lisaks tavapärasele interneti- ja arvutikasutusoskusele ka fotode- ja videote tegemise oskust. Lisaks sellele tuli osata fotosid lõigata ning saadud videopilt kokku monteerida. Üks tudengitest ei olnud läbinud veel videolugude tegemise ainet, mistõttu polnud ta varem videosid monteerinud, kuid olude sunnil õppis ta selle viie minutiga selgeks.

Tudengite poolt mainitud tehnilisi oskusi on vaja sisu mitmekesisemaks loomiseks. Näiteks kui ajakirjanik läheb tegema intervjuud, siis võtab ta kaasa ka videokaamera intervjuu salvestamiseks, et hiljem intervjuu täismahus loo juurde lisada, või teeb lisaks loo põhifotole pisikese galerii intervjuueeritava tegemistest. Samas, nagu juba mainitud, käidi töötoa jooksul väljas vaid mõned üksikud korrad – tehti üks video- ja üks audiolugu ning piltuudis, kusjuures video- ja raadioloo tegi sama tudeng.

„Ma käisin kohapeal, tegin hoopis teist asja (videolugu – L.L.) ja vaatasin, et huvitav inimene, huvitav asi, tegin sellest ruttu raadioloo.“ (tudeng 3, fookusgrupi intervjuu 1)

Kui veebiajakirjanikul on ajaline surve peal, siis tulebki väljas käies saada mitme loo materjal, sest vähema pärast pole mõtet aega kulutada. See tähendab, et kui lisaks tehnilistele oskustele on veebiajakirjanikul ka hea planeerimisoskus, saab ta ühe käiguga mitme ühiku jaoks materjali.

Vähese originaalsisu loomise põhjenduseks oli kiire tempo, kuigi vaadeldavad tunnistasid ka ise, et teatud hetkel, kui jõuti juba töösse sisse elada, kadus ajaline surve ära. Ka tekstitötluseks ning lugude veebi panekuks on vaja teatud tehnilisi oskusi. Oli näha, et kui nende osas enam muret polnud ja ka lugude osas oli pisike varu olemas, tekkis nii tehniline kui ajaline kindlustunne.

Videomonteerimisoskust nõutakse veebiajakirjanikelt lisaks Tartu Postimehele ka Õhtulehes ja ERR-is, viimases just Aktuaalse Kaamera uudislõikude veebi üle kandmise tõttu (Leheste 2013: 56). ERR-i uudisteportaalil on tihti Aktuaalse Kaamera, Pealtnägija või mõne muu saate lõik kirjaliku uudise järel, kuid enamasti on tegu siiski dubleeringuga – kirjalik uudis teeb eelnevalt kokkuvõtte, mida saates räägiti ja siis saab huviline saadet ennast vaadata.

Tehniliste oskuste vajakajäävus

Kui viie minutiga montaaži algtõdede selgeks saamine ei olnud ühele *online*-töötoas osalenud tudengile probleemiks, tekkis paradoksaalsel kombel samal tudengil aga raskusi lugu tegemas käies tavalise statiivi avamisega. Lisaks sellele reflekteeriti mõlemas fookusgrupi intervjuus, et jäädi hätta hüperlingi lisamisega uudisele.

Uudiste üleslaadimiseks kasutatud keskkonnaga ei olnud tudengitel varasemat kokkupuudet, mistõttu reflekteeriti, et võinuks uudiste lisamise siiski eelnevalt ära näidata. Põhilisemate osade tutvustamine on arusaadav, kuid hüperlingi tegemine on siiski üks oskustest, mille puudumine on väga üllatav. Tegu peaks olema siiski intuitiivse oskusega, mis omandatud enne ülikooli tulekut, eriti kui lingi lisamise nupp näeb väga sarnane välja teistel platvormidel ja programmides kasutatuga.

Fookusgrupi intervjuus räägiti, et kui oleks rohkem aega olnud, saanuks ka tehnilised mured lahendatud. Ajaline surve oligi aga see, mis tekitas probleemi, mille lahendamine kulutas veelgi rohkem resurssi, kui ühel inimesel selle välja mõtlemiseks läinud.

Kui suure seltskonna peale leiti siiski lingi lisamiseks sobilik nupp üles, jäigi statiiv lahti tegemata ning niigi hämaras ruumis salvestatud pilt oli seetõttu värisev. Selguse nimel olgu öeldud, et kõnealune statiiv käib lahti samamoodi, nagu suur enamus samalaadseid.

Mõlema juhtumi puhul jäi tudengitel puudu avatusest, intuiitiivsest oskusest katsetada (ehk n-ö infotehnoloogilisest IQ-st), uurida ning leida lahendus keskkonnas, mis ei ole raskem kui Facebook või internetifoorum. Ühel puhul kannatas seetõttu ka saadud tulemus. Selline negatiivne isikuomadus võib saada aga takistuseks hiljem tööturul hakkama saamisel.

Kuigi Lynchi (2007) arvates on praegused noored ajakirjanikud üles kasvanud internetiajastul ja seetõttu omandavad tehnilised pädevused lennult ning on hea tehnilise ettevalmistusega digitaalajastul ajakirjanikuna töötamiseks, näitas autori läbi viidud vaatlus, et päris nii see siiski ei ole. Mitmel juhul jäädi hätta elementaarsete asjadega, mida võiks just neilt samadelt digitaalajastul kasvanud noortelt oodata.

Eveliis Eegi (2013: 123, 135, 140) intervjueeritud toimetajad arvavad samuti, et kui inimene muus mõttes väga hästi sobiks, siis ei saaks tehniliste oskuste puudumine veebiajakirjaniku palkamisel otsustavaks negatiivseks faktoriks, sest veebikeskkonnas hakkama saamise saab „ühe või paari päevaga“ selgeks, ning kui *online*-ajakirjanik „Wordi oskab tööle panna /.../ siis on juba pool asja tehtud“. Lisaks toodi välja seda, mida oli näha ka autori vaatlusest – pädevuse puudumine ei ole probleemiks, kui inimesel on initsiatiivi asi endale selgeks teha. Oluline on, et inimesel oleks soov ning valmidus uusi asju uurida ja õppida, et tal ei oleks hirmu tehnika ees. Vaid siis võib öelda, et tehnilisi oskusi haaratakse lennult.

Ka *online*-portaalide tarkvara uuendatakse, mis tähendab, et ühel päeval võib uudise üleslaadimise kasutajaliides olla hoopis teistsugune. Sellisel hetkel peab veebiajakirjanik suutma hoida selget pead ning julgema katsetada, uurida, mismoodi midagi toimib ja uue keskkonna kiiresti omandama, sest tal ei ole lihtsalt aega vastupidiseks.

Fookusgrupi intervjuudes reflekteeriti, et õppejõud võinuks teatud asjade tegemist neile näidata ja õpetada, kuid vaatlusest oli näha, et puudujääk tekkis sellise tasandi teadmistes, mis ülikoolis õpetamiseks tundub ehk liiga elementaarne ja mida peaks tänapäeva tehnikat täis maailmas kasvav noor juba keskkoolist tulles oskama.

3.2 Oskused, mida rakendati, kuid ei reflekteeritud

Suhtlemisoskus

Üks suuremahulisemaid asju, mida fookusgrupiintervjuudes välja ei toodud, kuid veebitoimetuse töötoas algusest lõpuni rakendati, oli suhtlemisoskus toimetuse sisekommunikatsiooni seisukohalt. Suhtlus on meeskonnatöö alus ja meeskonnatöö toimib, kui on pidev ja kiire infovahetus. Vaatlusest oli näha, kuidas päevatoimetaja suutis mitmel korral lärmiks muutuva arutelu taas kontrolli alla saada ning laialivalguva fookuse siiski omal kohal hoida. Tal oli olemas grupi juhtimise oskus, mida on selles töös väga vaja.

Töötoa korraldajate poolt oli tudengitele ette antud tingimused, et iga 10 minuti tagant peab ilmuma üks uudisühik ja ühes tunnis peavad kaetud saama kõik rubriigid. Kogu ülejäänud toimetuse töö pidid nad ise paika saama.

Vaatlusest oli näha, et kuigi alguses valitses paras segadus ning ei saadud päris täpselt aru, mida ja kuidas peab tegema ja käituma, võeti aluseks siiski kõigile tuttavad ühised tööruutiinid. Esimese pooleteise tunni jooksul oli lärmi hilisemast rohkem, sest küsimusi ja mõtteid, mida jagada, oli kõigil palju rohkem kui siis, kui enda ülesanded lõpuni selgeks said. Kuigi üks tudengitest reflekteeris hilisemas fookusgrupi intervjuus, et ta on kergesti häiritav ning lärmi sees on raske keskenduda ja tööd teha, oli näha, kuidas lärmakast suhtlemisest siiski tulemus tuli.

Muidugi ei saa sundida kedagi töötama pidevas lärmis ning neile mittesobivas keskkonnas, kuid tuleb arvestada, et (nii veebi- kui paberlehe-) toimetused ei ole peaaegu kunagi hiirvaikne ning omavahel jagatakse infot ja tehakse telefoniintervjuusid siiski häälega. Gunnar Leheste (2012: 27) intervjueritud ajakirjanikud ja toimetajad tõid välja, et kuigi avatud toimetused võivad olla oma kõrgema mürataseme ja segajate hulga tõttu häirivam, nõudes suuremat oskust keskenduda lärmis sees vaid ühele teemale, on sellel siiski mitmeid häid omadusi. Näiteks info liikumine – teatakse, mille kallal keegi tegeleb, saadakse vajadusel abi ja nõu küsida ning kiiresti infot vahetada. Sedasi paraneb veebiajakirjanike töö tegemise kiirus. Avatud keskkonnas hakkama saamist soodustab see, kui veebiajakirjanik suudab kiiresti erinevate tähelepanukõitjate vahel end jagada, olles kiire ümberlülitumisvõimega.

Paika loksunud ühised tööruitiinid pärinesid paberlehest ja uudise sotsioloogia ning reporteritöö ainetest, sest keegi vaadeldavatest polnud veebitoimetuses töötanud ega praktiliselt olnud. Võib arvata, et kui ülikoolides simuleeritaks rohkem *online*-toimetusi, oleks rohkem võimalusi ka neis nähtavaid rutiine üle võtta ja arendada. See aga aitaks omakorda väga kaasa tööturule sisenedes. Mitmed toimetajad ja reporterid tõid Gunnar Leheste bakalaureusetöö jaoks tehtud intervjuudes välja, et noored veebiajakirjanikud ei saa hakkama tihti just seetõttu, et neil puudub ettekujutus veebitoimetuse tööruitiinist, mida mõjutab väga tugevalt pidev kiire tempo.

Meil on praktikante käinud ka töö ja ma olen näinud, et neil kõigil, kes tulevad online'i katsetama, on esimene üllatus see, et see tempo on nende jaoks üle jõu käiv. Et nad ei kujuta ette, et nad peavad kirjutama materjale sellise tempoga. Näiteks tunnis üks materjal või asi. Või veel kiiremini isegi. See on põhiline asi, mis neid üllatab ja millega neil on mõnikord raskusi. (ERR-i toimetaja, Leheste 2012: 140)

Keelteoskus

Erinevate keelte oskus on oluline, et veebiajakirjanikul oleks võimalik vajadusel refereeritavaid uudiseid ka välismeediast leida või siis näiteks teiste väljaannete lugusid refereerides originaallikast info üle kontrollida. Kuid keelteoskus ei tähenda vaid seda, et veebiajakirjanik oskab refereerida või tõlkida teksti ja ongi kõik. Väga oluline on see, et tõlkija lisaks spetsiifilistele terminitele mõistaks ja oskaks (vajadusel teises sõnastuses) edasi anda ka loo mõtet. Selleks tuleb lugu ka lõpuni mõista. Hea keelevaist ning –oskus aitab kokku hoida ka aega. Laiapõhjalised teadmised mõnest konkreetsest teemast („laia silmaringi“ käsitlesin eelmises alapeatükis) aitavad veelgi aega kokku hoida, sest end ei pea hakkama teemaga kurssi viima.

Fookusgrupi intervjuus toodi välja, et refereeritavate uudiste otsingul lähtuti valikul sellest, kas tudeng sai loo sisust piisavalt hästi aru või mitte. Selline ettevaatlikkus on hea, sest siis jäävad ära tõkelood või refereeringud, mille puhul on aru saada, et ajakirjanik ei ole teemale pihta saanud ning on vaid kohmakalt tõlgitud mõtted ritta seadnud. Samas võivad mitmed olulised teemad puuduliku keeleoskuse tõttu kajastamata jääda – olgu põhjuseks siis suutmatus korrektselt tõlkida ja tõlgendada või ise mõista, et lugu on oluline. Probleemiks võib osutuda ka info kontroll referentskanalist, kui originaalinfo pärineb mõnest võõrkeelsest allikast.

Tehnilised oskused

Ka selle peatüki all jagan tehnilised oskused kaheks – oskused, mida kasutati ja millest jäi puudu, kuid mida kummalgi puhul ei toodud fookusgrupi intervjuudes välja.

Olemasolevad tehnilised oskused

Üheks oluliseks oskuseks, mida fookusgrupi intervjuudes välja ei toodud, kuid ometigi kasutati, oli oskus kaameraga ringi käia. Telefoniga oskab ilmselt enamus filmida, kuid käsikaamera puhul tuleb juba natuke rohkem tehnikat tunda. Fookusgrupi intervjuus tõi videolugu tegemas käinud tudeng välja, et reporteritöö teleosa ainet ei ole ta veel võtnud, mis tähendab, et lisaks montaažioskusele pole ta saanud kooli poolt ka mingit kaamera tundmise tunde. Kuna lugusid käidi tegemas väikse käsikaameraga, mille kasutamist on ka lihtsam selgeks saada, kui n-ö „suurte“ poolprofikaamerate kasutamist, osutusid valeks vaatluse ajal toimetuses kõlanud kartus, et väikse kaamera kasutamist pole õpetatud ja see on ju keeruline.

Töötoa alguses oli näha, et kiirustati meeletult ning oluline oli vaja vaid lugu üles saada. Alles poolteist tundi pärast töötoa algust taipas keegi küsida, et kas toimetusel on kasutusel ka mingi stiiliraamat, mille järgi lugusid veebis vormindada. Sel hetkel taipas seda ka toimetaja, kes palus kõigil, kes olid selleks hetkeks pidanud oma lood üles panema, need üle vaadata ja parandada vead, mis tekkisid ajasurve tõttu liigsest kiirustamisest. Oli vaja lisada puuduvad fotoallkirjad ning lõikude vahele tühjad read.

Tudengid taibanuks seda ka varem teha, kui oleks olnud aega pärast loo lisamist see ka üle vaadata. Nagu vaatlusest näha, keskenduti siis fotovalikule ja sobilikule pealkirjale ning järgmisele väljaminevale loole. Pidev kiirustamine ja ajasurve paneks veebiajakirjanikule justkui silmaklapid pähe. Kuigi tegu on pisikeste detailidega, on need siiski piisavalt silmapaistvad, et jätta lugejatele nii veebiajakirjanikust endast kui väljaandest lohakas mulje.

Tehniliste oskuste vajakajäävus

Üheks oluliseks piiranguks veebiuudiste juures on ekraan, millelt neid vaadatakse ja foto terviklikuks nägemiseks edasi-tagasi kerida on tüütu. Parim lahendus on teha foto horisontaalselt või see hiljem vastavasse formaati lõigata. Mitmel puhul seda siiski ei tehtud. Kuigi seda mainiti õppejõu poolt korduvalt, ei kasutatud tasuta tarkvara fotode töötlemiseks, et neid veebi jaoks sobivamasse formaati saada. Põhjuseid, miks seda ei tehtud, on mitmeid ja

need saavad alguse fotot tehes. Originaalfotod olid kõik portreeformaadis, kuigi horisontaalselt tehes saanuks vajadusel pildi ka „otse kaamerast“ üles panna sedasi, et see lugeja kogemust ei rikuks.

Teiseks põhjuseks on ilmselt fototöötlusoskuse puudumine. Sõna „fototöötlus“ kõlab hirmutavalt, kuid tänapäeval on olemas lugematu hulk tasuta programme, millega saab foto mõõtusid ja mahtu kerge vaevaga vähendada, vajadusel lõigata. Lisaks sellele on väga suur hulk tasuta veebipõhiseid lahendusi, kuhu on vaja vaid foto üles laadida, mõned valikud teha ja uues mõõdus foto alla laadida.

Põhjus, miks nii lihtsat lahendust ei kasutatud, oli ilmselt soov niigi vähest aega uue oskuse omandamisele mitte kulutada. Seda, et on olemas nii lihtne tasuta lahendus, tudeng aga ilmselt ei teadnud. On ka võimalus, et oleks aega olnud, kuid tudengil oli hirm uue asjaga tegeleda, sest seni on tema teadvuses fototöötlus võrdsunud keerulise ja kalli Photoshopi-nimelise programmiga.

Kui fotopangast osati fotosid leida, piirduti muu info otsimisel vaid teiste väljaannete ja Facebooki uurimisega ja vajadusel Google'i otsingumootori kasutamisega. Kuna andmebaasides ei ole info filtreeritud, tuleb otsinguga ise küllalt palju vaeva näha, mis võtab omakorda aega. Kui lugu ei eelda ka näiteks statistika või varasemate kohtulahendite otsimist, võib suurimast otsingumootorist piisatagi. Samas peavad veebiajakirjanikud teadma kõiki info saamise võimalusi, sest tavakasutaja tasemel on Google'i jagatud info siiski suhteliselt piiratud.

Info selektsioon

Fookusgrupi intervjuudes tuli välja, et avalikustamiseni jõudnud infot selekteeriti küll erinevate kriteeriumide järgi, kuid sellele, miks sedasi tehti või mis ohtusid teatud viisid endast kujutavad, tähelepanu ei pööratud.

Üks tudengitest rääkis, et otsis refereerimiseks artikleid teemadel, mida Eestis ei ole kajastatud või on seda tehtud vähe. Ühtepidi on see positiivne, sest milleks tuua jälle sisse teema, millest on juba väga palju räägitud ja uut infot väga palju poleks. Teisalt tuleb sellise kriteeriumi puhul lähtuda siiski konkreetsetelt teemast, mille kohta uudiseid otsitakse. Igal väljaandel on oma auditoorium ning on teatud teemad, nagu näiteks valimised ja sisejulgeolek, mis on piisavalt olulised, et peaksid kajastust leidma kõigis väljaannetes.

Teine oht, mis sellise valikukriteeriumi puhul varitseb, on info usaldusväärsus. Kui otsida välismeediast avaldamiseks või refereerimiseks teemasid, mida pole Eesti meedias üldse kajastatud või vaid väga vähe, tuleb erilist tähelepanu pöörata info õigsuse kontrollile. On teatud väljaanded, nagu BBC ja CNN, mille usaldusväärsuses võib päris kindel olla, kuid on lugematu hulk väljaandeid, kust mingi info võib pärineda. Kui leitud teema on eriti aktuaalne ning põnev, võib see ajakirjanikku pimestada ning infole ei tehta taustakontrolli; lisaks sellele tuleb info kiiresti välja saada, et konkurentidest ette jõuda.

See võib tuua kaasa väga piinlikke olukordi, kus kuskilt alguse saanud infot ei kontrollita, seda avaldavad üha rohkem väljaandeid ja lõpuks selgub, et info on vale. Üks konkreetne näide selle kohta on hiljuti juhtunud. Soome väljaanne Finnbay.com avaldas info, et Soome idapiiri ääres korraldavad venelased kümne tuhande mehe osavõtul sõjaväeõppusi. Lugu refereeris paljude teiste väljaannete hulgas ka ERR-i uudisteportaal. Mõni aeg hiljem selgus, et veebiportaali info oli vale ehk nii neil kui kõigil refereerinutel oli üleval suurte faktivigadega lugu.

Lisaks info õigsuse kontrollile on väga oluline jälgida ka seda, kas teisest kultuuriruumist leitud info on piisavalt arusaadav ning kas ajakirjanik tõlgendab ja annab selle oma auditooriumile edasi korrektselt. Antud juhul mängib suurt rolli nii sotsiaalne- kui kultuuripädevus (võtmepädevused 6 ja 8), mis eeldavad, et inimene omab piisavalt ülevaadet ja arusaamist erinevate kogukondade, riikide ja kultuuridega tegeledes.

On positiivne, kui uudiseid valitakse selle järgi, mille kohta ollakse kindel, et seda mõistetakse ise piisavalt, et lugejatega jagada. Fookusgrupi intervjuus tõid paar tudengit välja, et jätsid mitmed teemad kõrvale just seetõttu, et ei saanud neist saajaprotsendiliselt aru.

Nagu eespool ka mainitud, võib lisaks ajale info kontrollimine referentskanalitest või otse allikatelt jääda ka puuduliku keeleoskuse taha.

Oma koht info selektsiooni lihtsustamisel on ka toimetusel. Kui on paika pandud põhiväärtused, suunitlus ja teada oma sihtrühm, siis seda kiiremini on võimalik veebiajakirjanikul langetada otsuseid, kas ja kuidas mingit teemat käsitleda. Veebis on seda, kas ja millised lood lugejaskonnale meeldivad, võimalik jälgida klikkide järgi ehk kui mitu korda mõnda lugu avati. See info ei pruugi jällegi päris täpne olla, sest võib-olla oli tähelepanu tõmbajaks vaid vastuoluline pealkiri, kuigi teema tegelikult ei huvita.

Fookusgrupi intervjuus seda eraldi välja ei toodud, kuid vaatlusest oli näha, et värskest loodud toimetuses räägiti esialgu kõik teemad toimetajaga läbi ja pandi ajatabelisse kirja. Mõnel korral vaieldi fookus selgemaks, laideti miskit maha või anti ideid juurde. Kuigi toimetusel polnud väljakujunenud stiili, teemade ringi, valdkondi või lugejaskonda, võeti aluseks kaine mõistus ja n-ö „tavalugeja“ seisukoht ja valiti teemad ühiselt.

3.3 Hoiakud veebiajakirjanike oskuste suhtes

Võrdluseks sellele, mis oskusi ajakirjanikud reaalselt kasutama peavad, vaatan selles alapeatükis, millised ootused on neile pandud tööandjate poolt ning kuidas näevad veebitoimetuse töötoas osalenud tudengid ühe veebiajakirjaniku oskustepagasi. Analüüsin alljärgnevat eeldatavate oskuste nimekirja, võttes kõrvale ka Eegi (2014) läbi viidud intervjuud.

Alljärgneva tabeli 1 esimene tulp on Eveliis Eegi (2014: 82) intervjuueeritud veebitoimetuste juhtide ja peatoimetajate vastuste põhjal koostatud pädevuste hierarhia esinemissageduse järgi. Graafikul oli välja toodud ka nimetatud hoiakud ja teadmised, kuid kuna vaatlen oma töös vaid oskusi, jätan need välja. Teises tulbas olen ära märkinud oskused, mida fookusgrupi intervjuudes tudengid tõid välja kui veebiajakirjanikelt eeldatavad oskused ning kolmandas tulbas on ära märgitud need oskused, mida tudengid veebitoimetuse töötas reaalselt kasutasid. Oskuse märkisin ära siis, kui nad ise seda reflekteerisid ja ka siis, kui nad seda küll ei reflekteerinud, kuid vaatluse põhjal oli näha, et seda oskust siiski kasutati.

Jätsin arvestamata mitmed sellised oskused, mille puhul on raske aru saada, kas ja kuidas seda rakendati – näiteks võimet analüüsida avalikkuses toimuvaid protsesse või visuaalset mõtlemist. Kui ei reflekteeritud võõrkeeleoskust, kuid oli näha, et töötati võõrkeelsete tekstidega, läks see oskus kirja.

Tabel 1 – Toimetajate eeldused veebiajakirjanike oskuste osas võrdluses tudengite eelduste ja veebitoimetuse töötoas reaalselt kasutatud oskustega.

Oskused, mida toimetajad veebiajakirjanikelt eeldavad	...mida tudengid eeldavad	...mida tudengid kasutasid
Kiirus	X	X
Keelevaist, grammatiliselt õigesti kirjutamine		X
Uudiste kirjutamine, tekstilooime oskus.		X

Loovus/originaalsus		
Loo jutustamise oskus	X	
Oskus ära tunda uudisväärtus		X
Võime analüüsida avalikkuses toimuvaid protsesse		
Erinevate kanalite jaoks sisu tootmine		X
Kriitiline mõtlemine		
Mitmekesisus/paindlikkus		
Analüüsivõime		X
Kohanemisvõime		
Tehniline pädevus		X
Võõrkeeleoskus		X
Oma initsiatiiv		
Oskus kirjutada mõnes muus žanris		
Hea suhtlemisoskus		X
Koostöötamise võime		X
Veebikeskkonnas orienteerumine		X
Intervjueerimisoskus		X
Info leidmise oskus		X
Visuaalne mõtlemine		
Sotsiaalmeedia kasutamine		
Piltide tegemine/filmimine	X	X

Kiirus/produktiivsus

Eegi (2014: 150) intervjuudes rõhutati, et peamiseks teguriks veebitoimetuse töö juures on kiirus. Veebiajakirjanikud peavad suutma kiirelt ühelt teemalt teisele hüpata, samal ajal neid kõiki hallates. Mitmes kohas kumas läbi mõte, et veebiajakirjandus tähendabki kiirust.

Üks Eveliis Eegi (2013) intervjueeritavatest ütles isegi, et tema väljaandes eeltoimetamist pole, sest see muudaks kogu protsessi liiga aeglaseks. Tegu oli peatoimetaja asetäitjaga ehk juba nii kõrgel tasemel ollakse valmis kiiruse nimel vigadele läbi sõrmede vaatama. Paraku ei tähenda see aga seda, et läbi võivad lipsata vaid trüki- ja grammatikavead, sest kiirust taga ajades ei pruugi ka kõik faktid kontrollitud saada ning kõigi soovitud inimeste kommentaar loosse jõuda. Samas eeldas sama intervjueeritav, et ideaalne veebireporter suudab vajadusel otse eestrist maha kirjutada, käia näiteks konverentsidel ja teha sealt vajadusel ka ilma vigadeta otseülekandeid ehk peab orienteeruma kiiresti erinevatele meediumitele sisu toosemises.

Keelevaist, grammatiliselt õigesti kirjutamine

Siin on vastuolu eelmise punktiga. Veebiajakirjanikelt eeldatakse õigesti kirjutamist, sest protsessi kiirendamise eesmärgil on loo valmimise ja avaldamise vahelt ära kaotatud nii keeleline kui sisuline toimetamine. Ajasurve all tekivad aga paratamatult vead (Leheste 2012: 81, 146) ning eesmärk on saada lugu esmalt välja, siis hakata võimalike vigadega tegelema. Samas on sellise oskuse ootus arusaadav – tugeva keelevaistuga inimesed saavad ajasurve all ka ilmselt paremini hakkama.

Uudiste kirjutamine, tekstiloomes oskus

Igal ajal ja žanris vajaminev universaalne oskus, ilma milleta ei saa veebiajakirjanikuna töötada. See hõlmab endas nii originaaltekstide loomist kui toimetamist ja refereerimist nii eesti kui võõrkeeltest.

Nii keelevaist kui tekstiloomes oskus komplekspädevustena toetavad veebiväljaande jaoks töötava ajakirjaniku jaoks kiiruse kriteeriumit. See tähendab, et oksused, mida veebiajakirjanikult eeldatakse, on kõik suuresti meediumi kiiruse eesmärgil rakendatud.

Loovus/originaalsus

Mõned tööandjad tõid originaalsust ja loovust välja kui võimalust olla konkurentidest nutikam ja parem (Eek 2014: 128), teised jällegi seda, et tegu on ajakirjaniku igapäevatööd soodustava teguriga.

Loo jutustamise oskus

Veebiajakirjanik peab oskama luua narratiivi nii tekstis kui muude vahenditega tehtud loos. Tudengit tõlgendasid seda oskust sellisena, et vajadusel peab veebiajakirjanik oskama ka ühte teemat mitmeks lõhkuda, jagades ühe loo sedasi mitmeks erinevaks uudisühikuks. Seda kiirendab veebiajakirjanik teatud info kättesaadavust, kui info on oluline, kuid teine osapool ei ole veel sõna võtnud.

Loojutustamine pädevusena käib samuti tegelikult keelelise ja tekstiloomes pädevuse alla. Selle olulisus veebi kui meediumi kontekstis võiks aga peituda oskuses jutustada lugusid kasutades veebi tehnoloogiliselt potentsiaali (multimeedia ja ristmeedia narratiive).

Oskus ära tunda uudisväärtus

Veebiajakirjanik peab ära tundma uudisväärtuse ehk leidma loo nii toimetuses ringleva info seast kui nende sadade pressiteadete hulgast, mis igapäevaselt toimetusse tulevad. See oskus on seotud tugevalt kiirusega. Mida paremini veebiajakirjanik seda valdab, seda vähem aega kulub tal info läbitöötamiseks.

Arvestades, et lühenenud uudistetsükli ning kiirenenud töötempo tõttu tuleb uudis sageli leida toimetusest lahkumata, tuleb osata uudisväärtuslikku materjali leida teistest meedivaäljaannetest teemasid edasi arendades, andmebaasidest ning veebilehtedelt.

Võime analüüsida avalikkuses toimuvaid protsesse

Analüüsioskus on üks olulisemaid oskusi mõistaks meid ümbritsevaid protsesse ja elu, et teha teemade valikul õigeid otsuseid. See on seotud nii analüüsioskuse endaga kui oskusega tunda ära uudisväärtusi.

Avalikkuses toimuvate protsesside analüüsi ning täiendava info otsimist toetab eelmisena mainitud pädevus tunda kiiresti ära uudisväärtuslikku materjali.

Erinevate kanalite jaoks sisu tootmine

Ajakirjanik tunneb erinevate meediumite omapärasid ning oskab end vastavalt vajadusele ka väljendada. See omakorda haakub loojutustamise oskusega, kuivõrd puudutab otseselt ristmeedia ja transmeedia loojutustamist.

Kriitiline mõtlemine

Oluline oskus sõltumata meediumist ja spetsialiseerumisest, kuna allikate juttu tuleb suhtuda alati kriitiliselt, et vältida võimalikku pähe istumist ja nendepoolset suunamist. Koos analüüsioskusega on üks põhioskustest.

Mitmekesisus/paindlikkus

Valmidus teha erinevatesse meediumitesse lugusid vajadusel erinevates žanrites, samas ka oskus mitme erineva teema vahel pidevalt tähelepanu jagada.

Analüüsivõime

Analüüsivõime on äärmiselt oluline oskus kiirete oskuste langemisel. Teemade sissevool toimetusse on suur ning töötempo kõrge, mistõttu peab veebiajakirjanik suutma lühikese hetke jooksul pihta saada, mida konkreetsetes kirjas või pressiteates öelda püütakse ning kas teema on edasist kajastamist väärt või mitte. On tugevalt seotud oskusega ära tunda uudisväärtus. Oskus, mida tudengid veebitoimetuse õpitoas kasutasid.

Kohanemisvõime

Veebiajakirjanik peab suutma reageerida väga kiiresti uutele teemadele, tegeledes tihti mitme looga korraga. Samuti sulandub hea kohanemisvõimega uus veebiajakirjanik toimetusse paremini sisse ning saab kiiremini täisväärtuslikult tööle hakata. Lisaks sellele peab veebiajakirjanik olema valmis kiireks rollivahetuseks – ühel päeval kirjutab lugusid, järgmisel peab aga olema päevatoimetaja.

Tehniline pädevus

Veebireporter peab tundma oma töös vajaminevat tehnikat, sealhulgas videokaamerat ja fotoaparaati vähemalt algtasemel. Siiski leiavad mitmed toimetajad, et tegu ei ole hädavajaliku oskusega, kui inimesel on olemas huvi ja õppimisvõime, sest tänapäeva tehnika, mida veebiajakirjanduses vaja võib minna, saab selgeks väga kiiresti. Tehnilise pädevuse alla läheb ka veebis hakkama saamine (sisuhaldussüsteemid, meedia lisamine lugude juurde jne), kuid sellest räägin täpsemalt allpool „veebikeskkonnas orienteerumise“ all.

Võõrkeeleskus

Võõrkeeleskus annab hea võimaluse infot kontrollida ja ka refereerida välismeediast. Delfi peatoimetaja Urmo Soonvald sõnas intervjuus, et ajakirjanik peaks ideaalis oskama lausa 2-3 erinevat võõrkeelt.

Osalt toetab keelte valdamine taas veebi kui meediumi toimetuseliku tsükli kiirenemist, sest see võimaldab taas toimetusest lahkumata otsida materjali erinevas keeles kodulehekülgedelt, andmebaasidest ning refereerida teistest veebiväljaannetest.

Oma initsiatiiv

Suhteliselt rutiinses igapäevatöös on vaja ajakirjanikul näidata initsiatiivi, et tuua sisse midagi põnevamat kui tõkelood ja toimetatud pressiteated. Kui aga „linti“ kogu aeg täitma peab, et

oma ühikud täis teha, siis võib olla selle põneva loomiseks vähe aega. Oma initsiatiiv läheb kokku aga elukestva õppe võtmepädevusega number 7, mis käsitleb algatusvõimet ja ettevõtlikkust.

Oskus kirjutada mõnes muus žanris

Oskus, mis haakub oma initsiatiivi näitamisega. Veebiajakirjanik võiks toimetajate arvates omada oskust kirjutada erinevates žanrites, et pakkuda vaheldust klassikalisele uudisele ja refereeringutele.

Hea suhtlemisoskus

Ajakirjanik peab oskama allikatega sedasi suhelda, et allikas oleks nõus ajakirjanikuga vajadusel uuesti rääkima. Lisaks allikatega suhtlusele on väga oluline ka suhtlus kolleegide vahel, sest väga levinud on avatud toimetused. Tuleb osata infot jagada ja teistelt seda küsida sedasi, et keskenduda püüdev või intervjuud tegev kolleeg häiritud ei oleks.

Koostöötamise võime

Haakub osaliselt eelmise, hea suhtlemisoskusega. Avatud toimetustes peab suutma jagada võrdselt ühist ressursi – tööruumi. Kuid lisaks kõrvallaua kolleegiga hästi läbisaamisega peab suutma koostööd teha ka meediainimestega, kui nad olemas on. Tihti võib loo autoril ja fotograafil nägemus heast fotost lahku minna, siis tuleb leida minimaalse ressursikuluga ühine keel.

Veebikeskkonnas orienteerumine

See oskus tähendab üldiselt võttes seda, et veebiajakirjanik tunneb veebi eripärasid, millised lahendused töötavad ja millised mitte, mida on võimalik teha ja mida mitte. Veeb ei piirdu vaid sotsiaalmeedia ja Google'iga, kuid ka neid peab hästi hakkama saamiseks tundma. Haakub tugevalt „tehniliste oskustega“.

Intervjueerimisoskus

Intervjueerimisoskus kuulub ajakirjaniku algteadmiste hulka, sest ajakirjanik ise ei jõua igal pool kohal olla ja ei oma piisavalt teadmisi, et kelleltki infot küsimata lugu valmis kirjutada. Veebiajakirjanik peab seoses kiire tempoga oskama intervjueerimist kombineerida

transkribeerimisega, et hiljem selle peale mitte aega kulutada. Samas ei tohi küsimused vähem teravad olla.

Info leidmise oskus

Et osata intervjuul vajadusel teravamaid küsimusi küsida või teada, millal allikas ei pruugi täit tõtt rääkida ja vassib, on vaja eelteadmisi, milleks on vaja omakorda teema osas taustauuringut teha. Selleks peab oskama kasutada lisaks otsingumootorile ka erinevaid andmebaase, mille kaudu pääseb ligi dokumentidele, kuid taustinfot võib koguda ka teistelt allikatelt.

Visuaalne mõtlemine

Veebiajakirjanik paneb oma loo pärast valmimist ise üles, leiab sellele pildi ja lisab soovi korral tekstisse väljavõtteid või teisi pilte ja videosid. Selleks on vaja osata ette kujutada, kuidas peab teksti esitama, et seda oleks hea ja mugav lugeda. Veebitoimetuse töötoas kulus üle tunni aja hetkeni, mil keegi uuris, kas neil on mingi stiiliraamat ning siis märkasid ka teised, et lõikude vahel ei olnud tühje ridu ning fotodel allkirju, mis kõik lugemist ebameeldivamaks muutsid.

Sotsiaalmeedia kasutamine

Sotsiaalmeedia on koht, kust võib leida põnevaid teemasid nii kodu- kui välismaalt, samuti saab sealt kõige kiiremini teada, millised teemad või teiste väljaannete artiklid on sel päeval populaarsed ehk enim jagatavad. Veebiajakirjanik peab olema aga ettevaatlik ning ei tohi võtta sotsiaalmeediat kui ainsat infoallikat, sest info valik on kellegi teise poolt juba eelnevalt tehtud ehk filtreeritud. Samuti võib päevatoimetaja tööks olla väljaande sotsiaalmeedia leheküljele värskete uudiste ja teadete riputamine. Lihtsalt lingi lisamisega saab ilmselt igauks hakkama, kuid tähelepanu saavutamiseks peaks tekst olema kõitev ning linki saatev pilt pilkupüüdev. Sotsiaalmeedia kasutamise oskus on tugevalt seotud veebikeskkonnas orineteerumise oskusega.

Piltide tegemine/filmimine

Toimetajate poolt oodatud oskuste hierarhias alles eelviimasel kohal, kuid videolugude tegemine oli esimene, mida fookusgrupi intervjuudes öeldi, kui mõeldi oskustele, mida

veebiajakirjanikud peaksid oskama. Kui veebiajakirjaniku töö on nii kiire, et esmalt tuleb lugu avaldada ja siis alles vigu parandama hakata, miks saab siis eeldada, et tavalisel veebiajakirjanikul on aega pilte või fotosid tegema minna? Kui ta aga millelegi ootamatule peale satub, siis peaks ta siiski foto tegemisega hakkama saama.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Uurimistööst on näha, et enamus veebiajakirjanike reaalselt kasutatavatest oskustest on ühel või teisel viisil seotud ajaga, mille negatiivset mõju oskustele on mitmel pool tunda. Alljärgnevalt vastan oma uurimisküsimustele ning arutlen diskussiooni peatükis tulemuste üle natuke vabamas vormis.

1. uurimisküsimus – milliseid oskusi rakendavad veebiajakirjanikud teadlikult oma töös?

Kõigi ajakirjanike üheks peamiseks tööülesandeks on **infootsing**. Vaatlusest oli näha, et tudengite peamised otsingukanalid olid Google ja Facebook, mis on juba eelnevalt filtreeritud, ei kasutatud mingeid muid andmebaase. Kuigi esialgse info võib sealt küll kätte saada, on konkreetsemate teemade jaoks näiteks statistika andmebaas või kohtulahendite register kulla hinnaga. Kas tudengid oskavad neist kohtadest otsida või kas nad üldse teavad, et sellised kohad olemas on, ei saanud praeguse vaatluse põhjal öelda, sest fakt, et nad ei kasutanud neid, ei tähenda, et nad poleks selliste kohtade olemasolust teadlikud.

Ajakirjaniku infootsingut mõjutab ka aeg. Fookusgrupi intervjuus toodi välja, et kui tempo on peal, siis ühel hetkel „löödksi käega ja ei hakka kindlalt kolme allikad leidma“, mis tähendab, et **ajasurve tõttu ollakse valmis tegema tasakaalustamata lugusid**.

Kuigi **lai silmaring** ei ole oskus, vaid pigem tubli ajakirjaniku tunnusjoon, mainiti seda fookusgrupi intervjuudes korduvalt. Lai silmaring annab veebiajakirjanikule palju suurema vabaduse oma lugusid teha. Kui ajasurve tõttu ei saa ka sügavuti minevat uurivat artiklit teha, siis põhjalikud teadmised mingist teemast annavad võimaluse ka „pealiskaudseid“ lugusid arusaadavalt ja faktitäpselt teha. Lisaks sellele lubab lai silmaring suurt **sissetulevat infohulka kiiremini sorteerida**, sest veebiajakirjanik teab ilma pikemalt uurimata, kas mingi teema on hetkel aktuaalne ja tema ajakulu väärt või mitte.

Veebiajakirjanikele saadetakse päevas sadu pressiteateid, mis tähendab, et kui neil puudub **kriitikameel ja analüüsioskus**, on sellest asjaliku info leidmine väga keeruline.

Kogutud infoga on vaja midagi peale hakata ehk tuleb hakata **tööle tekstiga**. Vaatlusel võis näha, et tekstiredaktor oli enamustes arvutites suuremal osal ajast lahti. **Kirjutati lugusid, refereeriti ja tõlgiti** nii välis- kui kodusest meediast.

Tekstiloomes üheks osaks on **õigekeel** ning kuna veebitoimetustes puudub enamasti lugudel eeltoimetus (v.a Expresseni toimetus), on veebiajakirjaniku vastutada see, et lugu saab vigadeta. Kuigi tudengid reflekteerisid, et nad kasutasid teadlikult õigekeele reegleid, oli vaatlusest näha, et kui lugu valmis sai, pandi see ka veebi üles ja vigu (nii grammatilisi kui vorminduslikke) parandati tagantjärele.

Nii Expresseni toimetaja Rootsist kui Delfi ja Postimehe ajakirjanikud tunnistasid, et kirjavigu tuleb lugudes ette igapäevaselt ja Postimehe peatoimetaja asetäitja Aivar Reinap tunnistas, et eeltoimetamist ei tehta seepärast, et see muudaks avaldamisprotsessi liiga aeglaseks (Eek 2013: 134).

Tuli välja, et nii ajakirjanikud kui nende ülemused on pigem **nõus lubama välja vigaseid tekste**, mida tagantjärele toimetama peab hakkama, **kui et loo ilmumine kuidagi viibib**. See tähendab, et väljaanded on osaliselt vastutuskohustuse ning toimetustlike protsesside asetanud väljapoole töösüklit, mis aitab aega kokku hoida, sest keeleliste ja faktivigadele viidatakse nüüd palgalise töötaja asemel auditooriumi poolt. Probleemiks on aga see, et puudub üks konkreetne institutsioon või grupp, kes seda teeb (auditoorium, ombudsman, automaatselt kirjavigu otsiv tekstiredaktor jms) ja seetõttu ei ole sellise toimetamise efektiivsus tihti kõige suurem.

Fookusgrupi intervjuus reflekteeriti, et ka tudengid tundsid, et **mida kiirem oli tempo, seda väiksem oli vastutustunne** ehk palju **olulisem oli lugu kiiresti välja saada**, olgu või vigaselt, kui vigade parandamiseks sellega viivitada.

Suhtlemisoskust allikatega tõsteti fookusgrupi intervjuudes esile korduvalt, kuid vaatlusest oli näha, et allikatega otse toimetusest peaaegu **ei suheldudki**. Video- ja raadioloo jaoks seda siiski tehti, samuti tehti veel paar kõnet, kuid üldiselt saadi enda jaoks piisav info mujalt kätte. 24 uudisühiku puhul on seda natuke vähe. Nagu iga oskus, läheb ka **intervjueerimisoskus rooste**, kui seda ei kasutata. Ka lugu võib jääda **tasakaalust välja** või liiga „õhuke“, kui allikaid juurde ei otsita. Nagu eespool juba kirjutasin, olid tudengid teatud hetkel valmis kiiruse hoidmise huvides tasakaalustatust silmas pidades kolmele allikale mitte helistama.

Tehnilised oskused jagan kaheks – need kas olid olemas või mitte, kuid mõlemal juhul on oluline, et tudengid teadvustasid neid.

Olemasolevad tehnilised oskused. Õpitoa ajal tehti üks video- ja raadiolugu ning üks piltuudis. Videoloo autor ei olnud selleks hetkeks reporteritöö kursuse teleosa läbinud ja varem kaameraga lugusid tegemas käinud. Pisikese **käsikaamera kasutamisega** sai tudeng edukalt hakkama, samuti ka **videomontaažiga**, mille ta õppis viie minutiga ära. Mõlemat oskust kasutas ta esmakordselt ja suuresti intuiitiivselt, sest kumbagi polnud talle õpetanud. See näitab aga seda, et ka keerulisemad tehnilised oskused on äärmise vajaduse korral õpitavad, kui on olemas valmisolek seda teha.

Eespool nimetatud oskuste kasutamist reflekteerisid vaid kaks tudengit, kes lugusid tegemas käisid. Kuigi esialgu planeeriti koosolekul rohkemgi video- ja raadiolugusid ning ainsat valminud lugu veelgi suuremana, jäid need plaanid teostamata suuresti ajapuuduse tõttu, sest tehnikaga kohapeal käimine ja hilisem montaaž võtavad kõik tublisti aega.

Puuduvad tehnilised oskused. Omapärasel kombel jäi viie minutiga videomontaaži selgeks saanud tudeng hätta lihtsa statiivi avamisega, mille tõttu oli hämaras salvestatud videopilt värisev ja kehv vaadata. Lisaks sellele **ei saadud toimetuses hakkama** nii lihtsa asjaga kui **tekstile hüperlingi lisamisega**, kuigi portaali sisuhaldussüsteemi ikoonid on väga sarnased üldkasutatavatele ikoonidele. Üheskoos leiti lõpuks vajalik nupp, mis paiknes kohe teksti kohal, üles. Mõlemal juhul on tegu sellisel tasemel oskustega, millega ei tohiks pärast põhikooli lõppu enam probleeme tekkida. Tänapäeva veebiajakirjanik peab arvestama sellega, et kuigi kõiki programme ja tehnikavidinaid ei peagi kohe kasutada oskama, peab tal siiski olema **valmidus ja julgus need endale selgeks teha**. Kui isegi valdav enamus ajast möödub teksti töödeldes, võib *online*-portaali sisuhaldussüsteem uueneda ja siis ei ole enam võimalust progressiga mitte kaasa minna.

2. uurimisküsimus – milliseid oskusi veebiajakirjanikud rakendavad, kuid ei teadvusta oma töös?

Igasuguse meeskonnatöö aluseks on suhtlus ning meeskonnatöö toimib, kui on pidev ja kiire infovahetus. Tudengid ei reflekteerinud seda fookusgrupi intervjuudes otseselt, kuigi tegelesid terve päev **omavahelise suhtluse** ja infovahetusega toimetuse **sisekommunikatsiooni mõttes**.

Kuigi avatud toimetused on lärmakad, liigub seal lisaks mürale ka info palju kiiremini; teatakse, millega kolleeg tegeleb ja saadakse vajadusel nii aidata kui ise millegagi abi paluda.

Esimesed poolteist tundi valitses vaadeldud veebitoimetuses segadus, kõik polnud oma ülesannetes kindlad ning arvati, et on hirmus kiire. Kui tegevused lõpuks paika loksusid, avastasid tudengid, et ka aega on arvatust rohkem. Kuna ettevõtmine oli kõigile esmakordne, toodi esialgse segaduse põhjusena välja konkreetse juhtfiguuri puudumist, kuigi päevatoimetaja oli ametisse määratud.

Võõrkeelte oskus on oluline, et vajadusel saaks refereerida artikleid ja koguda ning kontrollida infot ka välismeediast. On oluline, et keeleoskus oleks vähemalt sellisel tasemel, et refereerija saaks aru nii konkreetse loo mõttest kui oskaks seda oma emakeeles samaväärselt edasi anda.

Toimetuses tõlgiti ja refereeriti mitu lugu välismeediast, kuid seda oskust ei reflekteerinud keegi. Mainiti aga siiski seda, et mõned tudengid valisid lugusid selle põhjal, kas nad said võõrkeelsest loost lõpuni aru või mitte. Tegu on väga positiivse näitega, sest sellisel juhul jäid kindlasti ära lood, mida tõlkija pole lõpuni mõistnud ning lõpptulemus on vigane.

Ka sellele uurimisküsimusele täpsemaks vastamiseks jagan tehnilised oskused kaheks – need, mida tudengid kasutasid ja need, mida ei kasutanud, kusjuures mõlemal puhul ei reflekteeritud fookusgrupi intervjuus midagi.

Kuigi reflekteeriti videolugude tegemise oskust, jäi mainimata oskus kasutada nii videokaamerat kui statiivi. Esimesega sai tudeng siiski hakkama, statiivi avada aga ei osanud ning tulemuseks oli tugevalt värisev pilt.

Teiseks oskuste puudulikkuse tõttu tekkinud murekoht oli fotolugu, kus **kompositsioonireeglite ning fototöötamise mittetundmise** tõttu halvenes kasutajasõbralikkus uudisportaalil. Raekoja platsil asuvast skulptuurist tehti portreeasendis fotod, mida hiljem sobilikumasse formaati ei lõigatud (kuigi õppejõud sellele korduvalt vihjas). Lugu vaadates ei mahtunud foto tervenisti ekraanile, rääkimata selle all olevast selgitavast tekstist. Ilmselt oli põhjuseks võimatus enda jaoks uue oskuse omandamisele aega kulutada, samas ei taibatud seda, et tänapäeval saab pilte lõigata ka veebis. On vaja vaid originaalfoto üles laadida ja paariklikki järel sobilikku formaati lõigatud pilt alla laadida.

Info selektsioon on oskus, millest tuleneb otseselt see, mida auditoorium loeb. Üks tudengitest selgitas fookusgrupi intervjuus, et valis refereerimiseks neid teemasid, mida Eesti meedias polnud kajastatud. See muudab lugejale pakutavate teemade ringi mitmekesisemaks,

kuid sõltuvalt olukorrast on mõnikord vaja kajastada ka neid teemasid, millest ka kõik konkurendid kirjutavad. Igal väljaandel on oma auditoorium ja ei tohi eeldada, et kui meie nüüd valimistest ei kirjuta, siis saab ta selle info mujalt, kuid muidu püsib ikka meie juures.

Koos info selektsiooni oskusega peab olema veebiajakirjanikul ka analüüsi- ja kriitikameel, et kõike, mida talle ette söödetakse või mis ta ise leiab, puhta kullana võtta. Kuigi koos ajasurvega on ka soov konkurentidest ette jõuda, peab säilitama siiski külma pead ja kontrollima referentskanalitest, võimalusel isegi algallikatest info õigsust.

3. uurimisküsimus – kuivõrd kattuvad oskused, mida veebitoimetuste juhid ajakirjanikelt eeldavad, oskustega, mida tudengid eeldavad, et toimetustes töötajatelt nõutakse?

Kõrvutades tudengite reflekteeritud eelduslikke oskusi toimetajate poolt paika panduga, on selgelt näha, et äsja veebitoimetuse töötoa läbinud tudengid ei oska ette kujutada, milliseid oskusi toimetajad oma tulevastelt töötajatelt ootavad. Tudengid tõid konkreetselt välja vaid kolm oskust, jäädes peamiselt siiski üldsõnaliseks, väites, et veebiajakirjanik peaks oskama kõigest midagi, sest pideva kiiruse tõttu on tegu konveieriga.

Leiti, et veebiajakirjanikul peaks olema piisavalt **kiired töövõtted**, näiteks peaks ta suutma telefoniintervjuud tehes kuuldu juba kirja panna, et hilisemale ümberkirjutamisele enam mitte aega raisata.

Teiseks peeti oluliseks **loo jutustamise oskust**, mida selgitati näitega oskusest jagada mingi teema väiksemateks uudisühikuteks. Sedasi säilib kiirus, sest veebiajakirjanik ei pea ootama näiteks opositsioonipoliitiku vastulauset, kuna selle saab välja panna siis, kui see kohale jõuab. Niikaua saavad inimesed aga juba ühe seisukohaga tutvuda. Siin on aga jällegi kallutatud info oht, sest inimesed mäletavad paremini esimesena avaldatud infot, vastuväiteid ei kiputa enam hästi uskuma.

Kolmandaks peeti oluliseks **videolugude tegemise** oskust.

Kui tudengite väljatoodut võrrelda vaatlusel nähtuga, siis on näha, et realselt kasutati neist kolmest eelduslikust oskusest vaid esimest – kiirust. Kuigi tehti ka üks videolugu, ei saa seda lugeda statistiliselt määravaks, sest kümnest vaatlusel osalenust käis videolugu tegemas kaks inimest, lõpuni viis selle aga üks inimene.

Üks põhjustest, miks nii vähe eelduslikke oskusi välja toodi, võib olla see, et ei mainitud neid, mis tundusid elementaarsed, nagu intervjuerimisoskus, uudise kirjutamine ning info leidmise oskus. Samuti kasutati tudengite poolt mitmeid tööandjate poolt väljatoodud oskusi, mistõttu võisid need samuti välja jääda.

Fookusgrupi intervjuudes toodi korduvalt välja, et veebitoimetuse kogemust ei olnud ühelgi osalejal, mistõttu puudub isiklik kokkupuude reaalse veebiajakirjaniku tööga ja seetõttu jäädi eeldatavate oskuste väljatoomisel napisõnaliseks.

Tudengite teadmist sellest valdkonnast saaks parandada, viies läbi rohkem veebitoimetuse töötubasid ning käies ka lihtsalt erinevates veebitoimetustes kohapeal vaatamas, kuidas tööpäev välja näeb. Teatud olulistest aspektides on paberlehe ja veebitoimetused ning tööruitiinid siiski erinevad ning et valmistada noori paremini tööturule sisenemiseks ette, peaks neile jagama võimalikult palju infot selle kohta, kuidas asjad päriselt käivad.

Järeldusena on selgelt näha, et uudiste toimetuseliku protsessi osa lühenemine survestab rakendatavate oskuste hulka ehk lihtsalt öeldes minimeerib võimalikke rakendatavaid oskusi. Oskused, mida reaalselt rakendatakse võrdluses oskustega, mis arvatakse, et veebiajakirjanikul peaksid olema, on paljus erinevad just selle poolest, et reaalselt rakendatavaid oskusi on oluliselt vähem kui oskusi, mida eeldatakse. Samas oskused, mida ei rakendata praktikas, kipuvad ununema.

Siit tõstatub omakorda küsimus: kas veebiajakirjanduses kasutusel olev kiirenenud ja lühenenud toimetuselik tsükkel ei loo äkki soodsat pinnast oskuste „erosiooniks“ ehk kas veebiajakirjanike oskustepagas ei jää ajapikku ahtamaks toimetuseliku tsükli kiirenemise tõttu?

Diskussioon

Uurimistöös tuli välja, et kui lisada veebiajakirjanikele ajasurve, on lõpptulemusena mõni tema kasutatavatest oskustest suure tõenäosusega halvem, kui oleks olnud ajasurveta.

Negatiivse üllatuseni kerkisid vaatluse ajal esile mitmed tehnilised tõrked, mida ei tahaks kohata gümnaasiumiski, rääkimata ülikoolist, nagu näiteks hüperlingi lisamine või statiivi avamine. Kui tänapäeva noored on kasvanud digiajastul, siis võiks eeldada, et olukorda, kus tehnikaga ei julgeta midagi teha, kuna see on võõras, ei teki. Kui oled kord fotokat käes hoidnud, oskad pisikese tutvumise järel teha pilte ka teiste tootjate fotokatega, mis sellest, et

nupud võivad asuda teistes kohtades. Oluline on see, et sa tead, mida mingi ikooniga nupp teeb või mida konkreetset tüüpi fotokatega üldse teha saab.

Olenemata sellest, et mitmed toimetajad ütlesid oma intervjuudes, et tehniliste oskuste puudumine ei ole mureks, kui inimene on õpihimuline, sest kõik on omandatav, leian, et tänapäeva veebiajakirjanikel peaks siiski olema mingi elementaarne teadmistepagas rohkemast kui Google'i kasutamisest otsimiseks ja Facebooki piltide laadimisest (kuigi on palju kohti, kuhu saab samal viisil pilte üles laadida, nagu Facebooki).

Asi ei olegi nii väga oskuste suures hulgas, sest kui teatud oskusi pikka aega ei kasuta, lähevad need rooste. Palju olulisem on mõtteviis ning teadmine, et on olemas teatud süsteemsus. Ülikoolis ei peaks kõiki programme õpetama, kuid miks mitte teha esimesel õppeaastal kohe selgeks, puust ja punaseks konkreetsete näidetega, et kui te oskate kasutada ühe operatsioonisüsteemiga arvutit, oskate suure tõenäosusega orienteeruda ka selles teises. Kui olete kord ühe muusikakeskusega opereerinud, oskate ka teise muusikat mängima panna.

Kui võtta tööle piisavate tehniliste oskusteta õpihimuline veebiajakirjanik, kulub palju aega, et näidata talle, kuidas miski töötab, mis nupp mida teeb jne. Kulub väärtuslikku ressursi, samas ei või kunagi kindel olla, kas ta jõuab piisavalt heale tasemele.

Kui inimesel puuduvad teatud tasemel tehnilised oskused ja puudub ka valmisolek neid omandada, ei saa tast head kogu meediumit ära kasutavat veebiajakirjanikku. Aga kas neid on üldse vaja, kui meediumist ja töörutiniist lähtuvalt **pole aega** neid rakendada?

Ei ole vaja paljuoskuslikke inimesi, kui nende töö kvaliteet ajasurve tõttu niikuinii kannatab. Ja kui teatud oskusi ei saa mõne aja jooksul harjutada, lähevad need rooste ja õigel hetkel pole kindlasti aega neid taas meelde tuletama hakata. Kui kõik midagi oskavad, ei oska lõpuks keegi midagi. Kas see tähendab siis, et ka veebis peaks olema siiski igal valdkonnal oma kindel tegija? Nii ja naa.

Kui on kindel soov, et su *online*-väljaandes peavad olema erinevad multimeedialood, siis tuleks kindlasti eraldada multimeediaga tegelev toimetaja n-ö tavalistest veebiajakirjanikest ja lasta tal keskenduda vaid video- ja audiolugude tegemisele. Veebiajakirjanik peaks tegema seda, mis tal kõige paremini välja tuleb ja kui selleks on siseriikliku- ja välispoliitika analüüsimine ja neil teemadel kirjutamine, siis on küll hea mõelda, et ka see konkreetne veebiajakirjanik võiks oma oskustepagasiga saada näiteks Maamessil või laulupeol

videoreportaaziga hakkama, kuid palju efektiivsem on saata sinna keegi, kes on hiljuti vastavaid oskusi kasutanud ning suudab seetõttu ka korralikuma tulemuse pakkuda. Samuti säästab see aega – regulaarselt teatud ülesannete tegemine lihvimis ja kiirendab kasutatavaid töömeetodeid. Võib aga vaid mõelda, kui palju inimene enne meenutama peab, kui ta üle paari-kolme aasta tehnikat lahti pakib, et kuidas nüüd miski käis.

Mis on üldse veebi spetsiifika? Kas pakkuda vaid järgmise päeva paberlehe lugusid digitaalkujul ja kiiremini, sekka suur hulk toimetatud pressiteateid? Ma näen siin siiski väga suurt potentsiaali just multimeediavõimaluste integreerimisel lugude juurde, kusjuures sisu ei tohiks otseselt kattuda. Veebiväljaandes peaks olema rohkem sellist sisu, mida paberlehest pole võimalik saada ja ma ei rahuldu vaid „intervjuu täisversiooniga“ või „suurema fotogaleriaga“, kui lehte mahtus. Intervjuud teiste asjaosalistega, kõrvallugu sama teema või asukoha kohta, interaktiivne infograafika jne.

On arusaadav, et veebiajakirjanik ei suuda „täita linti“ ja tegeleda paralleelselt uuriva ajakirjanduse või korralike videolugude tegemisega. Usun, et veebiajakirjandus on kindlasti koht, kuhu nii analüüsivad ja uurivad artiklid sobivad, kuid selleks peab see sisend tulema mujalt. Kas on tööl konkreetselt selle ülesande tegija või tuleb sisend mujalt, näiteks paberlehest.

Edasiste uuringute osas on võimalusi mitmeid, sest veebiajakirjandus muutub igapäevaselt. Oleks huvitav teada võimaliku korrelatsiooni olemasolust üha lühenevate uudisnuppude ja inimeste suutlikkuse vahel lugeda pikemaid arutlevaid tekste. Samuti saab uurida konkreetsete näidete põhjal, millises žanris lugusid keskmine veebiajakirjanik kõige enam kirjutab.

KOKKUVÕTE

Magistritöö pealkiri on „Oskused, mida veebiajakirjanikud rakendavad oma töös“.

Käesoleva magistritöö eesmärk oli uurida, milliseid reaalseid oskusi veebiajakirjanikud oma igapäevatöös kasutavad. Lisaks sellele huvitas mind see, kuidas mõjutab erinevate oskuste kasutamise vajadust aeg.

Viisin läbi etnograafilise vaatluse veebitoimetuse töötoas ja pärast seda kaks fookusgrupi intervjuud. Lisaks sellele kasutasin empiirilise materjalina Eveliis Eegi magistritöö ja Gunnar Leheste seminari- ja bakalaureusetöö jaoks kogutud intervjuusid ja vaatlusandmeid.

Selgus, et oskustepagas, mida veebiajakirjanikud reaalselt kasutavad, on palju väiksem sellest, mida veebitoimetajad neilt ootavad ja avalikkus arvab, et nad peaksid oskama. See ei tähenda, et nad ei teeks piisavalt tööd, vaid neil pole eriti võimalust seda nii laiapõhjaliselt teha. Igapäevaselt „linti täites“ ei ole saa minna korraks välja, et oma loo juurde video- või helilõik salvestada, sest see võtaks liiga palju aega.

Kiirus ja ajasurve oli nii intervjuudes kui vaatlusel läbivaks teemaks, kusjuures ühe lehe juhtkonna tasemel oldi valmis eeltoimetamata vigase teksti ülespanekuga selleks, et saada lugu veelgi kiiremini üles (Eek 2013). Kuigi veebiajakirjanikul võib olla tugev keelevaist ja grammatikaoskus, pole tal siiski aega seda täiel määral enne loo avaldamist kasutada.

Vaatlusest oli ka näha, et kuigi plaaniti teha erinevaid multimeedialugusid, siis aja puudusel jäeti mitmed neist ära ja need, mis tehti, muutusid esialgsest plaanist lihtsamaks. Reaalselt veedeti enamus aega hoopis töötades tekstiga – refereerides ja tõlkides välismeediast artikleid ning toimetades pressiteateid. Nii autorile kui tudengitele endale üllatuseks muutus veebitoimetuse töötoa meelestatus toodetava sisu osas väga kiiresti selliseks, et järgmise ühiku kirjasaamise nimel leiti, et minnakse lihtsama vastupanu teed ja originaalteksti kirjutamise asemel toimetatakse järgmine pressiteade.

Allikatega töötoa ajal peaaegu ei suheldudki, info saadi kätte teisiti. Suhtlemisoskus muutus palju olulisemaks aga veebitoimetuse sisekommunikatsiooni seisukohalt. Esimese hooga valitses segadus ja teadmatus, mida täpselt tegema peab, kuid üheskoos suudeti võtta õige kurss ja töö lõpule viia. Esialgu ühtse meeskonnana ülesandeid paika panev toimetuse vajus

lõpuks väiksemateks tükkideks, kuid seda seetõttu, et kõigil olid oma ülesanded käes ja päevatoimetajal oli vaja vaid jälgida, et püsitakse endiselt õigel kursil.

Töö tulemustest saab kokkuvõtvalt järeldada, et **mida vähem on veebiajakirjanikul aega loo kirjutamiseks, seda vähem erinevaid oskusi ta kasutab.**

SUMMARY

The title of this thesis is “Skills online-journalists use in their everyday work”.

The purpose of this study was to find out what are the skills that online journalists need in their everyday work. In addition to that, I was interested in how time might influence the need to use different kind of skills.

For these reasons, I conducted an ethnographic overt observation that took part in the workshop for an online newsroom. After that my instructor and I also lead two interviews with the focus group. Empirical material was additionally obtained from interviews and observational data from the master’s thesis by Eveliis Eek, and the seminar paper and the bachelor’s thesis by Gunnar Leheste.

It turned out that the set of skills that online journalists use in their everyday work is, in reality, much more limited than what the online editors expect of them, and what the general public thinks they should have. This does not, in any way, mean that online journalists do not work sufficiently enough, but the truth is that they don’t really have the chance to do it. When you have a daily quota to fill, you don’t really have the time to go out to shoot a video or some pictures for your story, as it is too time-consuming.

Speed and time pressure were two keywords that came up both in the interviews as well as in the observation. It is worth noting that in one case, speed was more important than accuracy for a member of the managerial staff of a newspaper, as they were willing to post an unedited and faulty news story without qualms, as long as it went up as fast as possible (Eek 2013). Although an online journalist might possess strong language and grammar skills, he might not have a sufficient amount of time to use them before publishing a news story.

The observational study showed that although in the beginning the subjects planned to create different kinds of multimedia stories, the lack of time actually forced them to cancel several plans, and the created stories were in a plainer style than originally intended. In reality, most of the time was spent on referencing and translating articles from foreign media, and editing press releases. That is, most of their work concentrated on text editing. The mindset in the newsroom about the contents of their own work changed very quickly from the hunt for quality and something newsworthy to taking the easier way out and just editing another press

release, all for the sake of getting another notch on the belt. This change came as a surprise for both the author and the participants in the study.

During the workshop, there was practically no contact with the sources as the information was obtained alternatively. However, within the newsroom, the importance of communication skills was evident from the standpoint of internal communication. At first there was, in regards to the assigned tasks, general confusion and uncertainty that later cleared up. In the beginning all the participants were a unitary team, but later on during the day that team divided into several smaller ones, as everyone had their own tasks and the daily editor was keeping everyone on the right course.

As a conclusion from the results of this study it can be said that **the less time an online journalist has to write a news story, the smaller the number of skills actually used.**

VIIDATUD ALLIKAD

Aljas, R. (2012). *Eesti ajakirjanike hinnangud ajakirjanduse aruandekohustuse ja vastutuse suhtes*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

Deuze, M. (1999). Journalism and the Web: an analysis of skills and standards in an online environment. *Gazette*, 61(5): 373-390.

Deuze, M., Dimoudi, C. (2002). Online Journalists in the Netherlands: towards a profile of a new profession. *Journalism*, 3(1): 85-100.

Domingo, D. (2007). Four Dimensions of Journalistic Convergence: A preliminary approach to current media trends at Spain. URL (kasutatud aprill 2014)

<https://online.journalism.utexas.edu/2007/papers/Domingo.pdf>

Domingo, D. (2008). Inventing Online Journalism: A Constructivist Approach to the Development of Online News. D. Domingo & C. Paterson (toim.). *Making online news: the ethnography of new media production*. New York: Peter Lang Publishing, Inc, 15-28.

Dupagne, M. & Garrison, B. (2006). The meaning and influence of convergence: A qualitative case study of newsroom work at the Tampa News Center. *Journalism Studies*, 7(2): 237-255.

Eek, E. (2013). *Ülikoolis omandatavate veebiajakirjandustööks vajaminevate pädevuste vastavus tööandjate ootustega*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Hamilton, J. (2008). Think you're multitasking? Think again. *NPR*, 2. Oktoober, URL (kasutatud aprill 2014) <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=95256794>

Himma-Kadakas, M., Ivask, S. (2013). Diminishing role of the journalist in interactive online formats. Abstract of research report. URL (kasutatud aprill 2014) http://medialnistudia.files.wordpress.com/2013/12/ms_2013_3_web_zpravy.pdf

Ivask, S. (2013). *Ajakirjanduslike tövõtete ja online-väitluse formaadi väljaarendamine Postimees.ee online-väitluse näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

- Krüger, U. (2014). Acceleration in journalism: a theoretical approach to a complex phenomenon. URL (kasutatud aprill 2014) <http://www.slideshare.net/ukrueg/acceleration-in-journalismatheoreticalapproachtoacomplexphenomenon#>
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn
- Leheste, G. (2012). *Veebiajakirjanike tööd mõjutavad tegurid*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond
- Lynch, D. (2007). Teaching Journalism in the Digital Age. *Nieman Reports*, 61(3): 59-60.
- Magee, M. (2006) The Roles of Journalists in Online Newsrooms. URL (kasutatud aprill 2014) <http://www.ux1.eiu.edu/~jigisondi/Courses/Advanced%20Editing/Online/Roles%20of%20Journalists%20in%20Online%20Newsrooms.pdf>
- Megalogenis, G. (2010). Trivial Pursuit. Leadership and the End of the Reform Era. *Quarterly Essay*, 40: 1-84.
- Nordenson, B. (2008). Overload! Journalism's battle for relevance in an age of too much information. *Columbia Journalism Review*, URL (kasutatud mai 2014) http://www.cjr.org/feature/overload_1.php?page=all
- Ophir, E., Nass, C. & Wagner, A. D. (2009). Cognitive control in media multitaskers. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 106(37): 15583-15587.
- Poynteri uuring. (2014). Journalism needs the right skills to survive. *Poynter.org*, URL (kasutatud aprill 2014) <http://www.poynter.org/how-tos/journalism-education/246563/journalism-needs-the-right-skills-to-survive/>
- Rosa, H. (2005). The Speed of Global Flows and the Pace of Democratic Politics. *New Political Science*, 27(4): 445-459.
- Rosa, H. (2009). Social Acceleration: Ethical and Political Consequences of a Desynchronized High-Speed Society. H. Rosa & W. E. Scheuerman (toim.). *High speed*

society: social acceleration, power and modernity. Pennsylvania: Pennsylvania State University Press, 77-112.

Singer, J. B. (1998). Online Journalists: foundations for research into their changing roles. *Journal of Computer Mediated Communication*, 4(1).

Steensen, S. (2009). What's stopping them? *Journalism Studies*, 10(6): 821-836

Steensen, S. (2010). *Back to the feature. Online journalism as innovation, transformation and practice*. Doktoritöö. Oslo ülikool, humanitaarteaduskond.

Stovall, J.G. (2004). *Web Journalism: Practice and Promise of a New Medium*. Boston: Pearson Education, Inc.

Thompson, D. (2011). If Multitasking Is Impossible, Why Are Some People So Good at It? *The Atlantic*, 17. November, URL (kasutatud aprill 2014) <http://www.theatlantic.com/business/archive/2011/11/if-multitasking-is-impossible-why-are-some-people-so-good-at-it/248648/>

Van Lull, T. (2013). Just Knowing These 8 Facts Will Make You Way More Productive. *The Huffington Post*, 30. Oktoober, URL (kasutatud aprill 2014) http://www.huffingtonpost.com/2013/10/30/facts-more-productive_n_4150440.html

Võtmepädevused (2014). Kasutatud mai 2014
<http://www.stardiplats.ee/Abimaterjalid/votmepadevused>

Wurff, R. & Schönbach, K. (2014). Audience expectations of media accountability in the netherlands. *Journalism studies*, 15(2): 121-137.

York, C. (2013). Overloaded By the News: Effects of News Exposure and Enjoyment on Reporting Information Overload. *Communication Research Reports*, 30:4, 282-292

LISAD

Lisa 1. Fookusgrupi intervjuu küsimuste kava

Fookusgrupi intervjuu

Rühma number:

Toimumise koht:

Toimumise aeg:

Intervjueerija:

Osalejate arv (nimed):

Küsimus	Tegevus	Aeg
Kirjeldage, kuidas üks lugu valmis?	Kirjuta paberile	7 minutit
	Arutelu	10 minutit
Milliseid reaalseid oskusi te täna töö tegemiseks rakendasite?	Kirjuta paberile	3 minutit
Märkige ära need, mida olete koolis õppinud!	Kirjuta paberile	Kuni 1 minut
Oskused + Kui palju otsisite ise materjali, suhtlesite allikatega? Kui palju kirjutasite originaaltekste? Nendele, kes käisid väljast materjali toomas: mis oskusi kasutasite? Mis oli selle juures kõige raskem?	Arutelu	15 minutit
Kus jäi koolis õpitud oskustest puudu?	Arutelu	5 minutit
Mis oli kõige suurem väljakutse, mida te toimetuse tööst ei oodanud?	Arutelu	7 minutit
Mida arvate, et <i>online</i> -toimetaja peaks oskama?	Arutelu	7 minutit
Kuidas tajute enda vastutust loo avaldajana?	Arutelu	7 minutit
Õppetöö seisukohalt – mis oli hästi, mida võiks paremini teha?	Arutelu	5 minutit

Lisa 2. Fookusgrupi intervjuu 1, transkriptsioon

Grupp 1, 12.04.2014

Intervjueerija: Laurits Leima

Kestvus: 1h 8min

Pange palun paberile oma nimi ning seejärel kirjutage, ärge seejuures omavahel arutage, kuidas valmis täna üks lugu. Valige ise mingi tänase päeva jooksul.

Tudeng 2: Kuidas pean...

Märksõnad, ei pea pikka juttu panema, hiljem arutame.

Alustame, Tudeng 1, mis kirjutasid?

Tudeng 1: Kaspar oli teinud videoloo sellest vene propagandast. Selle kohta oli seal ... akadeemilise ajakirjanduse seltsi koosolekul räägiti sellest. Lobjakas, Paris ja keegi veel rääkisid. Oli teinud videoloo. Ei mäleta, kes selle uudiseks veebi tegi, ta vaatas selle läbi, võttis olulisemad mõtted, trükkis sisse siis, otsis juurde pildi, mõtles välja pealkirja, pani pildiallkirja, ootas aega, mil saab selle üles panna, pani üles.

Tudeng 2: Lugu oli valminud varem ühe teise kursuse raames. Päevatoimetaja.. toimetaja kiitis heaks ja paigutas mingi rubriigi alla. Pangi üles.

Sahtlist tuli lugu ja läks üles.

Tudeng 2: Mhmh

Tudeng 3: Ma käisin kohapeal, tegin hoopis teist asja ja vaatasin, et huvitav inimene, huvitav asi, tegin sellest ruttu raadioloo.

Mida muidu tegema läksid?

Tudeng 3: Läksin tegema seda Genialistide klubi täika videolugu

See sai ka valmis, nägin.

Tudeng 3: Jah. Kaks kärbest ühe hoobiga!

Tudeng 4: Kõva värk. Vaatasin *NY Timesi* pealkirju, mis kõige huvitavamad on, mida Eesti meedias nii palju ei kajastata. Valisin teema Hiina kildagaasi kaevandamise. *Timesi* tekst oli üpris suur, mahukas, proovisin leida kõige tähtsamad mõtted, need välja tuua. Kirjutasin ümber, tõlkisin ära. Aja surve see kuidagi jäi väga poolikuks ja kvaliteet oli suht halb. Ma ei

saanud isegi vist liidi kätte. Läks 10 minutit üle. See oli tänane.. arvan, et kõige esimene lugu oli kõige raskem lugu.

Olenemata sellest, et see oli tegelt refereering...

Tudeng 4: Jah, asi oli aga selles, et esimene 15 minutit läks sinna, et kõik paika saada, toimetust toimima saada ja mul jäi 10 minutit ette ja siis oli tekst suhteliselt massiivne, et leida õige asi üles, mis on tähtis ja kiiresti.. ja õige ja mis tooks mõtte kõige paremini esile.

Oleks rohkem aega olnud, oleks saanud endale meeldivama töö?

Tudeng 4: Jah, kindlasti.

Tudeng 5: Sama loo kohta, mis kirjutasime? See oli see Tamula järve lugu. Vaatasin kiirelt üle, mis teised Eesti kanalid tegid. Kõik olid sama pressiteate peal, mille saatis mulle [edasi – L.L.] Tudeng 1, sest seda avalikult kuskilt ei saanud. Tudeng 1 saatis selle teate, oli päris pikk, kohmakas, oli palju infot. Ajaline järjestus oli paigast ära, kõik oli pekkis. Siis ülikiiresti kärpisin seda, tõstsin asju ümber, otsustasin ka seda, et võtsin meeste eesnimed välja, mida kõik ülejäänud kanalid tegid [avalikustasid – L.L.], ma lihtsalt ei pidanud seda vajalikuks. Ja ja.. pull oli see, et kõigil kanalitel oli oma foto saadud kuskilt. Kõik olid looga konkreetsetes seoses, mitte suvaline paadi pilt. Mul seda võimalust polnud, võtsin ERRi pildi, see oli kuidagi kõige sobilikum. Ja läks lugu üles.

Kõigil on ühe pressiteate põhjal tehtud lood. Kuidas sa arvad või näed, et sinu lugu nende kõrvale paigutub? Kas on samasugune või said sa omamoodi teha?

Tudeng 5: Ise arvan, et sain kõige selgemalt välja öeldud. Paljudel oli copy-paste, mõni lõi vöib-olla ümber tõstetud. Ma nagu muutsin kohmakaid sõnu ära, mis ei sobinud – „teostasid“ jms, kantseliit – seda võtsin vähemaks. Ja lühemaks ja selgemaks tegin, arvan. Ja seda ütlesin välja, et kõik kolm meest on nüüd leitud, mis naljakal kombel tuli alles hiljem teistes kanalites tulema. Mitte et nad oleks minu lugu vaadanud aga kõigil oli kuidagi see pealkiri kohmakas, mina ütlesin välja, et kõik on leitud.

Nüüd kõigile – kui mõtlete päeva peale tagasi, siis kuidas lugude valmimise protsess oli? Kas tulid raskelt, keeruliselt? Nii enda lood kui mida nägite kõrvalt teiste lugude kohta. Nüüd rääkige nii, kuidas tuleb!

Tudeng 2: Mindi hästi palju lihtsama vastupanu teed, ise ka. „Saame siia ju selle ja selle panna, ei hakka seda tegema.“ See on üks asi, mis arvan, et tegelt vöib olla problemaatiline pikemas perspektiivis, kui toimetused niimoodi käituvad.

Kas mõtled, et üks ühik täideti ära nt piltuudisega...

Tudeng 2: Jah, et „meil on ühikut vaja, paneme selle“. Need küll sobisid, kuid ma ei tea, palju me lõppkokkuvötteks vaatasime tasakaalustatust. Et see päriselt kajastaks ühiskonda. Mudiugi, meil polnud siin ka kõiki neid vahendeid, et seda teha, aga natuke ...

Tudeng 4: *Online* ongi uudisvoog. Seal teha, et umbes *a la* meil on mingi päevateema või kõik peaks olema üks tervik – seda on päris raske võtta.

Tudeng 2: See on ajakirjanduslik vastutus, vaata.

Tudeng 4: Ajakirjanduslik vastutus on paberlehes kõrgem...

Tudeng 2: Arvan, et see on kõigil.

Tudeng 4: ...kui onlainis pead kogu aeg tootma, iga 5-10 minuti tagant peab uuenema, siis tegelikult proovid olla pigem infokanal kuivõrd see ühiskonna... seepärast panedki täitelugusid, et onlaini funktsioon toimiks, mitte et oleks missioonitundega Jaan Tõnissoni *revival*.

Kuidas täna tundsite – kas olite pigem linditäitjad või püüdsite taga ajada seda, et saaksite teha... no ma ei saa nüüd öelda, et „paberlehe tasemel“ ajakirjandust, aga et midagi teistsugust ikkagi tavalisest onlainist?

Tudeng 3: Ma ei tea, mina pidin 5 minuti jooksul ära õppima, kuidas videot monteerida. Mul läks.. lõpus passisin niisama, alguses põhimõtteliselt jooksin kogu aeg ringi. See oli päris ajakirjaniku töö moodi. Kuna ma esimesed asjad, mis tegin, polnud varem võetud materjalidest, viimane asi oli aga ümberkirjutus vanast materjalist, et selles mõttes aktuaalsust meil oli. Osaliselt oli ka seda vana rasva peal jätkamist. Arvestades me ettevalmistust, ei saanudki oodata, et meil tuleb hullult aktuaalne töö. See ongi 50-50 minu arust. Ta oli sarnane toimetuse tööle, kuid oli võib-olla liiga vaba. Ma ei ole olnud veebitoimetuses ise, olen olnud vaid uudistoimetuses. Selles suhtes, et .. ma ei tea, minu meelest läks päris hästi esimese korra kohta.

Tänane toimetaja, Tudeng 1, kuidas tunned, kuidas oli tasakaalus lihtsalt täitelood, piltuudised vs pikemad lood ja võib-olla traditsioonilisem ajakirjandust?

Tudeng 1: Minu arust seda **tasakaalust** tahetakse esile tuua. Kui oleks platvorm selline, et uusim uudis ei oleks esimene uudis, mida kuvatakse ehk saaks prioritseerida uudiseid, see aitaks ära hoida seda linditunnet... see tekib ikka, kuid mõtlen esilehel. Ja mis veel. Selge see, et paljud uudised olid lihtsama vastupanu mineku teed, aga ... las ma mõtlen natuke. Selles mõttes ju ega tegelikult .. eks oleneb, mis on toimetuse kultuur. Praegu öeldi, et iga tund peab olema 6 uudist igast valdkonnast. Tean, et on olemas toimetusi, kus see päris nii pole. Et on olemas, et ikka peab tegema uudiseid ja kiirelt, kuid siiski sellist ajalist määratlust pole. Päris nii ei saa, et üks uudis on hästi oluline ja mõjukas, kuid järgmine on tegelt lihtsalt seepärast, et midagi pidi tegema, suvaline. Aga minu arust häid lugusid oli. Meeldis Marju Lauristini ja HEV-lastel värk. Mõned olid pikemad ka. Kui oleks saanud enne natuke sättida, oleks saanud tasakaalustatust paremaks teha.

Tudeng 2: Tehniliselt, oskuste mõttes oli hästi hea anda ülevaade, kuidas päriselt käib, et mis võimalused üldse on. Oskuste mõttes. Kui ideaali taga ajada, oleks võinud rohkem mõelda ka

selle peale, mida infovoog... kuidas see ikkagi paiskub ühiskonda. Meil oli ka „oh, oleme Peegli toimetuse“, meil ei olnud seda konkreetset eeskujut ka, kelle moodi peaksime olemas või mis meie missioon on.

Tudeng 3: See oleks tähendanud seda, et Tudeng 1 oleks istunud telefoni kõrval päev otsa ja võtnud vastu.. või meilid. Tal on üks meil, kuhu tulevad teated ja vihjed ja..

Tudeng 1: Meil ei olnud konkreetset kontseptsiooni. Töö käigus tekkisid ka teatud reeglid. Alguses ei pannud pildiallkirju, ei kasutanud väga palju võimalusi ära, mida võinuks kasutada aga see ongi see, et töö käigus tekivad teatud reeglid, tööpõhimõtted. Me ei osanud algselt ette näha. Oleks saanud paika panna algselt, oleks olnud mitmekülgsem. Võib-olla galeriid, tsitaat on paremini välja toodud, selgemalt.. mis iganes, igast võimalusi on.

Tudeng 3: Meil oli rohkem tiimitöö kui toimetuse. Kui ma ei jõudnud oma pilti panna, siis keegi teine otsis minule pildi. Reaalselt see nii ei käi, siis oleks inimesed tegelenud näiteks galeriaga hoopis.

Lähme edasi, vahepeal kõlas oskuste sõna. Võtke jälle paberid ja kirjutage, ma nüüd ei piira mingi arvuga, kirjutage, milliseid oskusi te täna oma töö tegemiseks rakendasite.

Nüüd märgi ära need oskused, mida sa oled omandanud ülikoolis.

Tudeng 1: Lugemisoskus, kirjutamisoskus, Exceli kasutamise oskus, interneti kasutamise oskus, info otsimise oskus, oskus hinnata ajakirjanduslikku tasakaalustatust ja objektiivsust - selle alla käib siis ka see, et hinnata adekvaatselt lugu, selle sisu, väljanägemist ja kõike seda. Suhtlemisoskus.

Millised neist omandasid ülikoolis?

Info otsimise oskus ja oskus hinnata ajakirjanduslikku tasakaalustatust ja objektiivsust.

Tudeng 2: Panin ka tekstiloome. Ärarääkimisoskus ka, mitu asja veeretasin kellegi teise kaela. Siis lugemisoskus ja võib-olla info otsimise oskus.

Millised neid ülikoolis omandatud on?

Tudeng 2: Võib-olla tekstiloome ja info otsimise oskus. Et ära tunda, mis võib uudis olla.

Tudeng 3: Intervjueerimisoskus, analüüsioskus. See tähendab siis tekst ja sealt millegi tuletamine, nt pealkirja. Reageerimiskiirus, suhtlemisoskus, eelkõige rakendasin toimetuses täna ja monteerimine. Ülikoolis omandatud on intervjueerimisoskus, analüüsioskus ja monteerimine.

Enne vist mainisid, et montaažiõppe tegid viie minutiga enne seda, kui pidid seda tegema.

Tudeng 3: Jaa, tegin raadioloo ka, seda olin õppinud juba kursuse käigus. Telekursust pole mul aga olnud.

Sul oli vaja, tegid endale selgeks ja kasutasid edukalt?

Tudeng 3: Ma ei tea, kui edukalt, kuid natukene....

Ütleme nii, et lõpptulemus on olemas, üleval, toimetaja lasi läbi, on avaldatud...

Tudeng 3: Jah, selles suhtes küll.

Lähme edasi

Tudeng 4: Mina kasutasin ka montaažioskust, funktsionaalset lugemisoskust ehk siis ... teemavalik, info otsimise oskus. Kärpimine on üks tähtis asi. Ja siis muidugi ajakirjanduslik formaadikasutamise oskus.

Kas kärpimise kohta võib teisiti öelda toimetamine või mõtled midagi konkreetsemat?

Tudeng 4: No... jah, eks ta muidugi on toimetamine. Minu jaoks on aga fookuse seadmine, leidmine tekstist, kus on hästi palju infot. Leida just see asja tuum ja anda kahe-kolme lausega edasi.

Tudeng 5: Fookuse teritamine

Tudeng 4: Jah, teritamine, heal lapsel mitu nime. Lugemisoskus, kirjutamisoskus, ma ei tea... kõik, mida oleme õppinud põhikoolis, gümnaasiumis. Ma kirjutasin need, mida olen õppinud põhimõtteliselt ülikoolis.

Seega kõik, mis nimetasid, võiks minna tärniga „ülikooli“ alla?

Tudeng 4: Jah, tärniga ülikooli alla.

Tudeng 5: Panin kirja õigekirja – tänu Katrin Kernile tuli sealt palju juurde. Ülikoolist. Üks tähtis asi oli audiofaili formaadi muutmine. Seda õpetas mulle Google täpselt tollel hetkel. Kui mul olnuks enda arvuti kaasas, saanuks ise ka teha, kuid seda sai väga lihtsasti teha ka internetis. See otseselt ülikooli ei puudu. Ja uudise pööratud püramiidskeem. Või püramiid. Mis kuradi skeem, pööratud püramiid. See on nüüd küll Pullerits, jah. Väga muud ei kasutanud.

Kui palju te otsisite täna ise materjali ja suhtlesite allikaga?

Üldine naer meeste poolt

Tudeng 2: Üritasin.

Tudeng 4: Ei üritanud.

Tudeng 2: Mingi pressiteade või.. delegeerisin kellelegi, kes otsis parajasti uudist, et tee sellest. Siis üritasin ühest asjast ise ka teha, kuid ei saanud kätte neid inimesi. Arvan, et laupäev, väga keeruline.

Ikkagi üritasid, proovisid, tahtsid...

Tudeng 2: Esialgu, siis tulid aga lihtsamad variandid.

Tudeng 5: Mul oli ka olukord, kus Tudeng 1 arvas, et pean helistama kuskile, kuid samas pressiteates olid kõik öeldud. Lugu edasi pinnida – oleks ilmselt paljudeks läinud. Tütu olnud ka, seda enam, et ma polnud Delfist, ERRist, Postimehest ega Õhtulehest. See polnud vajalik.

Lugu, mida tegid, selle põhjaks olnud pressiteade oli piisavalt põhjalik...

Tudeng 5: Jaa, jaa, seal oli isegi liiga palju infot. No kas just liiga palju, aga piisavalt. Kindlasti polnud vaja helistada.

Kui palju kirjutasite originaalteksti?

Tudeng 4: Kirjutasin ühe loo, viimane, mis tegin, Karmo Türi lugu, oli puhtalt originaaltekst.

Tudeng 5: Arvamusartikkel oli täiesti minu lugu.

Tudeng 3: HEV oli minu lugu.

Tudeng 2: Need, mis enne olid tehtud, need ka loevad?

Jaa.

Tudeng 2: Nood ja siis tegime Leanykaga kahepealeühe uudise.

Tudeng 3: Kõik olid vist minu omad.

Tudeng 2: Ja pildid olid sinu omad.

Tudeng 4: Kuidas võtta, tõlgitud tekst. Ise tõlgin, tegin ümber. Originaal pole minu. Ainult üks lugu oli täismahus. See oli ka kõige pikem lugu, võin enda kaitseks öelda.

Teie, kes käisite väljas materjali kogumas – milliseid oskusi oli vaja kasutada väljas käies?

Tudeng 3: Esiteks ajakirjanikuna viisakus, et ei saja kohe sisse, vaid lähed küsid, kas võid filmida, kas võid pildistada. Siis kohapeal filmisin, pildistasin. Kui vaatasin, et tundub üks originaalsema asjaga tegelev inimene, siis küsisin, kas ta oleks nõus minuga rääkima. Siis tegin taga lühikese intervjuu, paar pilti ja nii oligi. Ütlesin, kust ta selle loo leida võiks ja... Siuke tavaline.

Tavapärane ajakirjanikutöö oskus?

Tudeng 3: Jah, et ei lähe niisama passima, vaid käid ikka silmad lahti ringi. Kuigi täikalt midagi originaalset ei leidnud, mida pidanuks tegema, siis sain kultuuri ühe väikse jupi juurde.

Kui nüüd mõelda teie oskuste peale, mida pidite rakendama tänase päeva jooksul – mis oli kõige raskem?

Tudeng 1: Minu arvates toimetuse töö käimasaamine.

Tudeng 5: Alguks jah, täitsa selline kohe päris tunne oli.

Tudeng 4: Täitsa päriselt kohe.

Tudeng 3: Mina ei saanud alguses absoluutselt aru, mida ma tegema pean.

Tudeng 2: Mul oli ka see, et tundsin mingitel hetkedel, et ...mis nüüd nagu? Paanika händlimine ...et kas minust on ikka kasu.

Tudeng 5: Esimene tund-poolteist oli .. müra oli ka palju toimetuses. Olen hästi kergesti segatav. Mingi müra on, on hästi raske keskenduda. See on mu nõrkus, jah. Oli natuke raske. Loen ise teksti, vaja mingeid lihtsaid parandusi teha, aga nii palju müra, siis on raske.

Kuidas mõjutas teie oskusi ja kõike muud tempo, mida teilt nõuti?

Tudeng 4: Tempo ei olnud nii hull. Tempo ei olnud absoluutselt nii hull. Asi oli selles, et algus, esimesed mingi tund, poolteist, mis oli see, et keegi ei teadnud, mida täpsel teha. Natuke... tundsin survet ka, et olin esimesega mingi kümme minutit hiljaks jäänud. Esimese looga. Pärast seda teise loo väljapanemist läks tempo täiesti maha. Kui saaks nt tund aega enne toimetuse töö korda, täiesti ära organiseeritud, lint läheb käima, võiks isegi kiiremini seda asja teha.

Tudeng 2: See andis juurde, et olid osad lood olemas, ei pidanud ...ööh, nüüd ruttu hakkame midagi tootma. Alguses sai osad asjad ära panna.

See aitas natuke sisse elada?

Tudeng 4: Mhmh

Tudeng 5: Ilma selleta oleks olnud väga raske. Siis oleks vaid pressiteadete ja teiste uudiste refereeringud olnud. Originaalsisu oleks põhimõtteliselt olematu olnud.

Millistes kohtades jäi teil täna koolis õpitust puudu?

Tudeng 3: Arvan, et see, et kõik ei ole käinud traditsioonilises toimetuses tööl ja siis ongi raske... esiteks toimeetus tähendab seda, et inimesed on ringis, või, noh, koosoleku aeg ja räägivad siis, kui päevatoimetaja neile sõna annab. Meil puudus igasugune distsipliin.

Tudeng 2: Me olime kõik ühise eesmärgi nimel. Kujutan ette, et iga päev küll ei viitsiks niiviisi. Iga päev ei oleks seda entusiasmi, see ei oleks uus, siuke asi ei toimiks.

Tudeng 3: Ajakirjanikuna sul peab olema seda entusiasmi, see ongi see...

Tudeng 2: Loomulikult!

Tudeng 3: ...et sa lähed koosolekule, sul on mingi idee juba. Ei lähe tühja käega, vaid sedasi, et tead, mis valdkonda sa võib-olla teha tahaks. Mina läksingi... ütlesin, et tahaks sotsiaalvaldkonda teha, kuid lõpuks tegin vist ühe sotsiaalloo, mis oli vanast ajast, kõik ülejäänud oli kultuur, mis ma tegin.

Tudeng 2: Mind natuke pigem ahistas see, et mul oli üks teema ette antud. Oleks tahtnud... leidsin mitu asja, millest oleks võinud hoopis teha, andsin need ära.

Tudeng 4: Kui sul on üks teema, on sul fookus parem. Kergem mõtteid ritta sättida.

Tudeng 2: Tean, kuid selle protsessi käigus leidsin mitu asja, millest oleks võinud teha

Tudeng 4: Kui sa hakkad kahtlema ja kuhu sa paned seda ja laveerid ja ...

Tudeng 1: See oli rohkem pandud selle eest, et üks inimene vastutab kindla ala eest, et muidu on suhteliselt keeruline jagada ülesandeid. Lõpuks läks see ka, et inimesed tegid erinevatesse... kui üks inimene oli pandud Eesti alla, siis ta tegi ka majanduse alla. See tuli teha algselt sellepärast, et keegi vastutaks millegi eest.

Tudeng 2: Saan aru.

Tudeng 1: Seda oli natuke vaja. Päriselus aga ...

Tudeng 3: See on samamoodi, inimesed teevad, mida on teha vaja.

Tudeng 1: Mõtlen seda, et onlaini puhul mingeid suuri koosolekuid otseselt pole, räägitakse läbi, et mida tasuks täna teha, kuid sellist teemapakkumist otseselt väga ei olegi.

Tudeng 2: See kujuneb kõigil rohkem jah..

Tudeng 1: Oleneb, see on ...

Tudeng 3: Kuidas neid lugusid siis tehakse?

Tudeng 1: Ma ei tea, see on toimetusesti ju erinev.

Tudeng 3: Sa oled Delfis?

Tudeng 1: Ei, Delfis ei ole olnud.

Tudeng 3: Ainult Päevalehes?

Tudeng 1: Jah

Tudeng 3: Aa, okei.

Tudeng 1: Mis ma mõtlen, et onlaini puhul ongi see, et igaüks on paljuski iseenda toimetaja, kuigi tean, et paljudes kohtades vaadatakse üle, päevatoimetaja või keegi vaatab üle, siis tegelikult ikkagi sa ise vastutad selle eest, mis sinna läheb. See oli ka minu arust täna, et me ei hakanud neid lugusid nii meeletult üle lugema, üle vaatama. Minu meelest on päevatoimetaja roll vaadata üldpilti, jälgida seda. Pigem administreerida. Täna pigem minu roll oli administreerida.

Kas tundsite mingil hetkel, et vot nüüd peaksin oskama või teadma midagi, mida võiks koolis õppida või kool peaks mulle andma, aga ei ole saanud seda?

Tudeng 2: Kasvõi pisasjad nagu lingi lisamine, ma küll ei osanud seda.

Tudeng 5: Aa jaa, see oligi... tegelt see oli üli... see oli nii vastikult lihtne, et isegi häbi hakkas.

Tudeng 2: Tükk aega ...

Tudeng 5: Päris mitu inimest otsis... Ega leidnudki kedagi, kes oskaks.

Tudeng 2: Saad aru, ma olen mujal teinud seda, kuid mitte selles keskkonnas.

Tudeng 5: Aga see on detail.

Tudeng 3: Puudub puhtalt veebiteksti kirjutamise oskus.

Kooris: Jah.

Tudeng 3: Ainuke asi, mis oli võib-olla probleem.

Kas mõtled veebiteksti kirjutamise oskuse puudumise all just seda lingi lisamise värki või pigem seda, et kuidas siis veebi kirjutada?

Tudeng 3: Kah, viimane.

Tudeng 5: Mõlemat tegelikult. Nii tehniline pool kui ka sisuline, et mis ... okei, videosid vaatasime, kuidas inimene veebis loeb ja mida täpselt jälgib, aga praktiline väljund ju puudub.

Tudeng 1: Ei oska öelda, mis see vahe on, aga veebi ju tegelikult tunni jooksul kolme uudise kirjutamine suur probleem ei tohiks olla, tekstilise mahu mõttes mõtlen, et... kui kirjutaks lehelugu, ei tuleks mul normaalsel juhul alla tunni aja. Seal on põhimõttelised erinevused. Veebis sa võid lubada endale... mitte vigu, kuid seal võib olla sellist natuke...

Tudeng 3: Musta materjali.

Tudeng 1: Veebi saab veel muuta. Kui lehte läheb, seda enam muuta ei saa, seal peab olema kõik raudkindel ja selge. Veebi tegemise põhimõtted on need, mida ei... nagu võib-olla ei teatud.

Mis oli täna kõige suurem väljakutse, mida te toimetuse tööst ei oodanud?

Pikk vaikus

Tudeng 2: Väike asi, aga ma ei saanud mingitele andmetele ligi selle konkreetse arvutiklassi... ma ei saanud statistikat. See võiks täiega paanikasse ajada, kui tahaks lugu teha, kuid ei saa järsku...

Tudeng 4: Sellist, mida me ei oodanud, minu meelest sellist asja ei...

Tudeng 1: Sellist asja, mida ei osanud oodata.

Tudeng 5: Aeg oli lühike ka, neli tundi, selle pealt ei kooru veel nii põhjanevaid asju välja ka, et kui peaks tegema seda näiteks nädal aega iga päev kindlast kellaaajast kellaaajani, siis tuleks kohti rohkem välja. Praegu oli laupäevahommikune huviring.

Kas midagi üllatas ka? Olete mujalt omandanud kogemusi, kuulnud, lugenud, nüüd pidite ise tegema seda. Kas mingisugune asi tuli üllatusena? Olgu see negatiivne või positiivne.

Tudeng 5: Minu jaoks oli üllatav see, et – muidugi räägin, et nii lühike aeg ja midagi täpselt ei saa öelda – et originaalsisu, uudise tagaajamist oli vähe. Pigem käis arutelu selle üle ka, et kes teeb, kuidas teeb ja mis pealkiri võiks olla. Mis pilt võiks olla, kui mitte see, et mis teema on põnev või mis lugu.

Tudeng 1: Administreerimist palju, jah.

Tudeng 2: Mind ka üllatas see, et ei tekkinud kordagi küsmust, et kui ühiskondlikult vastutustundlik mingi asi on. Kas mingid olulised teemad on kajastatud? Vaid lihtsalt see, et ühik kirjas, ühik kirjas! Ei mõeldud väga ajakirjaniku rolli peale.

Tudeng 3: Mulle jäi ka kaoutilisus, lihtsalt see, et kogu aeg oli see.. jooksmine on okei, sellega olen harjunud, et pead kiirelt reageerima, aga lihtsalt see, et võib-olla korra oleks tahtnud 5 minutit kohvi juua, niisama passida. Sa tead, mida tegema pead, mitte et kogu aeg et pead küsima kõigi käest.

Kaootilisus on arusaadav, alguses eriti. Kas see asi nelja tunni jooksul paranes?

Tudeng 3: Jaa, muidugi!

Tudeng 4: Tegelikult seda graafikut, Excelit vaadata, siis oli niimoodi, et kaks lugu jäid alguses hiljaks, need olid ka ainsad lood, mis hiljaks jäid.

Tudeng 5: See oli ka pildiprobleem, mida me ei osanud alguses... mingid asjad olid selgusetud. Lugu oli ammu olemas, kuid oli tehniline jama.

Tudeng 4: Mina olin ainus, kes tekstiga...

Tudeng 1: Tegelt, jah, alguses ei saanud me nagu seda asja käima, pooleteise tunni järel oli juba niimoodi, et sealt oleks saanud alustada seda asja, mida nagu jäigi väheks – ajakirjandusliku vastutuse... et mida peaks kajastama.

Tudeng 3: Osad inimesed jäid tahaplaanile, kes tegelesid pildi otsimise ja sellisega, kuigi võinuks teha oma loo.

Tudeng 1: . Mhmh, mhmh. Sealt oleks saanud hakata sellele keskendumale. Aga jah, ütlen ka seda, et kuna meil ei olnud selget visiooni, mis siit välja peab tulema, oli natuke keeruline nagu et mis teemat võtta ja mida jätta ja millest teha. Meil tuli ju väga kirev teemade valik.

Tudeng 5: Hüplik ka muidugi

Tudeng 2: Hektiline

Tudeng 5: Ühe suvalise raamatukogu... ühest üritusest, toredast etendusest küll, kuid oli võrdväärset kohal ütleme näiteks vene propagandaga

Tudeng 3: See oli kujunduse probleem

Tudeng 5: Seda küll jah

Tudeng 3: Kui me oleks rubriigid eraldi... sport ja muud asjad.

Tudeng 2: Jah, osad asjad olid täiesti puudu. Ja meelelahutus, sport, mingid asjad veel.

Eks siin ole oma osa ka Pegli süsteemil, uus ja natuke keerukas ülesehituselt.

Tudeng 2: Kui varem on loengutes toonitatud, et helista alati üle ja mitu allikat ja värki, siis nagu... ise ka tahtsin minna ja väga paljud vist läksid ka, et ah internetist võtan. Et ei ..noh, ei kontrolli enam üle mingeid asju.

Aga kuskohast tuli selline, ei taha öelda, et käega löömise tunne, aga et „teeme siis niimoodi“?

Tudeng 2: Ei olnud ühte mingisugust natuke autoritaarsemat kuju. Ei, mõtlesingi just autoritaarsemat, mitte autoriteetsemat, kes võtaks selle, et mina ütlen, et nüüd on nii. Ei kujunenud mingit liidrit välja.

Toimetaja peaks olema, päevatoimetaja, see, kes ...

Tudeng 2: Natuke, kes astub kandadele mingite asjadega,

...et see pole nüüd sobilik lugu...

Tudeng 2: Et ei lase end liiga mugavaks.

Et „ära pane ikka päris pressiteadet üles, tee natuke rohkem“.

Tudeng 2: Mhmh

Tudeng 4: Siit tulebki välja ajakirjaniku professionaalsus. Kui sa ootad, et sind kogu aeg piitsutatakse ja sa hakkad tegema selle pealt allahindlusi, siis järelikult sul pole vaja toimetajat, sul on vaja...

Tudeng 1: Toetan seda, et ..ma oleks pidanud justkui seda tööd tegema, aga... mul oli raske valida rolli tegelikkuses, päriselus, seepärast et mul pole mingisugust lepingulist suhet inimestega ja ma pole nagu kuidagi nende tegelik toimetaja ehk siis. Seda rolli on raske täita, luua. Tundsin ise ka, et oli liiga palju seda, et teeme kõik koos, üheskoos. Ühtepidi tore, samas peaksin olema see, kes peaks jälgima suurt pilti ja juhtima seda asja. Aga noh, sellega natuke sellisel kujul on natuke keeruline.

Tudeng 2: Idealism ja praktika ei pruugi koos käia.

Tudeng 5: Mina arvan, et see veebi omapära panebki paljud piirangud. Mitte ehk piirangud, kuid kujundab seda protsessi. Sul on ikka tempo taga, siis sa ei jõua ega suuda ja lõpuks löödki käega ja ei hakka kindlalt kolme allikat leidma või midagi muud tegema. Kui sama lugu teeks paberlehe jaoks, oleks suhtumine automaatselt teine. Ei oleks kandadele astujat vaja, vaid vorm nõuab.

Tudeng 1: Veebi puhul see, et kolm allikat on ikka suhteliselt haruldane. Tavaliselt see, et Karmo Tüür... räägib oma jutu ära ja tuleb järgmine uudis, et ... See ei olegi, kuidas öelda... minu arust ei ole see otseselt idealismist kõrvale kaldumine selles osas, et ühtepidi annab võimaluse, et osapooli on rohkem kui kolm või rohkem inimesi avaldab oma arvamust, et inimene saab selle arvamuse kohe. Et ootame kõik erakonnad näiteks ära? Laseme kõigil erakondadel järjekorras öelda midagi. Et siin käib ka üksteise suhtes mäng, see pole minu meelest ideaalis... Reeglid on teised lihtsalt.

Väga hea, jõudsimegi järgmise teema juurde! Mõeldes siis nüüd oma tänasele tööle ja kõigile, mis varem oleme rääkinud – mis on see, mida *online*-toimetaja või veebitoimetaja peab oskama, et oma tööd teha?

Tudeng 1: Minu meelest peab oskama otse telefonikõnest sisse trükkida. Näitab seda kogemust, et see on kindel.

Miks ta peab seda oskama?

Tudeng 1: Seepärast, et ... tegelikult saab ta oma tööd niimoodi paremini teha. Ta saab pärast seda vaadata seda lugu pikemalt, kui et ta võtab selle lindistuse ja hakab seda ümber kirjutama, siis läheb juba nii palju aega.

Ehk siis kiirus on see, mida saavutab sellega?

Tudeng 1: Saavutab selle, et ta saab seda lugu läbi mõtestatumalt teha, tal on rohkem aega pühenduda sellele, kas miski on oluline või ebaoluline. Võidab selle aja endale juurde. See on tehniline oskus, millega võidab aega juurde. Lugu tuleb kvaliteetsem.

Tudeng 3: Arvan, et ... see kõlab hästi pahasti, aga selline hakkimisoskus, kuna sa pead tootma, siis võidki tootma. Enne ütlesid, et ei võta kolme poliitiku arvamust ühte loosse, vaid paned nad kõik eraldi. See ongi see, et võtad kuskilt mõtte, teed kolm inimest eraldi, võtad neilt kommentaari. Mis on veits nõme, et meil on igas portaalis samad lood, viide vahel juures, vahel pole. Näed teises portaalis mõnda ägedat lugu, kuid et mitte samamoodi teha, pead oskama sealt selle ägeda fookuse välja võtta, mis on teine ja teed omamoodi. Teed samamoodi hästi lühikese asja, hakkimine ja fookuste leidmisoskus on oluline.

Kas hakkimise all mõtled seda, et nagu poliitikute näide oli, et ei tule kõik info erinevatelt erakondadelt, poliitikutelt üheaegselt ja sa ei peaks ootama või see, et saaksidki ühe ühiku asemel, kus kõik kolm võtaks sõna, hoopis kolm ühikut?

Tudeng 3: Jah, kõik on nii ehk naa ühendatud rubriikide all. Kui inimene läheb ja leiab selle ühe loo ja tahab saada vastulauset, siis ta näeb seda vastulauset selle artikli all või kõrval või kuskil. Heas veebiportaalis peakski olema lood rubriikide kaudu hästi ühendatud olema.

Tudeng 5: Kohe all on väiksemas kirjas, et...

Tudeng 1: Olen natuke eri meelt ikkagi. Võimaldab see, et inimesed saavad vastata kohe, tekst läheb eetrisse. Mitte kohe, kuid üsna kiirelt. See võimaldab seda, et tegelikult see kiirendab avalikku debatti teatud teemadel. Mingi põlev teema, siis inimesed reageerivad ja käib kiirelt andmete töötlemine.

Tudeng 2: Samas see tüütab kiiremini ära mingil teemal ja lõpuks see debatt hajub.

Tudeng 5: [Segane sõnade jada – L.L.] Igatpidi hea. See ongi veebi eripära lihtsalt, et okei, *Guardian* teeb küll natuke teistmoodi veebi, põhimõtteliselt paberlehe tempos.

Tudeng 3: Neil on ju mingid *freelancerid*, kes saadavad ei tea kust mingeid megapikki reportaaže, meid ei anna võrreldagi sellega

Tudeng 5: Ei saagi võrrelda. Lihtsalt ongi sellise kiire veebitoimetuse eripära.

Mõeldes Eesti portaalidele, mida Eesti veebiajakirjanik peaks oskama? Või veebitoimetaja, kuidas iganes neid nimetatakse.

Tudeng 1: Minu arvates üha enam olulisi oskusi on videointervjuu tegemise oskus. Tegelikult teksti, infovoo kiirelt haldamine on see, mida niikuinii peab oskama, kuid et nüüd saada väga head veebitegijat, peaks ka tegelt seda oskama. Peaks olema võimeline kiirelt hüppama, minema kedagi hüppama, tegema videoloo sama hästi kui tehakse televisioonis. Seda ei tehta veel, kuid peaks sinna suunas minema.

Tudeng 5: See juba läheb, on palju räägitud ka Kapitali saates. Oli sellest pikk lugu, kuidas nüüd peab ajakirjanik suutma kõike teha. See annab talle kõva eelise.

Tudeng 3: See ongi see, et kas selle jaoks peab olema eraldi veebitoimetaja või selle jaoks peab olema üks veebitoimetaja, kes suudab kõike teha.

Tudeng 5: Küsimus on selgelt rahas. Kui oled nii rikas, et suudad palgata iga asja jaoks eraldi inimese, milles küsimus?

Tudeng 3: Kui me räägime kvaliteedist?

Tudeng 1: Minu arvates peaks kõike olema selleks võimalised, inimesed ju töötavad veebis vahetustega, satuvad eraldi vahetustega, et ei satuks sisse vahetust, kus keegi ei oska teha videot. See võimekus peaks olemas olema.

Tudeng 5: Ei räägi ju päris raketiteadusest. Filmimine, lõikamine on tegelt ju tehtav.

Tudeng 3: Mõni ju ei oska lihtsalt.

Tudeng 1: Lõikamine on üks asi, mõtlesin aga rohkem seda, et oskab ilusti küsida küsimusi, et oleks sujuv.

Kas see, mida kõik välja tõite, on see, mida teie arvates ideaalne veebitoimetaja peaks oskama või see ongi see reaalsus, mis täna on, vaadates Eesti veebiportaale?

Tudeng 5: Küsimus on selles, et kui ta ei... muidugi on kõigil erinevad oskused, isegi kui samad oskused, siis tase on erinev, üks ole, et lihtsalt mida rohkem oskad, seda rohkem eeliseid on. Mina näiteks ei oska vene keelt, see on tohutu miinus, teine minu kõrval oskab palju vähem asju teha internetis ja videotega, mis iganes asjadega, aga, kurat, oskab vene keelt! On pika puuga ees, kogu moos. See lihtsalt on...

Tudeng 1: Videote puhul on natuke võimalust ka ...lõigata küsimused välja, saab natuke mängida. Siis ongi see, et kes oskab vene keelt, saab enda küsimused välja lõigata, hiljem sisse lugeda... Tegelikult ongi tehniliste oskuste mitmekesisus hästi oluline minu meelest. Oli see ikka küsimus?

Jaa, see oli vastus küsimusele, et mida arvate, mida *online*-toimetaja peaks oma töö tegemiseks oskama.

Tudeng 5: Läheb natuke teise kategooriasse, kuid...

Läheb ikka samasse kategooriasse, et mida võiks või peaks oskama.

Tudeng 5: Veebi puhul, keeled on muidugi igal pool olulised, kuid veebi puhul on see tehniline mitmekesisus.

Selge, lähme edasi veel järgmise küsimusega! Mõelge taas oma tänase töö peale. Kuidas te tajute enda vastutust loo autori ja avaldajana?

Tudeng 1: Vastutus on seotud minu jaoks natuke sellega, et kas reaalselt on lugejaid ka sellel. Täna meil oli selline katse, tõenäoliselt lugesin ise kõige rohkem, keegi teine kõrvalt ei lugenud. Selles mõttes see on natuke seotud ka sellega, mis ei tähenda, et tööd peaks kehvemini tegema! Minu jaoks täna seda ei tulnud välja tegelikult.

Tudeng 2: Kui oma nimi läheb alla, ei taha kräppi avaldada küll. Ma arvan, et see on väga paljude veebitoimetuste puhul. Mis Delfis on, ...mis see nimi on, mille alt avaldatakse neid...

Tudeng 4: See on Postimees, Risto Mehine, ainult sport.

Tudeng 2: Siuksed asjad. Kui oleks kindel reegel, et peab enda nimega avaldama, siis arvan, et oleks seda vahtu ka vähem. Muidugi, toovad klikke, kuid mingis mõttes uudisväärtus, millel lugu põhineb, oleks teine.

Tudeng 3: Kas ei pane portaali nime sellistele lugudele, mis mujalt võetud?

Tudeng 2: Ikkagi on ...

Tudeng 3: Mingeid nõmedaid asju ka, millele keegi ei taha oma nime alla panna.

Tudeng 4: Usun, et seal on ...

Tudeng 3: Minu meelest panevad nimesid ka Elu24-s...

Tudeng 4: Väga vähe

Tudeng 3: ...mis on põhjus, miks Postimees sinna toimetajaid väga ei saada.

Tudeng 4: Väga vähe panevad nimesid

Tudeng 2: On ju mingi Risto...

Tudeng 5: Risto Mehine jah, see on välja mõeldud tegelane. Aga mina tahtsin öelda seda, et põhimõtteliselt kogemust ei ole paberväljaandes ega veebitoimetuses, kuid tundsin täna, et

..samamoodi, polnud lugejaid ka. See vastutus tundus väiksem, muretsesin vähem, kui oleks kräpp läbi läinud, lähen ja muudan kohe ära. Just see, et on muudetav. Kui on ränk viga või eksimus sisse läinud, siis saab veel muuta. Põhimõtteliselt midagi ei muutu. Kui paberis oleks ilmunud, oleks pekkis.

Tudeng 4: Mida suurem on tempo, seda väiksemaks muutus vastutus. Kui mul oli viimase loo jaoks poolteist tundi, siis kirjutasin juba vastutusega. Kuid esimesed kaks refereeringut... need lasin lihtsalt välja. Põhimõtteliselt ei mõelnud küll, et issand jumal, issand jumal, käed ei värisenud.

Olid enda toimetaja, keeleteoimetaja, loo autor ka, kõik ühes isiksuses.

Tudeng 4: Täpselt.

Kuidas teie tööd mõjutas see, et, esiteks muidugi see, et teil oli kiire tempo peal, teiseks see, et teadsite, et nii, kui loo valmis saate, mitte keegi ei loe seda üle enne, kui see välja läheb?

Tudeng 2: Mõjutas.

Mismoodi?

Tudeng 2: Ma ei oleks mitte kunagi mingisse suurde portaali tahtnud oma lugemiskoorte reportaaži panna. See oli piinlik lihtsalt. See oli nii piinlik, vastik. Ma poleks teinudki sellist lugu ise! Vähemalt mitte sel kujul. Ehk videoga, kirjutanud, mitte nii, nagu teise kursuse raames tegin.

Tudeng 4: Minu arust vahetevahel on see asi, et kui ajakirjanik hakkab liiga palju mõtlema ja põdema ja mõtlema, et mida ma välja lasen, võib see hakata ebatervislikult mõjutama sind. Kramp, mis hoiab ajakirjanikku..

Tudeng 2: Aga see vastutus ongi suur!

Tudeng 4: Vastutus on suur, aga kui see on ebatervislikult suur, siis ei suuda sa üldse enam kirjutada seepärast, et hakkad kahtlema iga oma käiku, valikut, mis teed. See võtab... eriti veebis, kujutan ette, kui tempo on taha, siis lihtsalt seda aega ei ole kogu aeg krampis olla.

Tudeng 2: Jaa, ma tean.

Tudeng 5: Tekib ajaline tunnetus, rahu, kindel liin.

Kindlasti ehk aitab ka see kaasa, et kui sul on komaviga või mis iganes viga, võid selle ära parandada.

Tudeng 5: Absoluutselt. Toimetaja olemasolu on küll... Praegu tegid teksti valmis, blämm, läks eetrisse onju. Kardan, et paljudes toimetustes võibki nii olla, sest nii palju vigu on tänapäeval.

Tudeng 2: On üleval, siis vaadatakse üle, mitte ...

Tudeng 5: Tihti isegi ei muudeta.

Praegu läksid Peegli portaali asjad lihtsalt üles, võib-olla paaris kohas ise jagasite, usun, et lugejaid sellel väga võib-olla ei olnud. Kui näiteks järgmine kord teha seda niimoodi, et iga lugu, mis üles läheb, läheb ka kas nt ÜTI Facebooki konto alt kohe link välja, et näe, uus lugu tuli ja iga 10 min tagant tulevadki lingid ja näiteks toimetaja ja mina Marjuga jagan oma seintel neid asju ehk siis lugejad on sadakond, rohkem, kindlasti igale loole.

Tudeng 2: Potentsiaal on suurem mingis mõttes

Jah, ulatub kaugemale kui see, mis praegu oli. Kuidas siis oleks? Siis poleks enam seda tunnet, et kirjutame sahtlisse neid lugusid, vahet pole, kui viga sees on.

Tudeng 4: Ega ma praegu ka väga sahtlisse kirjutanud selles suhtes. See auditoorium, kes Peeglit loeb, on tsipa nõudlikum. Minu arvates, mida suuremaks auditoorium läheb, seda anonüümsemaks ta natuke läheb. Mina isiklikult... mulle absoluutselt ei loe auditoriumi suurus. See on puht inimlikult. Ma ei viitsi põdeda enam.

Lugu ilmus, sinu nimi oli all, vahet pole, kas loeb 10 või 1000 inimest?

Tudeng 4: Kõige esimesena sa vastutad ikka enda ees ajakirjanikuna ja see on kõige peamisem minu arvates.

Tudeng 2: Kusjuures pulli me poleks küll teinud, et „lumivalge ebamaine organ Raekoja platsis“...

Tudeng 3: Ma ei tea, *why not?*

Tudeng 4: Miks mitte?

Tudeng 1: Toimetuse töö olnuks hoopis teistsugune.

Mismoodi teistsugune?

Tudeng 4: Hierarhia oleks rohkem paigas olnud.

Tudeng 5: Tõsiseltvõetavam.

Tudeng 1: Kui neid oleks jagatud tõsiste uudistena, siis minu arvates oleks... kuidas öelda, siis oleks pidanud rohkem mõtlema läbi mõned asjad, päris palju planeerima, mõtlema.

Tudeng 3: Siis oleks originaallood juba teinud ka. Täna on laupäev ju.

Tudeng 1: Töö oleks teistsugune olnud.

Tudeng 5: Mingis mõttes meeldis, et oli vabam õhkkond. Alguses tegelt oli peaaegu nagu päris pinge. Aga teadsid, et tegelt nagu, halloo, midagi ei juhtu.

Tudeng 4: Õpikeskkonnas siukse vertikaalse toimetuse, käsuliini rakendamine on nonsenss.

Tudeng 2: Mitte käsuliini, kuid et oleks... kohati oli hajutatud vastutus. Mingis mõttes oli hea, kõik vastutasidki, kõiki huvitas. Aga nagu sellele... ma ei tea, kas saab alati lootma jääda.

Tudeng 3: Õppimiseks oli super. Tööl sa ei respektieriks kunagi sellist asja, aga õppimiseks oli ülivinge. Nagu see, et kõik tegid koostööd ja hästi vaba ja mõnus oli.

Tudeng 5: Kriisikommunikatsioon siin, ei tea, kas see aasta vist ei loeta seda ainet, seal oli samamoodi kuuetunnine siumulatsioon päris olukorrast, kus Tartus oli elektriijaama mingi põleng, plahvatus, tuli see lahendada. Sarnane, saad aru, et päriselt on kõik okei, aga läks sealgi selliseks... olukorraks, kus tekkis paanika. Said seda tunnet tunda, kuid kõik oli korras. Õppimiseks hästi hea. Mulle meeldib.

Tudeng 4: Simulatsioonid on head, nad on kõige paremad õppimisvahendid üldse. Olgu see raadio, mingi päeva simulatsioon, täna see. Saab lihtsalt nii palju rohkem teada. Nii ennast kui seda eriala.

Jõudsimegi viimase teema ja küsimuse juurde viimaste sõnavõttudega. Tänapäev õppetöö seisukohalt – mis meeldis, mis oli hästi?

Tudeng 2: Minul isiklikult jääb tihti peale mulje siin instituudis, et praktilised ja teoreetilised ained ei õpeta meile sama asja kohati. Juba see, kuidas kohe unustati ära ajakirjanduslik vastutus, et „oo, paneme selle“ aga nagu... noh, praktilisi aineid võiks täiega palju rohkem olla. Muidu ongi..

Tudeng 4: Mul on värske kogemus Hollandist. Sa vaatad rakenduskõrgkooli ajakirjandusosakonda ja ülikooli ajakirjandusosakonda – need on kaks täiesti eri asja. Ühel pool õpitakse... rakenduskõrgkool oli ühel pool tänavat, teisel pool oli ülikool, seal õpetatakse kaht erinevat asja. Üks on teooria, teine väga tugev praktika.

Tudeng 2: Aga siis ongi see, et kui oleks praktilist rohkem, võib olla õpiks teoreetilist rohkem rakendama.

Tudeng 4: Aga mis formaadi sa endale valid...

Tudeng 2: Kui läheks niiviisi tööle, et mul pole ühtegi praktilist ainet olnud, siis kujutan küll ette, nagu mind oleks vette visatud.

Tudeng 3: Andis päris hea pildi toimetuse tööst, välja arvatud see, et ei olnud kindlad ülesanded laiali jaotatud. Aga teeks hea meelega uuesti ja seekord sedasi, et Tudeng 1 on valmis, et mida kujutab endast päevatoimetaja töö ja igäüks tulebki mingisuguse ideega. Ütlesid Delfis [Päevalehes – L.L.], samas ERRis näiteks tuleb portaal alati hommikul ka AK toimetusse.

Tudeng 1: Mõte oli selles, et ideed on küll, kuid pole koosolekut hommikul, et hommikul arutatakse, et sina teed seda ja sina toda. Mingid asjad räägitakse jooksvalt läbi. Kuule, peaks sellelt küsima arvamust, et jah, on hea idee, tee. Nii-öelda koosolek ikka toimub, kuid elav koosolek, mitte hommikune kindel.

Tudeng 3: Põhimõtteliselt mulle hullult meeldis ja õppimiseks hästi hea ja andis ülevaadet ja tahakski uuesti proovida päris asja.

Mida võiks teistmoodi teha järgmisel korral?

Tudeng 4: Anda rohkem ettevalmistusaega.

Tudeng 1: Ta võiks olla... mingi tööpäeva. See annaks võimaluse päriselt teha seda, et helista sellele ja helista sellele.

Tudeng 2: Võiks olla paigas, et kui palju peaks ise seda teksti tootma, looma. Kui palju võib mujalt... Läheb väga lihtsalt selleks „paneme pressiteate, siis saab selle teema kajastatud“.

Tudeng 3: Rubriigid peaks loomulikult paigas olema, kuid see, kuidas neid täidetakse, tuleb ju jooksvalt. Eeldan. Võiks olla tööpäev ja näiteks 8-17, et 8 lepid teemad kokku, 10 hakkad helistama. Mitte nii, et kella ühest lepime kokku ja hakkame helistama, et ma nüüd tunni pärast lendaks kontoris sisse.

Tudeng 2: Laupäeval väga ei lenda.

Tudeng 3: Alati võimalik, kuid pole lihtsalt viisakas.

Tudeng 4: Tekitab jaa ebamugava tunde.

Teie vastustest saan aru, et jäite rahule.

Tudeng 2: Väga

Tudeng 5: Põnev oli!

Tahaks veel?

Tudeng 3: Ühe korraliku teeks veel!

Tudeng 4: Tava, lähme!

Lisa 3. Fookusgrupi intervjuu 2, transkriptsioon

12.04.2014

Grupp 2, Marju Himma-Kadakas

Kestvus: 42min

Rääkige siis, kuidas üks lugu valmis ja mis te tegite?

Tudeng 6: Kõige lihtsam oli võtta üks pressiteade ja siis teha natuke seda enda järgi ümber. Enda sõnadega ja. See oli selline kõige lihtsam variant, sai hästi kiiresti valmis. Aga, mis siis natuke rohkem vaeva oli, oli see lugu, kus Tudeng 1 tahtis teha sellest skulptuurist lugu. Keegi ei teadnud, mis skulptuur see üldse on, aga õnneks guugeldades me leidsime siis Postimehest sarnase artikli, sain teada, et see on selle *moodperformance* tantsu skulptuur.

Tudeng 7: Kas see valge asi seal Raekoja platsil?

Tudeng 6: Jah. Ja siis, mul ei jäänd muud üle, kui ma lihtsalt võtsin telefoni, helistasin sellele pressiesindajale, kes siis oli ülimalt nõus minuga infot jagama.

Okei.

Tudeng 7: Kuna mul oli see kultuuritoimetuse seal vastutada, siis mul oli suht siuke jama seis täna, mis tähendab, et ega midagi võtta ei anna. Siis, viimase tunni uudiseks oligi siuke olukord, et midagi olnud ja siis mõtlesime, mis oleks siuke enamvähem kultuurne, aktuaalne teema ja siis läksime tänavalt inimeste käest küsima. Et mis nad sellest arvavad. Kuna keegi teadis, et Tudengite öölaulupeole ei tohi oma alkoholi kaasa võtta, siis me läksimegi inimestelt küsima. Küsisime arvamused ära ja siis hakkasime seda lugu kokku panema ja siis ega ei tea, kas ei tohi tarbida või noh, me ei leidnud mingit kinnistust sellele ja siis me kirjutasime selle teksti kokku umbes niimoodi, et mis siis saaks kui ei tohiks, kuidas inimesed sellesse suhtuvad ja siis noh lõpuks sai see lugu sellise pealkirja ka...

Tudeng 8: Palju tuli meile kasuks ka meie varem tehtud lood. Nii audio kui visuaalid kui tekstid. Ja see oli nagu kõige lihtsam viis võtta video ja siis me vaatasime, kas me saame seda kasutada, et kas ta nagu ajaliselt sobib, et nagu selline universaalne. Siis, kui autor oli meie seltskonnas, oli hea küsida, et kas tal on valmis kirjutatud see ..liid. Siis oli kerge copy-paste. Siis me küsisime, et kas ta ise mõtleb pealkirja või me paneme ise midagi. Ja siis sisu ja salvestama ja need olid kõige lihtsamad. Ja neid oli hea, et meil neid oli muidugi. Ma arvan, et muidu oleks paanika olnd.

Tudeng 9: Tegelt see oli meile paras üllatus, et me kahekesi majanduse saime. Et see oli ikka päris krõbe teema nagu täiesti nullist alustada. Aga mina siis küsisin kohe, kas kellelgi on mingit majandusuudist või midagi pakkuda. Oli üks audiolugu, siis too oli esimene, mis me, millest me tegime. Suhteliselt keeruline.

Tudeng 6: Mina tegin, lihtsalt tegin *The Economist*ist tegin nagu tõlkeuudise. Et kuna need *bitcoin*id on Eestis ka pidevalt kajastatud siin viimasel ajal ja kui seal Hiinas turg on põhimõtteliselt kokku kukkumas, siis see mõjutab nagu *bitcoini* väärtust Eestis ka.

Tudeng 9: Ma lisaks veel selle ka, et kuna täna oli laupäev, siis tegelikult oli natukene raskem, kuna sa ei saanud helistada igale poole ja küsida üle. Isegi võtsid julguse kokku ja helistasid pressiesindajale. Jah, tegelt ta peab selliste asjadega tegelema. Aga jah, ma usun, et argipäeval oleks natukene kergem olnud.

Tudeng 7: Endal sesmõttes ei tulnud väga uudiseid toota, et kui ei saandki ilusti kätte, siis midagi ikka sai kirjutada kokku. Kui me oleks tahtnud kvaliteetsemat ajakirjandust enda reporteritööga teha, siis.

Tudeng 8: Aga õppimise mõttes oli see hea.

Tudeng 6: Jaa.

Tudeng 8: Audiot, videot ja teksti. Kõike nagu sai.

Teate ka nüüd hästi palju, oma materjali on juba ees olnud, et selline, pigem refereerimise teema ja eelneva materjali kasutamine, et. Pange kirja siia sama lehe teisele küljele ühe minuti jooksul, need oskused, mida kasutasite reaalselt. Nimetage neid oskusi. Mis oskusi te reaalselt kasutasite?

Tudeng 6: Kui algtasemele minna, kirjutamisoskus ja lugemisoskus.

Need on ka oskused, mida te kasutasite. Mõtlemisoskus, mulle tundub, on teil kõigil vist nagu loomulikult olemas. Jagage siis nüüd, mis oskusi te kasutasite.

Tudeng 8: Copy-paste.

Copy-paste. Räägi, mis sa kirja panid sinna ja mis ja kus sa kasutasid?

Tudeng 8: Kui Kadri saatis mulle oma liidi, oma pealkirja.

Tudeng 7: Peamine, millega oli kokkupuude, oli peegli kasutamine. Ses mõttes, et see vajab omajagu arusaamist. Võinoh, algul ei saand midagi aru ja siis maki kasutamine ja teksti loomine ja mõtlemisvõime ja interneti kasutamine ja koostöövõime ja. Lugemis- ja rääkimisoskus.

Tudeng 8: Mina panin selle, et endale huvitavast teemast just leida midagi.

Mis see on? Natuke räägi.

Tudeng 8: Majandus, et ma ei ole nagu väga kodus, et ma ei tea neid väljendeid ja neid igasuguseid asju nagu. Et nagu raske oli üldse mõista, millest nagu räägiti. Et enne oleks pidand sõnaraamatut kasutama. See on see, et kui sa hakkad midagi tõlkima, siis. Minul

on vähemalt see, et ma saan nagu ingliskeelsetest tekstidest, lugemisel ma saan aru, millest nagu räägitakse, aga see, et ma teaks otseterminet, mis see eesti keeles peaks olema. Ja kui on vajadust, ma ei taha nagu rumalalt kõlada ja lõpuks enda nime alla, et. Ütleme nii, et ma üritasin selle teksti teisendada nagu tõlkimisel võimalikult inimkeelde ära, et ei oleks võimalik eksida ehk siis ma üritasin nagu täielikult nendest terminitest loobuda. Et ainult sisu niiöelda edastada.

Kuidas sina?

Tudeng 9: Püüdsin oskust püsida fookuses. Näiteks ühe looga ma kirjutasin ühe uudisloo, selle tutvustavaks lõiguks. Aga sa pead seda seal jälgima ka, et ei kirjutaks lihtsalt, et see on see ja see ja see, vaid sa pead teadma, mis seal uudisloos ka on. Jah, et kuidas sa tutvustad seda.

Tudeng 8: Me nägime vaeva.

Mis oskusi sa?

Tudeng 9: Näiteks pildistamisoskus. Ja oskus leida ka teemasid. Eesti teema - et mida sa teed või kust sa otsid seda.

Tudeng 8: Jah, selle pealkirja loomisega oli ka hull tegemist, et mis on lõöv. Ei saa lihtsalt mingit kuiva panna. Jah, peatoimetajat pidi ikka kuulama. Küsid. Me teadsime, et tunni aja pärast peab tulema mingi kultuuri-või teadusteema, kust me nagu leiame. Vikerraadio, kultuur.err.ee vist otsisime ja vaatasime. Ja siis me vist sattusime mingisuguse teadusuudise peale. Et noh, kui joppab, siis joppab ja kui ei joppa, siis. Siis tekibki selline tunne, et kust ma leian. Eesti uudist.

Tudeng 6: Oskus guugeldada ka. Selle skulptuuri puhul oli niimoodi. Et ma ei tea mingi valge skulptuur, tee uudis. Et siis midagi vist guugeldasingi. Valge skulptuur. Tartu Raekoja plats. Umbes midagi sellist. Et sealt sai juhtnõore, kuhu peaks nüüd keda ja kelle poole pöörduma.

Tudeng 8: Tegelt me teadsime, osad on ju kirjutanud neile. Liidid ja asjad, et miks me peame nagu uuesti looma hakkama. Et kui autor ei ole sellega nagu nõus niimoodi, siis kuidas me autori kätte saame ja. Siis nad küsisid, miks teil üldse vaja on. Et kommunikatsioonilõhe.

Tudeng 9: Et ajaplaneerimine.

Ma saan aru, et tõusis praegu esile see, et valdkonda peab tundma ja peab nagu hästi orienteeruma selles. Toodi esile ka tehnoloogiline osa, et rääkige sellest. Kuidas sellega on?

Tudeng 7: Põhiline, miks lood hiljaks jäid, oligi, et me ei saand neid nagu Peeglistse üles panna ja leida mingeid kohti, mingeid linke seal.

Tudeng 9: Teha ja luua ja.

Tudeng 7: Tekkisid ka mingid muud probleemid, et seesama autorite teema. Noh, ei olnud varem kokku puutunud ja ei teadnud, mis asi seal täpselt olemas peab olema.

Tudeng 8: Eeldasime, et piisab kasutaja loomisest, kuid kui kell üks läks lahti, oli kõigil nagu „ooo, kümne minutiga ei jõua kõike vist!“

Tudeng 7: Selles mõttes see esimene tund oligi kõige keerulisem. Ei olnud aimu, mis materjal on, kust midagi leiame, edasi oli see, et ootasime aega, et lugusid üles panna.

Kuidas tehnilise poolega oli?

Tudeng 8: Ühisaitamine tekkis juba, Karelist sai IT-spets ja nii läkski. Oli pisut segane see süsteem. Vormistamine – audiolood olid inetud, pilt tekst ja autor lähevad ebaloogilises järjekorras ja samas kui autor ja toimetaja on, ei teki tühikut vahele

Tudeng 9: Toimetaja kohta üldse polegi

Tudeng 7: Ei saanud osasid asju teha nii, nagu tahaksime, sest kas ei osanud Peeglit kasutada või seal polegi võimalik teha niimoodi neid asju.

Märkige nendele, mis te sinna panite, lihtsalt tärnikesed, mis olid need oskused, mida koolis, ülikoolis olete nüüd õppinud reporteritöö kursuse või muu aine raames. Saatke need paberid nüüd mulle, pange nimi ka peale.

Tahan, et räägiksite nüüd natuke sellest, kust ja kuidas otsisite materjali. Puudutasime seda natuke, kuid rääkige palun natuke täpsemalt! Ja kas suhtlesite näiteks otse mõne allikaga.

Tudeng 10: Mina otse ei suhelnud aga kasutasin näiteks ühte pressiteadet. Siis tuligi see, et küsisin, kas kellelgi on midagi pakkuda. Esimene oligi Tudeng 3 audiolugu. Siis... ei tea. Üritasin otsida küll internetist. Panin eile juba paika need, kust saab just majanduse kohta, kust leida, hakkasin otsima. Kuidagi sai ilma selleta hakkama.

Tudeng 8: Ma lihtsalt guugeldasin, tõsiselt, olin jumala hädas sellega, siis saime aega juurde sellega, et raadiouudis sai esimesena üles ja siis ma üritasin võimalikult ruttu end teemaga kurssi viia ja panin alguses tavapärased Postimehe ja Äripäeva jooksma, et millest üldse kirjutatakse majanduse valdkonnas. Siis lõpus, kui hakkas üle viskama see majandus, hakkasin mõtlema, et mis Tudengile korda läheks, tuligi see vox popi mõte, et kuidas Tudeng majandab.

Tudeng 6: Esimese loo puhul teadsin, et teleosas üks tüdruk tegi loo, mis on väga hästi Eesti teemasse, siis teine oli mulle ka, et otsi mulle mingi teema, alguses mõtlesin, et kust ma saan, kui keegi ütles, et vaata neid kohalikke vallalehti ja siis ma otsustasin pressiteate kasuks, kuna ise olin Haridusministeeriumis praktilal, see on tavaliselt esimene koht, kust vaatan igasuguseid pressiteateid. Siis avastasin, et oli hiljuti pandud üles üks, mida pole väga

meedias kajastatud. Kolmanda puhul toimetaja ütles, et tee seda. Kuna infot selle kohta ei leidnud kuskilt, pidin helistama pressiesindajale ja küsima ise otse ta käest.

Tudeng 10: Kuna minu teema oli haridus, teadus ja natuke kultuuri, siis ma kohe mõtlesin, mis asutused või organisatsioonid sellega seotud on, näiteks kus mida veel võib leida, on AHHAA, kultuuriaken Tartus, mis täna toimub, Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht. Vaatasime ka meie ülikooli teaduskonda, äkki on mingi põneva doktoritöö kaitsmine, mingit teemat atraktiivselt siduda sellega. Osad videolood tulid varasemast teistelt tegijatelt ja ülejäänud saime koos otsitud ja leitud ja tehtud.

Tudeng 7: Minul selles mõttes põhiliselt oli see, et panin kõik videolood üles, mis meil olid ja tänu sellele tuli neid tekste mõelda juurde ja pealkirju, ses mõttes polund mul vaja mingit ajakirjanduslikku tööd rohkem teha, midagi kuskilt otsida. Vox poppi käisin tänaval tegemas ja ...

Kui palju ise tootsid teksti, originaalsus?

Tudeng 7: Minimaalselt

Arusaamatu autor: Minimaalselt jah

Siinpool?

Tudeng 6: Sai natuke isegi vist rohkem kui minimaalselt aga mitte väga palju.

Kirjelda, mis see tähendab!

Tudeng 6: Kõige rohkem sain ise luua viimase skulptuuriloo puhul, kus ise helistasin ja kuna info öeldi mulle suuliselt, pidin mõtlema, kuidas seda kirjutada ja... põhimõtteliselt pressiteade oli see, mida ma ainult muutsin ise, sõnastasin ümber. Seda ma ei teinud. Esimese loo puhul pidin sissejuhatava teksti ise kirjutama.

Tudeng 8: Mul tuli ka nagu väga vähe seda enda loomingut sinna.

Tudeng 7: Sul oli see tõlkeasi. See on ikka rohkem enda looming, kui meie videokokkuvõtete tegemine.

Tudeng 8: ...mis nurga alt vaatad. Võid ju praegu öelda, et seisan kohapeal, teisalt jällegi ei seisa me üldse kohapeal

Tudeng 7: Väga diip!

Tudeng 9: Ikka väga minimaalselt ikka.

Sina käisid väljas toomas materjali. Mis oskusi selle juures pidid rakendama, et sellest asjast algusest lõpuni saaks asi?

Tudeng 8: Vaatasime väliselt, kas tundub Tudeng või mitte.

Tudeng 7: Kuna mina olin raadioosa läbinud, hästi vähesed meist on seda läbinud, keegi teine polnud vaba ka, mina käisin seepärast tegemas.

Mis oskusi kasutasid?

Tudeng 7: Kuidas küsida küsimust sedasi, et saan vastuseks rohkem kui „jah, ei, ei tea“.

Intervjueerimistehnika

Tudeng 7: Rohkem raadiole omane, et kui vox poppi teen, saan sisuliselt ühe küsimuse küsida, mitte et küsin 10 täpsustavat juurde.

Tudeng 6: Mõelda ette, mis lugu tahad ja kuidas esitada tahad. Siis kasutasin teleosast saadud oskust kaameraga ja pildistamisoskust ka, mida väga väga pole, kuid neid kasutasin.

Kuidas pärast montaažiga oli?

Tudeng 6: Sellega oligi nii, et minu ja Tudeng 3 arvamused lõpptulemusest erinesid täiesti. Alguses oligi tegelt halvasti see, et toimetuse koosolekul ei rääkinud läbi, et mida tahab toimetaja ja siis Tudeng 3-ga ei jõudnudki kokkuleppele, kuid ta otsustas, et tahab selle ikkagi videoks kokku monteerida ja siis ta püüdis seda ise. Mina tahtsin rohkem galeriina seda esitada, kuna see monteerimine ja loo sisselugemine võtab päris tükk aega ja see kaamera oli värisevate kätega tehtud, ma pigem ei eelistanud seda.

Mis oli kõige raskem kogu päeva jooksul?

Tudeng 7: Alguses, kui ei osanud midagi teha ja millest kirjutame ja kust teemad leiame ja kas ikka kõik jõuame ära teha õigeks ajaks.

Tudeng 9: Rütmi kättesaamine, alguses oli, et kas toimib, kuidas toimib. Pildid, kuidas saame. Tehniline ja oskuste pool oli vajaka. Oleks eeltööd teinud, oleks parem.

Tudeng 6: Minu jaoks oli ka algus kõige raskem, kui pidin minema väikse kaameraga, millega pole harjunud filmima. Siiani oleme kõik suurtega teinud. Fotokas ka, mida pole varem kasutanud. Lisaks sellele see, et meil Tudeng 3-ga olid täiesti erinevad mõtted, kuidas seda lugu teha. See oli alguses hästi raske. Mõtlesid küll, et mis sellest saab, kella viieni välja! Aga edasi läks libedamalt.

Tudeng 10: Alguks, et vedama saada asi. Mina mõtlesin küll kohe üle, et ei jõua ära, ei leia kindlasti uudiseid, siis hakkas aga nii lihtsalt minema, et aega ei läinudki rohkem.

Tudeng 8: Arvan, et kuna tegin selle tõlkeuudise, siis ei saanud täpselt aru, mil määral.. minu jaoks pole majandus valdkond, kus saab.. mul pole tutvusi, raske on toota uut uudist, jääb üle

see, et refereerin, kuskilt võtan. Kuid kui palju võib võtta? Reeglid jäid minu jaoks veel arusaamatuks.

Kuidas oli? Toimetuses polnud väga palju reegleid üldse. Kas tundsite mingitest asjadest puudust või oli hea, et saite ise teha?

Tudeng 7: Selle võrra oli lihtsam, et ei teadnud, mida me teha ei tohiks.

Kus jäi nendest oskustest, mida koolis õpetame või ei õpeta... kus jäi oskustest puudu, mida koolis pole õpetanud... ühesõnaga, üritan nüüd paremini sõnastada – mida peaks koolis veel õpetama, et te hakkama saaksite sellises toimetuse keskkonnas?

Tudeng 10: Kui palju annab õpetata sisekliimat ja tehnilist oskust.

Tudeng 7: Seda oleks võinud küll seletada, läbi näidata, kuidas saame uudiseid üles panna.

Tehniline.

Tudeng 6: Jaa

Tudeng 9: Võib-olla seda ka, et pidime vaatama neid videosid, onju, seal oli ka räägitud neist hüperlinkidest ja asjadest, kuid kui ise läbi ei tee, siis meil kõigil oli... Tudeng 5 küsis, et kuidas, kas keegi saab aidata! Tänapäev kogemus näitab, et läbi oma praktika on kõige parem

Tudeng 7: On see ka, et leiaks ju kõik üles, kuid kui on aeg taga ja sellest sõltub hästi palju, kui kiiresti midagi ära teed, siis ehk teengi kuidagi halvasti, kuid et saaks kuidagi üles õigel ajal!

Mis oli kõige suurem väljakutse, milleks polnud üldse valmistunud?

Tudeng 8: Majandus!

Majandus! Teema iseenesest.

Tudeng 7: Lugude leidmine.

Tudeng 9: Kui kümne minutiga peame tegema vox poppi ja kirjutama teadusuudist. Aeg ja see, et peame tegema ka galeriid ja vox poppi ja.. lootsime, et lihtsalt teksti tootmine.

Tudeng 8: Tempokus tuli üllatusena. Eelmine õhtu võiks olla paar vox poppi juba valmis, et saaks esimese tunni mööda!

Tudeng 7: Üks asi on see, et kui sul on asju valmis, kuid kui see on su igapäevaelu? Nädal aega järjest teeksid sellist asja, siis kujutan ette, et pühapäeval on täiesti oksendamiseni ja siis tuleb täielik...

Teil ei ole aega ette toota, peaksite iga päev tegema tööd, pühapäev on vaba. Kui iga päev peaksid tegema tööd, kuidas ette toodad? Kuidas siis hakkama saada?

Tudeng 7: Ilmselt peab harjuma.

Tudeng 9: Sõbrad, tuttavad, silmad, kõrvad.

Tudeng 7: Kui oled tükk aega teinud, on sul kohad, kust leiad, stambid sisse kulunud. Teine lõik välja, kolmanda lõigu seitsmes-kaheksas lause välja, onju. Kujutan ette, et see töö niimoodi käib.

Tudeng 6: Kujutan ette, et sellise tempo juures kaob pikkamööda ära see, et väärtustad uudist.

Tudeng 7: Et väärtustad ajakirjandust.

Tudeng 6: Siis juba mõtled, et ah, käib kah, võtame selle ka.

Tudeng 9: Tekkis oma kogemusest ka, et läheb üles, läheb üles, seal on tähed puudu. Kõik see, et näeme ise ka onlainis neid vigu, kuid nüüd saime ise ka kogeda, et aeg mängib rolli.

Aeg on see keskne tegur?

Tudeng 7: Ilmselt küll.

Mida te arvate, et üks *online*-toimetaja peaks oskama? Mis on need oskused, milleta kindlasti hakkama ei saa?

Tudeng 9: Leidsin kinnitust, et üha enam peab reporter suutma nii audiot, teha pilti, osata monterida kõike kokku. Kui nõutakse, et nüüd tuleb vox popp, nüüd lähed videokaamera, kõiki oskusi minimaalselt teades saad minutilise loo kätte!

Kuidas teil tunne oli? Mida arvate, mida peaks *online*-toimetaja oskama selles valguses, et video-audio ja muud asjad?

Tudeng 8: Eks ta suht multifunktsionaalne peabki olema, et kuna kvaliteet on.. ütleme, et pole kõrgeid standardeid, pigem massitootmine, siis ongi lihtsalt et oskaks kõike natuke. Sulle ei anta aega, et tee nüüd üks korralik majandusuudis, palun!

Viimane küsimus, enne kui sind bussi peale lasen, kuidas tajusite enda kui toimetaja vastutust kui loo avaldasite? Mis tundsite sel hetkel, kui läks „salvesta“ nupp?

Tudeng 7: Ei tundnud väga.

Tudeng 9: Kui lõpupoole aega oli rohkem, siis teised autorid vaatasid, et siit võiks natuke kohendada. Siis tekkis küll, et nii ei saaks küll jätta seda.

Tudeng 7: Mul tuli küll selline tunne, et noh, kes see ikka nüüd väga loeb ja...

Tudeng 8: Kui enda nime alla paned, ei taha ju saasta toota ikkagi. Õnneks oli mängulisus juures, tajusid, et see pole nii tõsine, juba seepärast, et Google'i otsingus ei anna tulemust. Vastutuses ka... viie andis välja kümnest.

Tudeng 9: Tööandjate messil ERR-i tüüp ütles, et neil on ligipääs kõigile meie uudistele, siis hakkasin küll mõtlema, et kas ikka kõike kooloniga alustaks!

Tudeng 6: Ei olnud suurt pinget, teadsid, et kell kukub, avaldad ära, kuid mul on pärast mõne minuti pärast aega igaks juhuks üle vaadata ja siis uuesti parandusi teha! Aga kui oleks läinud trükki, siis pärast enam muuta ega parandada ei saa. Selles mõttes *online* on... mõistan, miks nad teevad neid vigu.

Tudeng 7: Miks *online*-meedia on selline, nagu ta on!

Ajafaktor on olulisem, kui lugu ja siis vaatame, mis saab?

Kooris: Jaa-jaa

Tudeng 6: Praegu tundus küll niimoodi.

Tudeng 10: Pealkiri häirib, kui see on ikka vigane, siis...

Tudeng 8: See on see, millega müüd!

Lisa 4. Ülevaade *online*-töötoa vaatlusest

12.04.2014 kell 12:35-16:00

Vaadeldavad: Bakalaureuseõppe teise ja kolmanda kursuse tudengid aine „Veebiajakirjanduse alused“ raames.

Asukoht: TÜ sotsiaalteaduskonna ühiskonnateaduste instituudi auditoorium 206 (Lossi 36)

Kestvus: 4 tundi ja 25 minutit

Tudengitel oli aega kuni pool tundi, et käima saada funktsioneeriv toimetus. Juhendajate poolt oli kindlaks määratud vaid päevatoimetaja, kes ka esimest ühist koosolekut juhtis. Poole tunni möödudes läks käima aeg, mil iga 10 minuti järel pidi ilmuma üks uudisühik.

Määratud päevatoimetaja oli hea suhtleja, pani kõik teised end vajalikul hetkel kuulama ning suutis ka teisi aktiivselt kaasata nii teemade pakkumisel kui töörutiinide loomisel.

Päevatoimetaja oli ainus, kes online-toimetuses varem töötanud. Teistel osalistel on olnud kogemusi peamiselt paberväljannetes.

Konkreetselt korda (räägib üks ning sõna annab-võtab päevatoimetaja) koosolekul polnud, kuid liigset lärmi polnud. Paaril hetkel pidi toimetaja küll üle küsima, mida keegi ütles, kuid valdavalt valitses ruumis rahulik ja vaiksemapoolne õhkkond.

Päevatoimetaja pani koostöös kolleegidega paika ka iga alateema eest vastutaja, kuid nagu hiljem selgus, ei olnud see lõplik lahendus. Kui oli vaja, kirjutasid kõik tol hetkel vajalikel teemadel.

Juba esimese kuue minutiga sai paika, kes mida teeb ja mis alavaldkondadesse on lugusid korjama vaja hakata. Seejärel hakati pakkuma juba valmis olnud lugusid, mis on veel aktuaalsed, samuti uusi teemasid.

Kõigi välja pakutud teemade üle arutleti, kedagi ega midagi ei tehtud maha. Peamiselt lasti loo või idee autoril öelda mõned laused ja juba läks lugu tööplaani kirja. Esimese hooga suuremat selektsiooni polnud, samas olid ka kõik pakutud teemat asjalikud. Suuremat arutelu tekitas videolugu, milles plaaniti võrrelda Genialistide klubis toimuvat täikat Tartu

Kaubamajas toimuva Buduaari turuga ehk nn „hipsterid vs tibid“. Mitmel inimesel olid oma mõtted ja nägemused asjast ja kuigi asi teravaks ei läinud, lepiti lõpuks kokku, et minnakse vaid Genialistide klubisse.

Kui ühel hetkel tahtis keegi päevatoimetaja rütmist välja minna ja torkas ühe teemaga vahele, lahendas toimetaja olukorra viisakalt, paludes võimalust üks teemadering enne lõpetada ja siis selle juurde tagasi tulla. Sellist enesekehtestamist oli veel vaid paaril korral vaja ning toimetaja sai sellega edukalt hakkama. Korra torkas üks kõva häälega tudeng oma teema vahele, mille ta pressiteateid uurides saanud oli, kuid eelmine teema oli lõpusirgel ja seega see katkestus midagi olulist ära ei rikkunud. Oli ka näha, et ei toimetajaid ega teisi selline vaheletorge heidutanud.

Samal ajal, kui teemasid pakuti, uuriti mitme tudengi poolt ideede ammutamiseks teisi veebiväljaandeid.

Kui päevatoimetaja paika pandud teema rahvale ei sümpatiseerinud ja leiti asjalikum alternatiiv, siis ei olnud toimetaja jäigalt oma arvamuse küljes kinni ja nõustus kolleegidega.

10 minutiga said esimesed teemad paika, et kohe alguses valmis lood üles panna ja seejärel tootma hakata. Edasi tegeleti juba detailidega ning tilgutati veel lugusid ja ideid. Kuna esialgu oli vaja lugusid, mis oleks juba valmis, tuli veel natuke ümber mängida teemade paigutust, kuna juhendajate poolt oli nõue, et igas tunnis peab ilmuma iga valdkonna kohta üks lugu.

Viimased kümmekond minutit koosoleku ja töötoa tsükli alguseni kulusid juhendaja Marju Himma-Kadakalt asjade küsimiseks ja täpsustamiseks ning ülejäänud 3 videokaamera ülespanekuks.

Kell üks algas töötoa tsükkel, mil tudengid pidid iga 10 minuti järel üles laadima ühe uudisühiku, kusjuures ühes tunnis pidid sedasi kaetud saama kõik kuus teemavaldkonda.

Tsükli alguses oli tegu töörütmi paika saamisega, osad otsisid lugusid, infot, tutvusid veebiportaali Peegel keskkonnaga, kuhu kõik lood üles laaditi. Päevatoimetaja jagas kõvahäälselt üle ruumi õpetussõnu ja soovitusi, mida teha, kui keegi saab oma loo näiteks varem valmis.

Üks tudengitest, kelle lugu esimesena üles pidi minema, arutles kõva häälega üle toimetuse paari nüansi üle. Kuigi arutleti enne, et esialgu peaks minema üles need lood, mis juba valmis on, et kirjutamiseks ja refereerimiseks aega jätta, jäeti „Bitcoini lugu“ siiski esimeste sekka.

Juba alguses hakkasid tekkima pisemad grupid, peamiselt paarid. Üks neiudest tundis huvi, kuhu peaks fotoallkirja kirjutama, ning selle asemel, et ise katsetada (lugu on võimalik eelvaatena enne avaldamist üle vaadata), küsis naabrilt abi, mida ta ka sai. Abistanud noormehest saigi terve töötoa jooksul poole kohaga tehnik, kes oskas aidata igasuguste tehniliste küsimuste lahendamisel.

Esimese paarikümne minuti järel rahuneti maha, uuriti omi asju, kuid siis tõusis jälle suurem lärm. Hõigati, mitu minutit on järgmise uudise avaldamiseni ning pakuti veel teemasid välja. Oli näha, et mõned tudengid tõstsid neil hetkedel pilgu, kas siis kuulamiseks ja kaasa mõtlemiseks või jäid nad lihtsalt ootama, mil segajad vaikseks jäävad. Osad tudengid aga kirjutasid neil hetkedel rahulikult edasi.

45. minutiks oli tööruum juba tekkinud ja oli mahti märgata väiksemaid detaile. Keegi tudengitest küsis, kas toimetusel on ka stiiliraamat ning siis märkas ka päevatoimetaja, et veebi üles pandud lood näevad imelikud välja – nimelt jätab Wordi viimastes versioonides ühekordne reavahetus kahe lõigu vahele pisikese vahe, veebis on selleks vaja aga tühja rida ehk „kahekordset reavahetust“. Samuti märgati siis, et osad pildiallkirjad on puudu ehk lood pandi küll üles, kuid mitte täielikult.

46. minutil kostus rahulolu täis lause: „Vaikus, lõpuks vaikus!“, mis lubab oletada, et kuigi välise vaatluse ja ka hilisema fookusgrupi intervjuu põhjal lärm eriti kedagi ei seganud, oli lõpuks maad võtnud vaikus siiski tervitatud ja ka tööd soodustav.

Mitmete tehniliste probleemide seas oli ka näiteks olukord, kus Peeglis ei leitud loo lisamiseks autorit üles, sest seda polnud lisatud (lisaks kasutajale peab eraldi autorid lisama seepärast, et üks inimene saaks panna teise inimese nimel lugusid üles). Seetõttu hilines ka vähemalt ühe loo ülespanek – kõik oli valmis, kuid siis tuli autorit looma hakata.

Kui mõni lugu sai üles, tekkis taas vaiksem hetk, mil arutleti pigem naabriga või keskenduti vaid oma tööle. Kõvema häälega noormeeste kõmin täitis tihti ruumi, tasasemad neiud olid vähem kuulda.

Samas olid jällegi noormeeste ekraanidel pidevalt poolikud lood ehk lisaks pidevale suhtlemisele tegeleti ikka ka kirjutamisega. Ühel noormeestest olid tihti kõrvaklapid peas, kuid seda pigem siis, kui oli vaiksem, mitte siis, kui rohkem räägiti. Ilmselt ei tahtnud ta lärmi keskel rohkem müra endale kõrva lasta ja/või eelistas hoopis pidevalt arutelu keskel olla, et ükski infokild kaduma ei läheks.

Päevatoimetaja sai kogu aeg suhelda – arutles kadunud Malaisia lennuki loo pealkirja üle, samal ajal informeeris kolleegi valdkonnast, kuhu üks lugu üles pidi minema ja jagas kolmandale allika telefoninumbrit.

Natuke üle tunni aja algusest tekkis ühel tudengil küsimus, kuidas peaks välismeediast refereeritud lugu viitama. Koheselt sai ta kõrvalolijatelt abi, kuid selle info peale avastas jälle teine tudeng, et ta pole veel ühegi looga sedasi teinud. Mõne hetke pärast lisas ta vajaliku info oma loo teise lõiku.

Pooleteise tunni järel võttis taas maad natuke suurem vaikus, mis lõpuks lõppes, kui üks tudengitest päevatoimetajaga arutlema hakkas, millise loo ta järgmiseks ette võtta võiks. Päevatoimetaja oli ka see, kelle poole pöörduti pisemate küsimustega – näiteks mis sõna kasutada *selle võõrsõna* asemel, millist pilti võiks lisada jne.

Mitmel juhul sai päevatoimetaja teha ka reaalseid sisulisi otsuseid, mitte olla lihtsalt vahemeheks ja teemade protokollijaks. Ehk kõik lood, mis välja pakuti, ei läinud kindlasti üles. Näiteks vahepeal teemaks olnud autoriõiguste lugu jäi tegemata, sest allikat ei saadud kommentaariks kätte ning ilma selleta olnuks lugu liiga kuiv ja lühike. Päevatoimetaja selgitas kenasti olukorra ära ja põhjendas, miks ta sedasi otsustas ja ühe pisikese vastuväite lükkas samuti ümber ning sinnapaika see jäi.

Ühel hetkel, mil tudengitele toodi kohvi ja teed, tegid mitmed pisikese pausi, liikusid ringi ja arutlesid teemade üle. Siis läks jutt aga natuke liiga kõvaks ja kostus paar vaigistavat „shhhh“-i.

Mõndade lõbusamate lugude juures läks jälle ületoietuseliseks aruteluks, näiteks püüti ühiselt paika panna, kas pealkirjaks peaks jääma „...ungarlasest skimmeri (pangakaartide kopeeriija ja pin-koodide salvestaja – L.L.) paigaldaja“ või „ungarlasest pangapäti“.

Kolmanda tunni lõpus jäi toimetuses vaiksemaks, nii palju lugusid sai ette valmis ja sai palju rahulikumalt võtta. Mõned inimesed läksid sööma. Kui ruumis oli vähem inimesi, kadus ka

liigne müra. Inimesed arutasid endiselt kõva häälega, kuid kuna neid oli vähem, oli ka üldpilt rahulikum.

Paar inimest kasutasid omavaheliseks suhtlemiseks Facebooki vestlusakent, enamused ei teinud ja suhtlesid terve päeva häälega.

Peamiselt oli ekraanidel näha tekstitöötlustarkvara, paralleelselt kas sülearvutil või teises aknas ka brauser infootsinguks. Kui alguses otsiti teemasid, oli paljudel tihti lahti mõne teise veebiväljaande leheküljed, hiljem otsiti juba vaid oma loo tarbeks infot. Kuigi ka Facebooki kasutati info otsimiseks ja toimetusesiseseks suhtlemiseks, oli näha, et selle nelja tunni jooksul ei tegelenud keegi eriti isiklike asjadega, keskenduti tööle ning Facebook oli enamasti suletud.

Mida rohkem vaatluse lõpupoole, seda rohkem oli inimestel vaba aega teiste tegemisi uurida ja ringi kõndida, sest enda lood olid juba ette valmis tehtud.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Laurits Leima

(sünnikuupäev: 21.08.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
„Oskused, mida veebiajakirjanikud kasutavad oma töös,

mille juhendaja on Marju Himma-Kadakas,

1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 26.05.2014